

Republika Hrvatska
Visoki kazneni sud Republike Hrvatske
Zagreb, Savska cesta 62

Poslovni broj: I KŽ-Us-139/2022-14

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

I

R J E Š E N J E

Visoki kazneni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Marije Balenović, predsjednice vijeća te Sanje Katušić-Jergović i Sande Janković, članica vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice - specijalistice Buge Mrzljak Stenzel, zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optužene M. L. M. i drugih zbog kaznenih djela iz članka 291. stavka 2. u vezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19. i 84/21., dalje: KZ/11.) i drugih, odlučujući o žalbama Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje: USKOK), optužene M. L. M., optuženog S. K., optuženog D. R. i optuženog B. P., podnesenima protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 29. ožujka 2022. broj K-Us-15/2018., u sjednici održanoj 3. listopada 2023., u prisutnosti u javnom dijelu sjednice optužene M. L. M., optuženog S. K., optuženog D. R., optuženog B. P. i branitelja optužene M. L. M., odvjetnika Č. P. braniteljice optuženog S. K., odvjetnice J. S. braniteljice D. R., odvjetnice V. D.L. i braniteljice optuženog B. P., odvjetnice T. C.C.

presudio i riješio je

I Djelomično se prihvaća žalba optužene M. L. M., ukida se dio prvostupanjske presude u odnosu na kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi sa stavkom 1. KZ/11. opisano pod točkom 7. izreke te se u tom dijelu predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku.

Uslijed ove odluke, žalba USKOK-a je u tom dijelu bespredmetna.

II U povodu žalbe optužene M. L. M., a po službenoj dužnosti, preinačuje se pobijana presuda u pravnoj oznaci djela u odnosu na kazneno djelo primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11. te se izriče da je optužena M. L. M. radnjama opisanim u točki 1. izreke te presude počinila kazneno djelo protiv službene dužnosti, primanje mita iz članka 347. stavak 1. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 110/97., 27/98. -

ispravak, 50/00. - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05. - ispravak, 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11., dalje: KZ/97.).

III Prihvaća se djelomično žalba optužene M. L. M., preinačuje se pobijana presuda u pravnoj oznaci djela u odnosu na kaznena djela protiv službene dužnosti, zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. KZ/11. opisana pod točkama 4. i 5. izreke pobijane presude te se izriče da je optužena M. L. M. radnjama opisanim pod tim točkama počinila jedno produljeno djelo protiv službene dužnosti, zlouporabu položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. i u vezi članka 52. KZ/11.

IV Uslijed odluka pod I – III te djelomičnim prihvaćanjem žalbe optužene M. L. M. preinačuje se prvostupanjska presuda u odnosu na M. L. M. u odluci o kazni i uračunavanju istražnog zatvora na način da se optuženoj M. L. M. za kazneno djelo iz članka 347. stavak 1. KZ/97. opisano pod točkom 1. izreke te presude na temelju tog zakonskog propisa, utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, a za kazneno djelo iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. i u vezi članka 52. KZ/11. opisano u točkama 4. i 5. na temelju članka 291. stavak 2. KZ/11. kazna zatvora u trajanju 3 (tri) godine, dok se prihvaćaju po prvostupanjskom sudu utvrđene pojedinačne kazne zatvora i to u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11. opisano u točki 1. izreke, od 2 (dvije) godine i 4 (četiri) mjeseca za kazneno djelo iz članka 265. stavak 1. KZ/11. opisano u točki 2. izreke, od 2 (dvije) godine i 6 (šest) mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11. opisano u točki 3. izreke, od 1 (jedne) godine i 4 (četiri) mjeseca za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11 opisano u točki 6., od 6 (šest) mjeseci i za kazneno djelo iz članka 279. stavak 1. KZ/11. opisano u točki 6. izreke i od 6 (šest) mjeseci, za kazneno djelo iz članka 291. stavak 1. u vezi s člankom 37. KZ/11. opisano u točki 8. izreke te se optužena M. L. M. na temelju članka 51. stavka 1. i 2. KZ/11. osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina u koju joj se na temelju članka 54. KZ/11. uračunava vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 1. travnja 2014. do 5. rujna 2014. te od 29. ožujka 2022. nadalje.

V Uslijed odluke pod I i II te u povodu žalbe optužene M. L. M., a po službenoj dužnosti, preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o oduzimanju imovinske koristi te se:

1. Na temelju članka 82. stavak 1. KZ/97. u vezi s člankom 560. stavkom 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - Odluka Ustavnog suda, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. i 80/22., dalje: ZKP/08.):

1.1. Utvrđuje se da stan u Z. koji predstavlja suvlasnički dio ... dijela nekretnine i to stambene zgrade i dvorišta ukupne površine 495 m² izgrađene na čestici broj ... upisane u zk. ul. ... k.o. D. kod Općinskog suda u Zadru, etažno vlasništvo E-4 (u naravi stan na drugom katu građevine, koji se sastoji od ulaza, tri spavaće sobe, dnevnog boravka s blagovaonom i kuhinjom, hodnika, wc-a, garderobe, ostave i terase, ukupne korisne površine 85,40 m², kojemu pripadaju posebni dijelovi: kućni vrt KV4, korisne površine 7,0 m², parkirališna mjesta P4-1, korisne površine 3,0 m² i P4-2, korisne površine 3,0 m²) koji je upisan kao vlasništvo optuženog D. R., OIB: ..., iz S., O. S. ..., s pokretninama (namještajem) predstavlja imovinsku korist koju je

optužena M. L. M. ostvarila kaznenim djelom iz članka 347. stavak 1. KZ/97. opisanim pod točkom 1. izreke prvostupanjske presude.

1.2. Utvrđuje se da je stan iz točke 1. imovina Republike Hrvatske.

1.3. Nalaže se Zemljišnoknjižnom odjelu Općinskog suda u Zadru da izvrši prijenos prava vlasništva 98/311 dijela nekretnine i to stambene zgrade i dvorišta ukupne površine 495 m² izgrađene na čestici broj ... upisane u zk. ul. ... k.o. D. kod Općinskog suda u Zadru, etažno vlasništvo E-4, s imena D. R., OIB: ..., iz S., O. S. ..., na ime i u vlasništvo Republike Hrvatske, u cijelosti.

2. Na temelju članka 77. i 78. stavka 1., 2. i 3. KZ/11. u vezi s člankom 557. stavak 1. i člankom 560. stavkom 1. i 2. ZKP/08. utvrđuje da novčani iznos od 59.636,45 kuna/7.915,18 eura¹ predstavlja imovinsku korist koju je optužena M. L. M. ostvarila počinjenjem kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. opisanog pod točkom 6b) izreke prvostupanjske presude, a novčani iznos od 9.636,22 kuna/1.278,95 eura predstavlja imovinsku korist koju je optužena M. L. M. ostvarila počinjenjem kaznenog djela poticanja na zlouporabu položaja i ovlasti iz članka 291. stavak 1. u vezi s člankom 37. KZ/11. opisanog pod točkom 8. izreke prvostupanjske presude, odnosno ukupno 69.272,67 kuna/9.194,06 eura, a 612.450,79 kuna/81.286,19 eura predstavlja razliku od iznosa pribavljene imovinske koristi i utvrđenog nesrazmjera u imovini u visini 681.732,46 kuna/90.481,45 eura, a koji nesrazmjer predstavlja ukupnu imovinu stečenu protupravnom radnjom i imovinsku korist od kaznenog djela za koju optužena M. L. M. kao i članovi njezine obitelji nemaju pokriće u zakonitim prihodima.

2.1. Na temelju članka 77. i 78. stavka 1., 2. i 3. KZ/11., u vezi s člankom 557. i 560. ZKP/08., na ime oduzimanja imovinske koristi i imovine stečene kao imovinska korist od kaznenog djela za koju optužena M. L. M. kao i članovi njezine obitelji nemaju pokriće u zakonitim prihodima, po osnovi proširenog oduzimanja, od optužene M. L. M. oduzima se imovinska korist u iznosu 681.732,46 kuna/90.481,45 eura.

2.2. Utvrđuje se da je 681.732,46 kuna/90.481,45 eura imovina Republike Hrvatske.

2.3. Nalaže se R. A. d.d. Zagreb da iznos od 468.229,06 kuna/62.144,68 eura s računa kunskog nenamjenskog depozita broj optužene M. L. M. prenese u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

2.4. Nalaže se P. banci Z. d.d. da iznos od 10.000,00 eura s računa broj IBAN ..., model 01, poziv na broj ..., koji je pronađen prilikom pretrage sefa broj ... O. banke u S., P. S., koji koristi optužena M. L. M., te privremeno oduzet uz potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta broj ..., prenese u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

2.5. Nalaže se iznos od 2.000,00 kuna/265,46 eura koji je koji je pronađen prilikom pretrage ureda optužene M. L. M., te privremeno oduzet uz potvrdu o privremenom

¹ fiksni tečaj konverzije koji iznosi 7,53450 kuna za 1 euro

oduzimanju predmeta broj ..., uplatiti u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

2.6. Nalaže se optuženoj M. L. M. da razliku do ukupnog iznosa imovinske koristi od 18.071,31 eura uplati u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

VI Djelomično se prihvaća žalba optuženog D. R., preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni u odnosu na tog optuženika na način da se da se prihvaća kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci na koju je optuženi D. R. osuđen za kazneno djelo iz članka 265. stavak 2. KZ/11., a na temelju članka 57. stavka 1. i 2. KZ/11. izriče mu se djelomična uvjetna osuda, na način da se neuvjetovani dio kazne zatvora u trajanju od 9 (mjeseci) ima izvršiti, dok se uvjetovani dio kazne zatvora u trajanju od 9 (devet) mjeseci neće izvršiti ako optuženi D. R. u vremenu provjeravanja od 5 (pet) godina ne poćini novo kazneno djelo.

VII U ostalom dijelu žalbe USKOK-a, optužene M. L. i optuženog D. R. i u cijelosti žalbe optuženog S. K. i optuženog B. P. odbijaju se kao neosnovane, te se u ostalom pobijanom, a neukinutom i nepreinaćenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

1. Prvostupanjskom uvodno citiranom presudom Źupanijski sud u Zagrebu je proglasio krivima optuženu M. L. M. zbog šest kaznenih djela protiv službene dućnosti, zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. KZ/11., opisanih u točkama 1., 3., 4., 5., 6. i 7., jednog kaznenog djela primanja mita iz članka. 293. stavak 1. KZ/11. opisanog u toćki 1., jednog kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti u poticanju iz članka 291. stavak 1. u vezi s člankom 37. KZ/11. opisanog u toćki 8. izreke, jednog kaznenog djela protiv gospodarstva, pranja novca iz članka 265. stavak 1. KZ/11., opisanog pod toćkom 2. izreke i jednog kaznenog djela krivotvorenja, krivotvorenja službene ili poslovne isprave iz članka 279. stavak 1. KZ/11. opisanog u toćki 6. izreke, optuženog S. K. zbog kaznenog djela protiv službene dućnosti, pomaganja u zlouporabi položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. i u vezi s člankom 38. KZ/11. opisanog u toćki 1. izreke, optuženog D. R. zbog kaznenog djela protiv gospodarstva, pranja novca iz članka 265. stavak 1. KZ/11. opisanog u toćki 2. izreke i optuženog B. P. zbog kaznenog djela protiv službene dućnosti, poticanja na zlouporabu položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. u vezi stavka 1. i u vezi s člankom 37. KZ/11., opisanog u toćki 3. izreke. Nakon toga ih je osudio, i to optuženu M. L. M., kojoj je najprije utvrdio pojedinaćne kazne zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. te od tri godine za kazneno djelo iz članka 293. stavak 1. KZ/11. opisano u toćki 1., od dvije godine i ćetiri mjeseca za kazneno djelo iz članka 265. stavak 1. KZ/11. opisano u toćki 2., od dvije godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. opisano u toćki 3., od dvije godine za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. opisano u toćki 4., od jedne godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. opisano u toćki 5., od jedne godine i ćetiri mjeseca za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. i od šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 279. stavak 1. KZ/11. opisano u toćki 6., od jedne godine i tri

mjeseca za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. KZ/11. opisano u točki 7. i od šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 1. u vezi s člankom 37. KZ/11. opisano u točki 8., na temelju članka 51. KZ/11. na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od sedam godina, optuženog S. K. na temelju članka 291. stavak 2. u vezi stavka 1. i u vezi s člankom 38. KZ/11. na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, optuženog D. R. na temelju članka 265. stavak 1. KZ/11. na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci i optuženog B. P. na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci.

1.1. U izrečene kazne zatvora na temelju članka 54. KZ/11. uračunato je vrijeme provedeno u istražnom zatvoru i to optuženoj M. L. M. od 1. travnja 2014. do 5. rujna 2014., optuženom S. K. od 1. travnja 2014. do 8. svibnja 2014. i optuženom B. P. od 1. travnja 2014. do 29. travnja 2014.

1.2. Na temelju članka 77. stavak 1. KZ/11. u vezi s člankom 560. stavaka 1. i 2. ZKP/08. utvrđeno je da novčani iznos od 233.358,98 kuna predstavlja imovinsku korist koju je optužena M. L. M. ostvarila kaznenim djelima iz članka 291. stavaka 1. i 2. KZ/11. opisanim pod točkama 6.b), 7. i 8. izreke presude. Utvrđeno je da je novčani iznos od 233.358,98 kuna imovina Republike Hrvatske, te je naloženo R. A. d.d. Z. da iznos od 233.358,98 kuna s računa kunskog nenamjenskog depozita broj 158-11-119690 optužene M. L. M. prenese u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

1.3. Na temelju članka 77. stavak 1. KZ/11. u vezi s člankom 560. stavka 1. i 2. ZKP/08. utvrđeno je da stan u Z. koji predstavlja suvlasnički dio 98/311 dijela nekretnine i to stambene zgrade i dvorišta ukupne površine 495 m² izgrađene na čestici broj ... upisane u zk. ul. ...k.o. D. kod Općinskog suda u Zadru, etažno vlasništvo E-4 (u naravi stan na drugom katu građevine, koji se sastoji od ulaza, tri spavaće sobe, dnevnog boravka s blagovaonom i kuhinjom, hodnika, wc-a, garderobe, ostave i terase, ukupne korisne površine 85,40 m², kojemu pripadaju posebni dijelovi: kućni vrt KV4, korisne površine 7,0 m², parkirališna mjesta P4-1, korisne površine 3,0 m² i P4-2, korisne površine 3,0 m²) koji je upisan kao vlasništvo optuženog D. R., OIB: ..., iz S., O. S. ..., s pokretninama (namještajem) predstavlja imovinsku korist koju je optužena M. L. M. ostvarila kaznenim djelom iz članka 293. stavak 1. KZ/11. opisanim pod točkom 1. izreke presude. Potom je utvrđeno da je opisani stan imovina Republike Hrvatske i naloženo je Zemljišnoknjižnom odjelu Općinskog suda u Zadru da izvrši prijenos prava vlasništva 98/311 dijela nekretnine i to stambene zgrade i dvorišta ukupne površine 495 m² izgrađene na čestici broj ... upisane u zk. ul. ... k.o. D. kod Općinskog suda u Zadru, etažno vlasništvo E-4, s imena D. R., OIB: ..., iz S., O. S. ..., na ime i u vlasništvo Republike Hrvatske, u cijelosti.

1.4. Na temelju članka 78. stavak 2. KZ/11. utvrđeno je da iznos od 681.732,46 kuna predstavlja imovinsku korist optužene M. L. M. od kaznenog djela i da je taj iznos imovina Republike Hrvatske. Naloženo je R. A. d.d. Z. da iznos od 234.870,08 kuna s računa kunskog nenamjenskog depozita broj ... optužene M. L. M. prenese u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe. Također je naloženo P. banci Z. d.d. da iznos od 10.000,00 eura u protuvrijednosti kuna na dan prijenosa sredstava s računa broj IBAN ..., model 01, poziv na broj ..., koji je pronađen prilikom pretrage sefa broj ... O. banke u S., P. S., koji koristi optužena M. L. M., te privremeno oduzet uz potvrdu

o privremenom oduzimanju predmeta broj ..., prenese u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe. Nadalje, naloženo je da se iznos od 2.000,00 kuna koji je koji je pronađen prilikom pretrage ureda optužene M. L. M., te privremeno oduzet uz potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta broj 838529, uplati u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe. Konačno, naloženo je optuženoj M. L. M. da razliku do ukupnog iznosa imovinske koristi od 369.762,38 kuna uplati u korist Državnog proračuna Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe na nekretninama i to:

- stan na I (prvom) katu lijevo koji se sastoji od dvije sobe, kuhinje, izbe, kupaoalice, nužnika, predsoblja, dva balkona i spremišta u površini od 74,16 m² u stambenoj zgradi T. ..., Z., sagrađenoj na čestici broj ..., po novoj izmjeri čestica broj k.o. C., upisane u zk.ul. ..., poduložak ... k.o. G. Z. kod Općinskog građanskog suda u Zagrebu, koji se vodi kao vlasništvo optužene M. L. M.;

- 91/270 dijela nekretnine, u naravi oranica kod kuće, upisane na čestici broj ... Kod kuće s 8301 m², zk.ul. ... k.o. S. kod Općinskog suda u Sisku, koja se vodi kao vlasništvo optužene M. L. M.;

- 1/3 dijela nekretnine, u naravi livada P. upisana na čestici broj ... P. s 1921 m², zk.ul. 738 k.o. S. kod Općinskog suda u Sisku, koja se vodi kao vlasništvo optužene M. L. M..

1.5. Na temelju članka 148. stavak 1. ZKP/08. optuženici M. L. M., S. K., D. R. i B. P. obvezani su naknaditi troškove kaznenog postupka iz članka 145. stavak 2. točke 1. ZKP/08. i to optužena M. L. M. u ukupnom iznosu od 48.065,27 kuna, optuženi S. K. u ukupnom iznosu od 1.932,50 kuna, optuženi D. R. u ukupnom iznosu od 36.502,77 kuna i optuženi B. P. u ukupnom iznosu od 48.065,27 kuna. Također, na temelju članka 148. stavak 1. ZKP/08. optuženici su obvezani naknaditi i troškove kaznenog postupka iz članka 145. stavak 2. točke 6. ZKP/08. i to optužena M. L. M. u iznosu od 10.000,00 kuna, optuženi S. K. u iznosu od 2.000,00 kuna, optuženi D. R. u iznosu od 3.000,00 kuna i optuženi B. P. u iznosu od 5.000,00 kuna.

2. Protiv te presude žalbe su podnijeli USKOK, optužena M. L. M., optuženi S. K., optuženi D. R. i optuženi B. P..

2.1. USKOK se žali zbog odluke o kazni s prijedlogom da se pobijana presuda preinači na način da se svi optuženici osude na strože kazne.

2.2. Optužena M. L. M. žali se po branitelju Č. P., odvjetniku u Z., i to zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o oduzimanju imovinske koristi i odluke o kazni i predlaže da se "pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje a podredno da se ista preinači na način da se u odnosu na točke 1. i 3., 4., 5., 6. i 7. u dijelu u kojem je žaliteljicu proglasio krivom zbog kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavak 2. KZ/11. primijeni odredbe o produljenom kaznenom djelu iz članka 61. KZ/97. i izrekne joj blažu kaznu". Optužena M. L. M. je po branitelju Č. P. podnijela i dopunu žalbe s prilozima.

2.3. Optuženi S. K. žali se po braniteljici J. S., odvjetnici u Z., i to zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni i predlaže da se "pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje pred potpuno izmijenjenim sudskim vijećem". Optuženi S. K. podnio je po braniteljici J. S. dopunu žalbe s prilogom.

2.4. Optuženi D. R. žali se po braniteljici V. D. L., odvjetnici u Z., i to zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke suda o kazni, oduzimanju imovinske koristi i troškovima kaznenog postupka. Predlaže da se "pobijana presuda ukine".

2.5. Optuženi B. P. žali se po braniteljici N. R., odvjetnici iz O. društva V. & R. & C. C. u G., i to zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, "povrede materijalnog prava", pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o kaznenoj sankciji i troškovima kaznenog postupka, a predlaže da se "pobijana presuda preinači u smislu žalbenih navoda, odnosno podredno da se ista ukine i predmet vrati na ponovno suđenje".

3. Odgovore na žalbe optužene M. L. M., optuženog S. K., optuženog D. R. i optuženog B. P. podnio je USKOK s prijedlogom da se žalbe optuženika odbiju kao neosnovane. USKOK je također u pisanom obliku odgovorio na dopune žalbi optuženih M. L. M. i S. K.

3.1. Odgovore na žalbu USKOK-a podnijeli su optužena M. L. M. po branitelju Č. P., optuženi S. K. po braniteljici J. S. i optuženi D. R. po braniteljici V. D. L., svi s prijedlogom da se žalba USKOK-a odbije kao neosnovana.

4. U skladu s odredbom članka 474. stavak 1. ZKP/08., spis je prije dostave sucu izvjestitelju bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

5. Na zahtjeve istaknute u žalbama su svi optuženici (M. L. M., S. K., D. R. i B. P.) i njihovi branitelji, te državni odvjetnik obaviješteni o datumu održavanja sjednice. Sjednica vijeća je održana u prisutnosti optuženog S. K. i njegove braniteljice J. S., optuženog D. R. i njegove braniteljice V. D. L. i optuženog B. P. i njegove braniteljice T. C. C. dok je prisutnost optužene M. L. M., koja se nalazi u Zatvoru u Zagrebu, osigurana putem audio video uređaja, a njezin branitelj Č. P. pristupio je na sjednicu vijeća. Sjednica vijeća održana je u odsutnosti uredno pozvanog zamjenika Glavne državne odvjetnice Republike Hrvatske u skladu s člankom 475. stavak 3. ZKP/08.

6. Žalbe optužene M. L. M. i optuženog D. R. su djelomično osnovane, žalba USKOK-a je djelomično bespredmetna, a djelomično neosnovana, dok žalbe optuženog S. K. i optuženog B. P. nisu osnovane.

7. O žalbama zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka

8. Optuženi M. L. M., S. K. i D. R. uvodno u žalbi ističu da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točke 11. i stavak 2. ZKP/08. jer da sud nije naveo razloge o odlučnim činjenicama i da je teško povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno Ustavom i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

8.1. Konkretizirajući u čemu se sastoji prvospomenuta bitna postupovna povreda optužena M. L. M. navodi kako u pobijanoj presudi u odnosu na niti jedno kazneno djelo za koje je proglašena krivom prvostupanjski sud nije ispitao postojanje pravnog kontinuiteta u skladu s člankom 3. KZ/11. Žaliteljica naglašava da je u razdoblju koje joj se inkriminira na snazi bio KZ/97., pa kako su "sva od inkriminiranih kaznenih djela prema pobijanoj presudi vršena u razdobljima koja počinju prije 01.01.2013. to je sud bio dužan ispitati postojanje pravnog kontinuiteta između KZ/97. i KZ/11. u odnosu na svako pojedino kazneno djelo i potom iznijeti razloge za primjenu KZ/11., odnosno zašto smatra da je taj zakon blaži za optuženicu". Sadržajno istovjetne prigovore iznose i preostala dva žalitelja. Nepostojanjem takvog obrazloženja žalitelji M. L. M. i D. R. ujedno nalaze i da im je teško povrijeđeno pravo na obrazloženu sudsku odluku, koje je jedno od temeljnih sastavnica prava na pravično suđenje.

8.2. Prije svega, za naglasiti je da su kaznena djela za koja su ovi žalitelji nepravomoćno proglašeni krivima počinjena u različitim vremenskim razdobljima. Iz činjeničnih opisa inkriminacija tako slijedi da su kaznena djela opisana pod točkom 1. počinjena od lipnja 2011. do rujna 2013. (a to razdoblje nesumnjivo zahvaća i razdoblje nakon stupanja na snagu KZ/11., pri čemu su kaznena djela – primanje mita i pomaganja u zlouporabi položaja i ovlasti doista počinjena za važenja KZ/97.), kaznena djela pod točkom 2. od kolovoza 2011. do rujna 2012. (dakle, doista za vrijeme važenja KZ/97.), kaznena djela pod točkom 3. od veljače 2012. do srpnja 2013. (prema tome, zahvaćajući također razdoblje nakon stupanja na snagu KZ/11., pri čemu je kazneno djelo poticanja na zlouporabu položaja i ovlasti počinjeno za vrijeme važenja KZ/97.), kazneno djelo pod točkom 4. od lipnja 2009. do travnja 2014. (dakle, i u razdoblju nakon stupanja na snagu KZ/11.), kazneno djelo pod točkom 5. od svibnja 2006. do kraja 2010. (doista za važenja KZ/97.), kazneno djelo pod točkom 6. od studenog 2005. do studenog 2013. (ponovno, i u razdoblju nakon stupanja na snagu KZ/11.), kazneno djelo pod točkom 7. od 2005. do kraja 2013. (i opet u razdoblju nakon stupanja na snagu KZ/11.) i konačno kazneno djelo pod točkom 8. tijekom mjeseca lipnja 2009. (doista, za vrijeme važenja KZ/97.).

8.3. Kada se vrijeme počinjenja nekog kaznenog djela proteže kroz razdoblje koje zahvaća važenje dva kaznena zakona, primjenjuje se onaj koji je na snazi na kraju tog razdoblja, te nije prihvatljivo ni moguće utvrđivati koji je zakon blaži, jer se mora primijeniti onaj koji je na snazi u trenutku dovršenja kaznenog djela. Dakako, da se određena cjelokupna aktivnost koja se proteže kroz dulje vremensko razdoblje i na koju se odnose i raniji i kasniji kazneni zakon može kvalificirati kao kazneno djelo po kasnijem kaznenom zakonu, potrebno je, da je takva aktivnost bila propisana kao kazneno djelo po oba (ili više, ako je kaznenih zakona bilo više od dva) kaznena zakona. Iako bi bilo poželjno da sud koji činjenično opisanu aktivnost podvodi pod zakonski opis i kvalifikaciju određenog kaznenog djela u takvim situacijama istodobno konstatira postojanje pravnog kontinuiteta, odnosno kažnjivosti takvog ponašanja i po ranijem i po kasnijem zakonu, izostanak te konstatacije ne dovodi nužno do počinjenja apsolutno bitne povrede odredaba kaznenog postupka na koju se optuženica referira. Za određene delikte notorno je da su kao takvi bili propisani i po KZ/97. i po KZ/11., a u njih nesumnjivo možemo ubrojiti i kazneno djelo protiv službene dužnosti (članak 337. KZ/97.) koje ima svoj kontinuitet u kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. KZ/11. Nadalje kao aktivnosti koje je zakonodavac i u KZ/97. i u KZ/11. propisao kao kaznena djela spadaju djela protiv službene dužnosti kao npr. primanje mita (ranije propisano u članku 347. KZ/97., a potom u članku 293. KZ/11.) i kazneno djelo pranja novca (ranije propisano u članku

279. KZ/97., a potom u članku 265. KZ/11., pri čemu je došlo do premještanja tog kaznenog djela u drugu glavu zakona, o čemu će riječi biti kasnije). Dakako, u situaciji kada je neka kriminalna aktivnost počinjena za vrijeme važenja zakona koji je potom izmijenjen, te je stupio na snagu novi zakon, potrebno je utvrditi koji je zakon blaži, što žalitelji opravdano primjećuju. No, izostanak razloga za podvođenje pojedinog činjeničnog opisa pod kvalifikaciju po nekom kaznenom zakonu, a tako i pogrešna pravna kvalifikacija u tom smislu ne predstavlja bitnu postupovnu povredu, nego se u takvom slučaju eventualno radi o povredi kaznenog zakona, na koju je drugostupanjski sud dužan paziti ne samo po žalbi nego i po službenoj dužnosti. Uostalom, tako je postupio i Visoki kazneni sud Republike Hrvatske u ovom kaznenom predmetu, o čemu će biti riječi kasnije.

9. Optuženi D. R. tvrdi da je izreka prvostupanjske presude nerazumljiva jer ne sadrži jasna određenja kaznenog djela zbog kojeg je nepravomoćno osuđen, pa da je time počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08. kao i da je zbog toga došlo do teške povrede prava na pravično suđenje iz članka 468. stavak 2. ZKP/08.

9.1. Žalitelj ističe da su u pobijanoj presudi potpuno izostale informacije o pravnoj kvalifikaciji djela za koje je osuđen. Navodi da svojstvo pravomoćnosti ima izreka te da je neodlučno što eventualno piše u uvodu ili obrazloženju, a prvostupanjski sud u izreci nije naveo ni brojeve "Narodnih novina" ni puno ime zakona koji primjenjuje. U opširnom obrazloženju ovog dijela žalbe poziva se na odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske U-III-2562/2012, U-III-4721/2021 i U-III-4722/2021 i Europskog suda za ljudska prava iz predmeta *Sejdović protiv Italije*, *Mattoci protiv Italije* i *Penov protiv Bugarske* u kojima su ti sudovi tumačili kako članak 29. stavak 2. alineje 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14., dalje: Ustav), odnosno 6. stavak 3.(a) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02., 1/06., 2/10. i 13/17., dalje: Konvencija) optuženiku jamče pravo na dobivanje obavijesti i o razlogu i o prirodi kaznenih djela koja mu se stavljaju na teret.

9.2. Međutim, prvostupanjski je sud u uvodu pobijane presude jasno i nedvosmisleno označio puni naziv zakona u kojem su sadržana kaznena djela koja su predmet optužbe uključujući i brojeve "Narodnih novina" u kojima je taj zakon objavljen te je jasno naveo da će dalje u tekstu za taj zakon koristiti kraticu KZ/11. Iz izreke dalje jasno proizlazi da je prvostupanjski sud na kaznena djela i optuženike primijenio upravo KZ/11., a ispravnost takve odluke je ocijenjena pod žalbenom osnovom povrede kaznenog zakona. Skraćenice "KZ/11.", "KZ/97." i "ZKP/08." su uobičajene i u praksi ne izazivaju ni nedoumice ni poteškoće u primjeni, pa ih i sam žalitelj koristi u žalbi, očito nemajući dileme o njihovom značenju (usporedi, Ustavni sud Republike Hrvatske u predmetu U-III-6109/2013). Da je žalitelju potpuno jasan "razlog" (činjenični opis) i "priroda" (pravna kvalifikacija) kaznenog djela zbog kojeg je nepravomoćno osuđen (pranja novca iz članka 265. stavak 2. KZ/11.) nedvojbeno potvrđuje i ostatak sadržaja žalbe kojom prigovara da je umjesto KZ/11. trebalo primijeniti KZ/97.

10. Optužena M. L. M. i optuženi D. R. nezadovoljstvo vještačenjima koje je provela vještakinja dipl. oec M. H. iskazuju napadom na pobijanu presudu iz osnova teških povreda pravičnosti postupka, izostanka razloga o odlučnim činjenicama i

proturječnosti između utvrđenja suda i sadržaja spisa, čime upiru na povrede iz članka 468. stavak 1. točke 11. i stavka 2. ZKP/08.

10.1. Osnovni prigovor žalitelja je da se pobijana presuda temelji na teškoj povredi prava na pravično suđenje u vidu povrede "prava na neovisnog i nepristranog vještaka". U takvoj situaciji odbijanjem provođenja novog vještačenja po drugom vještaku povrijeđeno im je i pravo na jednakost oružja kao sastavnicu pravičnosti. Osim toga, žalitelj D. R. tvrdi da je prvostupanjski sud samo formalno ispitao njegov zahtjev za izuzeće vještakinje, a ne i suštinski u smislu u kojem je bio podnesen.

10.1.1. Nadalje, žalitelji M. L. M. i D. R. prigovaraju izostanku formalne odluke o odbijanju njihovih prijedloga za provođenje novog financijsko-knjigovodstvenog vještačenja na zapisnik tijekom postupka, te s tim u vezi proturječnosti obrazloženja pobijane presude u kojem je navedeno da je prijedlog odbijen i sadržaja zapisnika koji to, prema žaliteljima, opovrgavaju.

10.2. Prilikom razmatranja izloženih prigovora teških povreda prava na pravično suđenje sadržanog u Ustavu i Konvenciji, ovaj drugostupanjski sud imao je na umu odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske (U-III-4076/2019. i drugi) i Europskog suda za ljudska prava (*J.M. i drugi protiv Austrije*, broj 61503/14, *Shulepova protiv Rusije*, broj 34449/03, *Poletan i Azirovik protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije*, broj 26711/07, 32786/10 i 34278/10 i drugi).

10.2.1. Zahtjevi nepristranosti i neovisnosti sadržani u članku 29. Ustava, odnosno članku 6. Konvencije, ne odnose se na vještake. Upotreba nalaza vještaka kojeg je inicijalno odredila druga strana može izazvati bojazan u pogledu neutralnosti vještaka, ali ta bojazan, iako ima određenu važnost, nije presudna. Odlučujući je, međutim, položaj koji su vještaci zauzimali tijekom cijelog postupka, način na koji su obavljali svoje dužnosti i način na koji su suci ocjenjivali mišljenje vještaka. Pri utvrđivanju postupovnog položaja vještaka i njihove uloge u postupku, ne smije se izgubiti iz vida činjenica da će mišljenje bilo kojeg vještaka imenovanog od strane suda vjerojatno imati značajnu težinu u sudskoj ocjeni pitanja iz nadležnosti tog vještaka (*Shulepova protiv Rusije*, točka 62).

10.3. Prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, žaliteljima su tijekom prvostupanjskog postupka formalno i suštinski pružena sva potrebna procesna jamstva tako da niti imenovanje dipl. oec. M. H. za vještakinju u ovom postupku, niti uporaba njezinog nalaza, niti odbijanje provođenja novog financijsko-knjigovodstvenog vještačenja nisu doveli u pitanje pravičnost postupka.

10.4. U pogledu imenovanja vještakinje, nedvojbeno je da je dipl. oec M. H. stalna sudska vještakinja za računovodstvo, financije, devizno poslovanje i vanjsku trgovinu.

10.5. USKOK je vještakinji M. H. nalogom od 23. lipnja 2014. (list 5866) naložio provođenje knjigovodstveno-financijskog vještačenja, a po primitku nove dokumentacije, nalogom od 23. travnja 2015. (list 9614) dopunu vještačenja. Slijedom navedenog vještakinja je izradila nalaz 11. svibnja 2015. Taj nalaz bio je jedan od dokaza na kojima se temeljila optužnica s prijedlogom za oduzimanje imovinske koristi, a primjedbe oba žalitelja tijekom prvostupanjskog postupka bile su

najvećim djelom koncentrirane na osporavanje dijela nalaza kojim je vještakinja analizirala i utvrđivala postojanje nesrazmjera između prihoda i rashoda.

10.6. Nema dvojbe da je kazneni postupak protiv žalitelja izrazito opsežan i kompleksan pravni predmet. Takvo je stoga i provedeno financijsko-knjigovodstveno vještačenje. To je uostalom razvidno već iz prvog nalaza od 11. svibnja 2015. sadržanog na 223 stranice teksta (listovi 9673 – 9895) s privicima u vidu pribavljenih isprava za potrebe vještačenja na 8601 stranicu spisa (listovi 9896 – 18496). Samo na prvi nalaz obrana je podnijela primjedbe i priloge na nešto manje od 200 stranica (na listovima 19942–20077, 22061-22096 i 22097-22119).

10.7. Nalaz od 11. svibnja 2015. bio je podvrgnut kontradiktornom ispitivanju na raspravi 5. veljače 2020. U razdoblju od 5. veljače 2020. do 24. svibnja 2021. vještakinja je prema nalogu prvostupanjskog suda izradila tri pisane dopune nalaza (30. lipnja 2020., 27. travnja 2021. i 20. svibnja 2021.). Bila je ispitana u pet navrata tijekom postupka (rasprave 5. veljače 2020., 15. rujna 2020., 9. veljače 2021., 8. travnja 2021. i 24. svibnja 2021.).

10.8. Žalitelji su tijekom prvostupanjskog postupka dostavljali opširne primjedbe i predlagali izvođenje dokaza u prilog svojih tvrdnji. Prvostupanjski sud je prihvatio niz dokaznih prijedloga žalitelja (primjerice, ispitivanje svjedoka B. M., I. K., Đ. B., S. L., M. G., H. I., D. P., S. R., M. J. i Ž. T. te čitanje isprava koje je dostavila obrana, a koje su navedene u točki 7.15. pobijane presude).

10.9. Tijekom prvostupanjskog postupka iskristalizirali su se osnovni prigovori na rad vještakinje u pogledu primijenjene metode izrade nalaza, načina utvrđivanja i visine prihoda te duljine promatranog razdoblja. Prvostupanjski je sud razmotrio svaki od tih prigovora te s tim u vezi pozivao vještakinju na rasprave i, gdje je smatrao potrebnim, nalagao joj izradu dopuna nalaza.

10.10. S time u vezi, vještakinja je korigirala svoje nalaze i u pogledu metode izrade (već u prvoj dopuni 30. lipnja 2020., primjenom metode modificirane OECD ekvivalentne skale) i u pogledu utvrđivanja prihoda metodom procjene (nalazi od 27. travnja 2021. i 20. svibnja 2021.), a drugo je pitanje ocjena rezultata vještačenja i činjeničnih utvrđenja u pogledu tvrdnji o postojanju pojedinih prihoda koju je u konačnici dao prvostupanjski sud prihvativši nalaz od 27. travnja 2021. u varijanti procjene.

10.11. Žalitelji su tvrdnje o pristranosti vještakinje konstruirali iz broja dopuna njezinog nalaza, zanemarujući pri tome složenost postupka, očitovanja vještakinje i postupanje prvostupanjskog suda. Žalitelj D. R. u žalbi tvrdi da je vještakinja "angažirana, pa i primila akontacije za izradu nalaza bez zakonskog uporišta zbog blizine mjesta stanovanja s ravnateljicom USKOK-a na području V.". Ove tvrdnje žalitelj povezuje s vještakinjinim zahtjevima za dostavu podataka o troškovima svadbene svečanosti žalitelja i neuključivanju u nalaz dva mjeseca iz 2014. koja su inače bila obuhvaćeni nalogom za vještačenje, a na kojima je temeljio zahtjev za izuzeće vještakinje tijekom postupka. Međutim, ako je predmet vještačenja tvrdnja o postojanju većih prihoda zbog darovanja prilikom svadbe, koja se temelji na izjavi svjedoka o sudjelovanju na svečanosti, tada bi očigledno bilo nelogično automatski povećati prihode za punu vrijednost dara, a zanemariti troškove tog događaja, pa time zahtjev vještakinje ne ignorira pravna stajališta Upravnog suda o priznavanju

svadbenih darova, kako to opetovano tvrdi žalitelj. Logično je i životno pretpostaviti da troškovi svečanosti mogu biti veći ili manji, da ih mogu snositi mladenci sami ili im u tome mogu pomagati druge osobe, kao i da u konačnici troškovi mogu biti manji ili veći u odnosu na vrijednost novčanih darova. Isto tako, prvostupanjski sud je prihvatio opravdanje vještakinje u pogledu neuključivanja dva mjeseca iz 2014. u nalaz, zbog dostupnosti podataka Porezne uprave na godišnjem nivou, čemu treba dodati da je vještakinja na raspravi 15. rujna 2020. navela kako bi i te mjesece mogla uključiti u procjenu, ako bi joj se dostavila potrebna dokumentacija. Zbog toga se žalbeni prigovori u stvari svode na nezadovoljstvo obrane radom i nalazima vještakinje te nezadovoljstvo činjeničnim utvrđenjima suda pa je i prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda osnovano odbijen zahtjev žalitelja D. R. za izuzeće vještakinje.

10.12. S tim u vezi, prvostupanjski je sud odlučio o svim dokaznim prijedlozima tijekom postupka, pa tako i prijedlozima za provođenje ovog vještačenja te s toga obrazloženje pobijane presude nije proturječno sadržaju zapisnika, kako to neosnovano tvrde žalitelji. Naime, pregledom predmeta utvrđeno je da je prvostupanjski sud na raspravi 25. listopada 2021. odlučio o dokaznim prijedlozima žalitelja za provođenje novog financijsko-knjigovodstvenog vještačenja tako što je izložene prijedloge odbio (list 2265).

10.13. S druge strane, odbijanjem dokaznih prijedloga za provođenje novog financijsko-knjigovodstvenog vještačenja nije povrijeđeno niti načelo jednakosti stranaka u postupku, niti je time pobijana presuda utemeljena na nalazu protivno zahtjevima pravičnosti.

10.13.1. Prije svega, prema tumačenju Europskog suda za ljudska prava pretpostavka pravičnog suđenja ne nameće obvezu raspravnom sudu da odredi vještačenje ili da provede bilo koje druge dokazne radnje samo zato što je stranka to zatražila (*Khodorkovskiy i Lebedev protiv Rusije*, stavak 718. i 721.; *Poletan i Azirovik*). Prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, žalitelji su imali mogućnost učinkovito osporavati nalaze vještakinje, tako što je prvostupanjski sud izvodio dokaze koje je predlagala obrana te s tim u vezi nalagao provođenje dopuna vještačenja. Vještakinja se detaljno očitovala na primjedbe obrane pa je dio nalaza tijekom postupka i korigirala i za te korekcije ponudila objašnjenja koje je prvostupanjski sud ocijenio razumnim i opravdanim. Primjerice, tvrdnja vještakinje da kućanstva koja imaju veće prihode više troše potvrđena je izvedenim dokazima u pogledu onih kategorija potrošnje za koje je na temelju isprava ili iskaza svjedoka bilo moguće utvrditi visinu stvarnih troškova (npr. u pogledu izdataka za odjeću i obuću, opremu za kuću, zdravstvene usluge i drugo).

10.13.2. Osim toga, žalitelji su tijekom postupka prilog svojih tvrdnji, dostavljali i mišljenja privatno angažiranih financijskih stručnjaka i vlastite izračune, na koja se vještakinja očitovala (primjerice, u dopuni od 30. lipnja 2020. u pogledu mišljenja V. M., u dopuni od 20. svibnja 2011. u pogledu izračuna), a ta očitovanja je razmotrio i prvostupanjski sud (točka 403.3. pobijane presude). Vještakinja je također imala na raspolaganju i spis poreznog postupka, koji je uvršten u ovaj predmet, prema raspravnom rješenju od 19. veljače 2020., uz suglasnost optuženih M. L. M., S. K. i B. P., čime je evidentno odbijen prijedlog žalitelja D. R. da se vještakinji ne dostave pojedina mišljenja poreznih tijela iz poreznog predmeta. Zato ovdje nema riječi o bilo kakvoj postupovnoj povredi niti je uopće postojao ikakav razlog za izdvajanje tih

isprava prema odredbama ZKP/08., a konačno ni obrana nije tvrdila da bi tu bila riječ o nezakonitim dokazima. Stoga tako koncipiranim prigovorom ovaj žalitelj zapravo unaprijed nastoji dovesti u pitanje vjerodostojnost vještačkog nalaza i mišljenja, a to je prigovor činjenične naravi.

10.14. Konačno, prvostupanjski je sud u pobijanoj presudi iznio potpunu kronologiju izrade nalaza i dopuna, koje je brižljivo i kritički ispitao i ocijenio, obrazložio koje izvedene dokaze prihvaća i iz kojeg razloga te slijedom toga pobijanu presudu utemeljio na nalazu vještakinje od 27. travnja 2021. u varijanti procjene (točka 412). Pravilnost činjeničnih utvrđenja prvostupanjskog suda analizirana je pod osnovnom razmatranja pravilnosti i potpunosti utvrđenog činjeničnog stanja koje je pretežitim dijelom ocijenjeno pravilnim i potpunim, osim u pogledu kaznenog djela iz točke 7. izreke, u kojem dijelu je presuda ukinuta i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno ispitivanje.

11. Svi optuženici prigovaraju izostanku razloga o odlučnim činjenicama u pogledu odluke o kazni, a čime upiru na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08., a time i stavka 2. ZKP/08. Žalitelji ističu da pobijana presuda nema obrazloženja za otegotne okolnosti koje je sud samo konstatirao.

11.1. No, ovaj prigovor nije osnovan, jer je sud prvog stupnja nabrojio sve olakotne i otegotne okolnosti u odnosu na svako od djela za koja su optuženici proglašeni krivima, a to što žalitelji osporavaju egzistentnost tih okolnosti predstavlja prigovor koji se odnosi na odluku o kazni, o čemu će biti riječi kasnije.

11.2. Nadalje, optuženi S. K. pod ovom žalbenom osnovom osporava prihvatljivost pojedinih okolnosti koje sud navodi kao otegotne, a posebice nalazi da je neprihvatljivo govoriti o visini imovinske koristi, a da se ona ne definira (ni u činjeničnom opisu a ni u obrazloženju), a isto smatra da vrijedi za upornost i izraženu kriminalnu volju, jer da to sud nigdje ne konkretizira. Optuženi D. R. također prigovara da u pobijanoj presudi nije navedeno u čemu se sastoje znatna upornost i izražena kriminalna volja u postupanju kroz duži period, te izostanak želje da naknadi štetu, iako kazna visinom odudara od uobičajeno uvjetnih osuda za slične oblike tog djela. Međutim, žalitelji u suštini ovdje polemiziraju s ispravnošću po sudu navedenih otegotnih okolnosti, pa se radi o žalbenoj osnovi zbog odluke o kazni, a ne o bitnoj postupovnoj povredi.

12. U odnosu na kaznena djela pod točkom 1. izreke pobijane presude

13. Žaliteljica M. L. M. pod osnovom iz članka 468. stavak 1. točke 11. i stavka 2. ZKP/08. i žalitelj D. R. pod osnovom iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08. prigovaraju da odluka prvostupanjskog suda o korištenju dokaza odlučnih za odluku o krivnji optužene M. L. M. za kazneno djelo primanja mita, kao predikatnog kaznenom djelu pranja novca, za koje je nepravomoćno osuđen optuženi D. R., nije u skladu sa zahtjevima pravičnosti, odnosno da pobijana presuda u tom pravcu ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama.

13.1. Žalitelji s tim u vezi ističu nekoliko grupa prigovora. Prije svega, pod egidom izostanka razloga o odlučnim činjenicama, polemiziraju s zaključkom prvostupanjskog suda o vjerodostojnosti svjedoka Ž. Ž., kojeg smatraju nepouzdanim

svjedokom, koji je radi vlastitih probitaka jedini teretio optuženu M. L. M. za primanje mita, što je prigovor činjenične prirode, koji je detaljno razmotren na više mjesta u ovoj odluci, a osobito pod točkama 18.17.-18.22. Druga je teza da je prvostupanjski sud ustvari svjestan da je svjedok Ž. nevjerodostojan svjedok, zbog čega je pribjegao "analizi" presude kojom je taj svjedok, na temelju sporazuma, proglašen krivim zbog davanja mita. Smatraju da je time prvostupanjski sud odluku o krivnji utemeljio i na presudi na temelju sporazuma, što da je u suprotnosti sa Direktivom 2016/343/EU o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati u kaznenom postupku (dalje: Direktiva 2016/343/EU) kako ju je tumačio Sud Europske unije u predmetu C-377/2018. S tim u vezi, treći je prigovor da prvostupanjski sud nije provjerio istinitost iskaza svjedoka Ž., jer je propustio bar pokušati utvrditi porijeklo novca za navodno primanje mita, tako što uopće nije odlučio o prijedlogu optuženog D. R. da se svjedoku naloži dostava zapisnika o kojem je iskazivao tijekom ispitivanja na raspravi, što je prigovor postupovne naravi.

13.2. Međutim, niti jedan od ovih prigovora nije osnovan.

13.3. Naime, nema dvojbe da je svjedok Ž. Ž. pravomoćno osuđen zbog kaznenog djela davanja mita iz članka 294. stavak 1. KZ/11. na kaznu zatvora u trajanju jedne godine, uvjetno na četiri godine, iako je u to vrijeme već bio osuđivana osoba. Navedena presuda rezultat je sporazumijevanja državnog odvjetnika i svjedoka za kazneno djelo za koje je inače propisana kazna zatvora od jedne do osam godina, pri čemu je Vrhovni sud Republike Hrvatske presudio da prema odredbama ZKP/08. nema mjesta neprihvatanju Izjave za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka zbog toga što bi kazna o kojoj je postignut sporazum među strankama, iako u zakonskim okvirima, bila neprimjereno blaga konkretnoj kriminalnoj količini u postupanju optuženika i njemu kao osobi. Navedene činjenice, same po sebi upućuju na to da je iskaz svjedoka Ž. trebalo podvrgnuti najpažljivijoj ispitnoj provjeri uz punu svijest o mogućim opasnostima, teškoćama i zamkama koje proizlaze iz sklapanja sporazuma sa svjedocima - kriminalcima (usporedi Europski sud za ljudska prava, *Verhoek protiv Nizozemske*, 54445/00). Prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda prvostupanjski je sud postupio upravo na takav način.

13.4. Prije svega, potpuno je netočna tvrdnja žalitelja da prvostupanjski sud nikada nije odlučio o prijedlogu optuženog D. R. sa rasprave 25. rujna 2019. da se svjedoku Ž. Ž. naloži dostava zapisnika o predaji novca za davanje mita, a nakon što je taj svjedok na raspravi naveo da je taj novac "imao doma u kući", da je potekao od prodaje zemljišta R. na B. koji su mu dio novca (400.000 EUR-a) dali na ruke u gotovini i da misli da "ima i neki zapisnik o predaji novca". Naime, doista je prvostupanjski sud na raspravi 25. rujna 2019. (list 19808) naveo da će "o tom dokaznom prijedlogu biti odlučeno naknadno". Međutim, u daljnjem tijeku postupka, na raspravi 14. listopada 2021. (list 22655) prvostupanjski je sud prihvatio taj dokazni prijedlog te isti dan svjedoku Ž. poslao dopis pozivajući ga da dostavi zapisnik o primopredaji novca. Nadalje, pregledom spisa utvrđeno je da taj dopis nije odmah uručen svjedoku Ž., nego je to uspjelo tek kasnije, 21. prosinca 2021. i to putem policije. Činjenica je da svjedok Ž. nije dostavio sudu traženi zapisnik, a tu činjenicu prvostupanjski je sud analizirao i ocijenio u povezanosti s drugim dokazima u točki 67. obrazloženja. Prema tome, ne odgovara istini navod žalitelja da o tom dokaznom prijedlogu nije odlučeno i da držanje svjedoka Ž. nije ocijenio.

13.5. Nije osnovana niti tvrdnja ovih žalitelja da je prvostupanjski sud odluku o krivnji optužene M. L. M. utemeljio na presudi kojom je svjedok Ž., na temelju sporazuma, proglašen krivim zbog davanja mita.

13.6. Naime, u pravu su žalitelji da pravomoćna presuda na temelju sporazuma ne može biti dokaz nečije krivnje (ovdje primanja mita od svjedoka Ž. Ž.), ali nema zapreke njezinom korištenju u postupku kao kontrolnog dokaza, jer iskaz svjedoka Ž. nije moguće ocjenjivati izvan konteksta postojanja te presude. Upravo to je prvostupanjski sud i učinio, jer je iskaz svjedoka Ž. suprotstavio presudi na temelju sporazuma (točka 67.), nedostavljanju zapisnika o primopredaji novca o čijem postojanju je svjedok iskazivao (točka 67.) i cjelokupnom postupanju optužene M. L. M. (točka 69.) te zaključio da je iskaz svjedoka Ž. istinit i pouzdan, jer u protivnom za cjelokupno postupanje optužene M. L. M. nema nikakvog drugog logičnog objašnjenja. Takav zaključak u potpunosti prihvaća i ovaj drugostupanjski sud. Sva ta utvrđenja prvostupanjskog suda dalje su detaljno razmotrena u okviru žalbe zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, koje je ocijenjeno pravilnim i potpunim. Prema tome, prvostupanjski sud odluku o krivnji nije izveo iz presude na temelju sporazuma, već je zaključio da je iskaz svjedoka Ž. Ž., unatoč sklopljenom sporazumu i relativno blagoj kazni, istinit iskaz (usporedi, ESLJP *Karaman protiv Njemačke*, 17103/10. i *Navalnyy i Ofitserov protiv Rusije*, 46632/13. i 28671/14). U tom smislu, prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, korištenje presude na temelju sporazuma ne protivi se niti presudi C-377/2018. niti Direktivi 2016/343/EU čiji članak 10. uostalom ne dovodi u pitanje nacionalna pravila o prihvatljivosti dokaza.

14. Navodi optuženog S. K. kojima obrazlaže žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08. istodobno predstavljaju i navode kojima se obrazlažu povrede kaznenog zakona te se ujedno isprepliću i s prigovorima iz žalbene osnove pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

14.1. Naime, žalbena tvrdnja o znatnoj proturječnosti između činjeničnog opisa kaznenog djela pomaganja u zlouporabi položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. u vezi s člankom 38. KZ/11. i obrazloženja koju žalitelj vidi u tome što je optuženi K. "svojim radnjama svjesno i namjerno pomogao opt. M. L. M. da onemogući TD E. P. d.o.o. koje je imalo pravo prvokupa u kupnji poslovnih udjela", dok iz činjeničnog opisa proizlazi da je optužena M. L. M. sama poduzela te radnje i da joj nije trebala ničija pomoć nije prihvatljiva. Žalitelj S. K. potpuno prešućuje i zanemaruje nastavak rečenice iz obrazloženja prvostupanjske presude, a koja u nastavku glasi: "već da isti budu prodani TD I. T. d.o.o. u kojem je on direktor, a kao posljedica ovakvog postupanja ..." Nema nikakve sumnje da optuženi S. K. nije mogao svojim radnjama pomagati optuženoj M. L. M. u aktivnostima koje su bile usmjerene na onemogućavanje TD E. P. d.o.o. da iskoristi svoje pravo prvokupa. No njegove radnje odlučne su u drugoj fazi te iste operacije koja se može promatrati samo jedinstveno, tj. zaključivanja ugovora s TD I. T. d.o.o., kako to prvostupanjski sud točno uočava, jer je kazneno djelo iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. odmah imalo za glavni cilj pribavljanje koristi TD I. T. d.o.o., dok je nanošenje štete TD E. P. d.o.o. bilo neophodno da bi se ostvario osnovni cilj.

14.2. Ovdje je potrebno osvrnuti se na primjedbe optuženog S. K. o tome kada je kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. optužene M. L. M. dovršeno. Prema činjeničnom i pravnom opisu te inkriminacije jasno je da je onemogućavanje TD E. P. d.o.o. bio tek prvi nužni korak koji je trebalo

savladati da bi bio ostvaren od početka zamišljeni drugi korak, odnosno da se omogući TD I. T. d.o.o. da kupi poslovne udjele TD C. S. d.o.o. To ne samo što proizlazi iz činjeničnog opisa nego je i pravno definirano, jer optužena M. L. M. ima krajnji cilj pribaviti korist TD I. T. d.o.o., a koja se sastoji u kupnji poslovnih udjela TD C. S. d.o.o.. Dakle, radnje optuženog S. K. koje su činjeničnim opisom definirane kao osiguravanje da banka kreditna sredstva odobrena trgovačkom društvu I. T.d.o.o. doznači na račun Županije prije solemnizacije ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, nesumnjivo predstavljaju njegov doprinos počinjenju kaznenog djela optužene M. L. M., jer da se optuženi K. nije pobrinuo da ta sredstva budu uplaćena prije potpisivanja i solemnizacije ugovora, do zaključenja ugovora ne bi došlo.

14.3. Pogrešno drži optuženi S. K. da dio teksta iz činjeničnog opisa inkriminacije koji glasi "znajući da je optužena M. L. M. izmijenila uvjete plaćanja kako bi trgovačkom društvu I. T. d.o.o. omogućila kupnju poslovnih udjela" nije dovoljan kao opis njegove namjere da pomaže optuženoj M. L. M. u počinjenju kaznenog djela. Naime, koordiniranost njegovih radnji iz činjeničnog opisa inkriminacije s radnjama optužene M. L. M. je takva da je upravo zbog toga cilj s kojim je optužena M. L. M. postupala i ostvaren, jer radnje optuženog S. K. dovode do sklapanja ugovora u skladu s izmijenjenim uvjetima tog ugovora. Oспорavanje optuženog S. K. da je znao da su ugovorni uvjeti izmijenjeni predstavlja pak prigovor činjenične naravi, a ne bitnu postupovnu povredu, pa će o tome biti riječi naknadno.

14.4. Idući prigovor optuženog S. K. da prvostupanjski sud nije ni na koji način objasnio pravni kontinuitet i zbog čega je primijenio KZ/11., a ne KZ/97. također u sebi sadrži i argumente za žalbenu osnovu povrede kaznenog zakona. S obzirom na povezanost ovih žalbenih osnova, uz već rečeno pod točkom 8. i njezinim podtočkama, u nastavku se razmatraju obje. Žalitelj polazi od premise da se nastanak štete od 200.000,00 kuna ne može pripisati njegovoj namjeri, tim više što je šteta nastala dvije godine nakon sklapanja ugovora, a potječe iz sudske nagodbe koju je optuženica M. L. M. u ime Županije sklopila s TD E. P. d.o.o. i odnosi se na kamate i iznos troškova zbog nevraćanja bankovne garancije na vrijeme, a što se ne može nikako staviti na teret žalitelju. Međutim, on propušta uočiti da je TD E. P. d.o.o., nakon što je onemogućeno u realizaciji prava prvokupa te je Ugovor sklopljen s I. T. d.o.o., protiv Županije pokrenuo parnični postupak. Pokretanje tog postupka moglo se u ovim okolnostima logično očekivati, pa je i optuženi S. K., budući da je prema činjeničnom opisu nesumnjivo znao da je suštinski nezakonitim postupkom TD E. P. d.o.o. onemogućeno u iskorištavanju prava prvokupa, dok je TD I. T. d.o.o. upravo zahvaljujući tome sklopilo Ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, znao za takav rizik i isti je nesumnjivo bio obuhvaćen njegovom sviješću te je stoga i pristao na takvu posljedicu. Parnični postupak bio je iniciran tužbom TD E. P. d.o.o., a tužbeni zahtjev bio je upravljen na poništenje Ugovora sklopljenog između Županije i TD I. T. d.o.o. uz prijedlog da se takav ugovor sklopi s TD E. P. d.o.o. te da se TD E. P. d.o.o. naknadi šteta prouzročena nezaključenjem ugovora na ime zatezne kamate nastale s osnova ishođenja bankarske garancije od milijun kuna, te kamate na iznos odobrenog kredita, s obzirom da su sukladno Ugovoru o kreditu bili dužni plaćati penale zbog neiskorištenja sredstava, da bi tijekom tog postupka, koji je trajao duže vrijeme, došlo do sklapanja sudske nagodbe koja je obuhvaćala zatezne kamate na troškove koji su nastali trgovačkom društvu s osnova ishođenja i nevraćanja bankarske garancije. Činjenicom što je sklopljena nagodba koja je obuhvaćala samo zatezne kamate na troškove koji su nastali trgovačkom društvu E. P. d.o.o. s osnova ishođenja i nevraćanja bankarske garancije u suštini je jako

smanjen tužbeni zahtjev, zbog čega je optužena M. L. M. i pristala na takvu nagodbu, a optuženi S. K. bio je, ima li se na umu i sve izneseno što je bilo obuhvaćeno tužbenim zahtjevom, nesumnjivo spreman preuzeti i veći rizik.

14.5. Nadalje, s obzirom na to da je kaznenim djelom istodobno pribavljena imovinska korist TD I. T. d.o.o. (neovisno o tome što visina te koristi nije novčano izražena, a to zbog protoka vremena tijekom kojeg se vrijednost poslovnih udjela i mijenjala te ishoda parničnog postupka koji je pokrenulo TD E. P. d.o.o. nije bilo ni moguće), kao i što je za Županiju nastala i šteta u iznosu od 200.000,00 kuna, nesumnjivo je da se radi o kaznenom djelu koje je u vrijeme počinjenja trebalo označiti kao ono iz članka 337. stavka 1. i 2. KZ/97. (budući da šteta u iznosu od 200.000,00 kuna predstavlja prema pravnom shvaćanju Kaznenog odjela Vrhovnog suda sa sjednice od 24. studenog 1997. znatnu štetu koja postoji kad vrijednost prouzročene štete prelazi 30.000,00 kuna). Međutim, nakon stupanja na snagu KZ/11., kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 337. KZ/97. ima svoj pravni kontinuitet u kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. KZ/11., te se nalazi u Glavi dvadesetosmoj, kaznenim djelima protiv službene dužnosti. Naime, počinitelj – službena osoba predviđen je u oba KZ, radnja izvršenja ostala je jednaka, a takve su i posljedice, pri čemu je kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11. blaže za počinitelja jer je kriminalna količina potrebna za kvalifikatorni oblik tog djela definirana kao vrijednost pribavljene znatne imovinske koristi ili prouzročenja znatne štete a to je iznos od 60.000,00 kuna (članak 87. stavak 29. KZ/11.). Ovo bez obzira na činjenicu što je odredbom članka 337. stavak 2. KZ/97. bila propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, a prema odredbi članka 291. stavak 2. KZ/11. propisana je kazna zatvora od jedne do dvanaest godina, jer se optuženicima ne bi mogla izreći kazna viša od pet godina.

14.6. Iz svih iznesenih razloga jasno je da nije ostvarena ni bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 2. ZKP/08. koju žalitelj i ističe kao posljedicu navodno počinjenih vidova povrede iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08., a za koje je utvrđeno da ne egzistiraju.

15. Optuženi S. K. također u okviru žalbene osnove povrede kaznenog zakona, polazeći od premise da je kazneno djelo dovršeno kada je optužena M. L. M. onemogućila TD E. P. d.o.o. u zaključenju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, pa čak i prihvaćajući da je djelo dovršeno zaključenjem ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, što se dogodilo 14. listopada 2011., drži da je to dan počinjenja djela, a kako se radi o kaznenom djelu iz članka 337. stavak 1. KZ/97. (u pribavljanju koristi pravnoj osobi I. T.d.o.o. bez naznačenog iznosa te koristi), smatra da podatak o nastanku štete koja potječe iz sudske nagodbe i koja se odnosi na trošak i kamate po nevraćenoj garanciji TD E. P. d.o.o. ne može utjecati na drugačiju kvalifikaciju postupanja optuženog S. K., jer on nije imao ni svijest ni htijenje niti je mogao odrediti visinu štete drugom trgovačkom društvu. Dosljedno tome, a kako je prema odredbi članka 81. stavak 1. KZ/11. zastarni rok 10 godina, žalitelj K. zaključuje da je zastara nastupila 14. listopada 2021., a prvostupanjska je presuda donesena 2022., dakle nakon nastupa zastare, pa je trebalo u odnosu na njega donijeti odbijajuću presudu.

15.1. Međutim, već je u točkama 14.4. i 14.5. ove odluke razloženo zbog čega je postupanje optuženog S. K. ispravno kvalificirano kao kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti u pomaganju iz članka 291. stavak 2. u vezi s člankom 38. KZ/11.,

pa se žalitelj u tom dijelu upućuje na taj dio odluke. Što se pak tiče prigovora zastare, i u tom pogledu su izneseni argumenti u istoj točki ove odluke, te je već obrazloženo zbog čega je činjenično opisano postupanje u vrijeme počinjenja predstavljalo kazneno djelo iz članka 337. stavka 1. i 2. KZ/97., a za to je djelo bila propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina. Zbog toga nema govora da je nastupila zastara kaznenog progona, jer je zastarni rok prema odredbi članka 81. stavak 1. alineji 4. KZ/11. određen na 15 godina. Zato, bez obzira na to što su aktivne radnje optužene M. L. M. i S. K. počinjene 14. listopada 2011., a ne datumom kada je definiran iznos štete sklapanjem sudske nagodbe, budući da prema odredbi članka 82. stavak 1. KZ/11. zastara kaznenog progona, ako je posljedica koja je obilježje kaznenog djela nastupi kasnije, počinje teći od tog trenutka, jasno je da zastara nastupa tek protekom 15 godina od nastupa štete.

16. Preispitivanjem pobijane presude po službenoj dužnosti, u skladu s obvezom iz članka 476. stavak 1. ZKP/08. ovaj drugostupanjski sud utvrdio je da nije počinjena niti jedna bitna povreda odredaba kaznenog postupka na koju mora paziti, ali je utvrđeno da je počinjena povreda kaznenog zakona na štetu optužene M. L. M.. Naime, kazneno djelo primanja mita, opisano u točki 1., je u pobijanoj presudi pravno označeno kao kazneno djelo iz članka 293. stavak 1. KZ/11. Međutim, prema činjeničnom opisu to djelo je počinjeno u neutvrđenom vremenu od lipnja do najkasnije krajem kolovoza 2011. (budući da se optužena M. L. M. tereti da je "u vremenu od lipnja 2011.... od Ž. Ž.... zatražila plaćanje iznosa od 100.000,00 Eura... optužena M. L. je kao protuuslugu za traženi iznos od 100.000,00 Eura koji joj je krajem kolovoza 2011. predao Ž. Ž....), kada je na snazi KZ/97., koji je za kazneno djelo primanja mita u osnovnom obliku – pravo primanje mita, propisao u članku 347. stavak 1. kaznu zatvora od jedne do osam godina. Kazneni zakon objavljen u "Narodnim novinama" broj 125/11. stupio je na snagu 1. siječnja 2013. i više je puta mijenjan i dopunjavan, a u članku 293. stavak 1. propisano je kazneno djelo primanja mita (u osnovnom obliku, pravo primanje mita) za koje je zapriječena kazna zatvora od jedne do deset godina. Budući da su zakonski opisi tih djela iz KZ/97. i KZ/11. identični, a razlika se pojavljuje u zapriječenoj kazni pri čemu je KZ/97. blaži, jer je maksimum niži (osam godina), tako da je prvostupanjskom presudom optuženica proglašena krivom za kazneno djelo iz članka 293. stavak 1. KZ/11., time je na njenu štetu povrijeđen kazneni zakon. Stoga je ovom drugostupanjskom presudom prvostupanjska presuda preinačena i postupanje optužene M. L. M. iz točke 1., koje predstavlja kazneno djelo primanja mita u osnovnom obliku pravno označeno kao kazneno djelo iz članka 347. stavak 1. KZ/97.

17. Prvostupanjsku presudu u odnosu na kaznena djela iz točke 1. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja pobijaju optužena M. L. M. i optuženi S. K..

17.1. Optužena M. L. M. smatra da je sud propustio bar pokušati utvrditi porijeklo novca za navodno primanje mita (kazneno djelo iz članka 293. stavak 1. KZ/11. kako je označeno u pobijanoj presudi, odnosno iz članka 347. stavak 1. KZ/97.), pa da je zbog toga činjenično stanje nepotpuno utvrđeno. Tvrdi da prvostupanjski sud nije nikada odlučio o prijedlogu obrane da se svjedoku Ž. naloži dostava zapisnika o primopredaji novca o kojem je iskazivao u svojem svjedočkom iskazu te time nije provjerena istinitost tog dijela iskaza. Identičan žalbeni prigovor istaknuo je u žalbi i optuženi D. R., koji je proglašen krivim za kazneno djelo pranja novca, u pogledu kojeg se kazneno djelo primanja mita javlja kao predikatno. Optužena M. L. M. nalazi i da je time ujedno ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka, jer nisu

navedeni razlozi za njihovo neusvajanje i povrijeđeno je pravo na obrazloženu sudsku odluku.

17.2. Izložene tvrdnje predstavljaju istodobno i prigovore zbog bitne povrede kaznenog postupka, na koje je već odgovoreno pod točkom 13. i njezinim podtočkama (osobito 13.4.) i s prigovorima iz žalbene osnove pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

17.3. U pogledu pak žalbenih prigovora kojima se nastoji osporiti vjerodostojnost iskaza svjedoka Ž. zbog činjenice što nije pribavljen zapisnik o primopredaji novca, treba naglasiti da navod svjedoka Ž. Ž. da "misli da ima doma i neki zapisnik o predaji novca", smisleno podrazumijeva, da sam svjedok u to nije siguran. U tim okolnostima doista je nepostupanje svjedoka Ž. po nalogu suda da dostavi takav zapisnik neadekvatan temelj za diskvalifikaciju istinitosti njegovog iskaza, posebice ima li se na umu da je od trenutka kada je svjedok Ž. primio novac od kupoprodaje zemljišta o kojem govori do svjedočenja proteklo više godina i nije nužno očekivati da svjedok čuva zapisnik ili potvrdu o predaji gotovog novca. Prema tome, nema govora ni o nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Zaključci prvostupanjskog suda u pogledu ocjene vjerodostojnosti svjedoka Ž. Ž. dalje su razmotreni pod točkom 18. (osobito pod točkama 18.17.-18.22.) ove odluke.

18. Optuženici M. L. M. i S. K., nastoje osporiti ispravnost činjeničnih utvrđenja prvostupanjskog suda i pritom kritiziraju kako analizu, tako i ocjenu izvedenih dokaza te nude vlastite, koje su suprotne onima iz prvostupanjske presude.

18.1. Međutim, ovaj drugostupanjski sud nalazi da je sud prvog stupnja proveo sve potrebne dokaze, koje je savjesno i detaljno analizirao i kritički ocijenio, pa se zaključcima do kojih je na takav logički neupitan način došao, nema što prigovoriti.

18.2. Ovdje treba naglasiti da je veliki dio aktivnosti koji je obuhvaćen činjeničnim opisom inkriminacije i odnosi se na počinjenje kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavak 2. KZ/11. (i to kako na počiniteljicu optuženu M. L. M., tako i na pomagatelja optuženog S. K.) utemeljen na materijalnoj dokumentaciji, a pravno tumačenje te dokumentacije, oboje žalitelja napada. Nadalje žalitelji nastoje osporiti i vjerodostojnost pojedinih svjedoka, prvenstveno onih čije iskaze prvostupanjski sud koristi kao argumentaciju za zaključak o počinjenju kako tog kaznenog djela, tako i kaznenog djela primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11. (sada članak 347. stavak 1. KZ/97).

18.3. S obzirom na to da je kazneno djelo primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11. (članak 347. stavak 1. KZ/97.) u suštini i motiv zbog kojeg optužena M. L. M. čini kazneno djelo zloporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavak 2. KZ/11., u nastavku odluke prvo će biti razmotreni prigovori koji se odnose na ispravnost utvrđenih činjenica za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11.

18.4. Prije svega, ovaj drugostupanjski sud razmotrio je materijalnu dokumentaciju i argumente kojima su žalitelji L. M. i K. nastojali osporiti ispravnost pravnog tumačenja pojedinih dokumenata, a kroz to i suštinu i logiku postupaka optužene L. M. i odvijanja događaja.

18.5. Prije svega, nacrt ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela (u nastavku teksta: Nacrt Ugovora), kao i sam Ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela (finalni tekst) koji je potpisalo TD I. T. d.o.o., u suštini predstavljaju jednu ispravu (u nastavku teksta: Ugovor) u kojoj su objedinjena dva zasebna pravna posla – ugovora. Prvi je ugovor o kupoprodaji, kojim je reguliran članak 2. (2.1.) tog Ugovora, budući da su u tom članku određeni predmet kupoprodaje i cijena, a ostali članci Ugovora odnose se na prijenos poslovnog udjela, čime se određuje sadržaj ugovora o prijenosu poslovnog udjela. Prijenos poslovnog udjela je pravni posao koji se može obaviti besplatno ili naplatno i predstavlja, dakle, poseban pravni posao, a da bi uopće bio podoban za provedbu potreban je poseban, zakonom propisani oblik solemnizirane isprave ili privatne isprave koju je potvrdio javni bilježnik (članak 412. stavak 3. relevantnog Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/93.,34/99.,121/99.,52/00.,118/03.,107/07.,146/08.,137/09., dalje: ZTD). S druge strane, za valjanost ugovora o kupoprodaji nije potreban pisani oblik, ali je, naravno, dopušten i najčešće se koristi u ovakvim prilikama. Kada je kupoprodajni ugovor sklopljen u pisanoj formi, smatra se zaključenim kada ga stranke potpišu i nije potrebna nikakva ovjera njihovog potpisa. Uprava trgovačkog društva čijim se poslovnim udjelima raspolaže (prijenosom, besplatnim ili naplatnim) vodi knjigu poslovnih udjela, pa je i nadležna za provođenje ugovora o prijenosu poslovnih udjela, što znači da sudski registar nije nadležan za provođenje ugovora o prijenosu poslovnih udjela, pa ga žaliteljica L. M. nepotrebno i neosnovano spominje.

18.6. Nadalje, osim forme određene člankom 412. stavak 3. ZTD (solemniziranog ugovora, odnosno privatne isprave koju je potvrdio javni bilježnik), moguće je da se u ugovoru o prijenosu poslovnog udjela (kao i u društvenom ugovoru) odrede i druge pretpostavke, pa će uprava društva s ograničenom odgovornošću o prijenosu čijih je poslovnih udjela riječ provesti promjene u knjizi udjela tek nakon što utvrdi da su te pretpostavke ispunjene. Dakle, provedba prijenosa poslovnog udjela ovisit će, osim o propisanom obliku, i o sadržaju ugovora o prijenosu poslovnog udjela kojim je moguće i dopušteno odrediti i druge pretpostavke za prijenos poslovnog udjela.

18.7. Nacrt Ugovora imao je određeni sadržaj koji se mogao pregledati, kako to proizlazi iz dopisa nazvanog "Obavijest o namjeri prodaje i prijenosa poslovnih udjela Društva (Ponuda za otkup udjela)" optužene M. L. M. kao županice, upućenog 1. rujna 2011. TD C. S. d.o.o., a što je bilo vidljivo iz teksta koji je glasilo da zainteresirani ponuditelji mogu dati "izjavu o prihvaćanju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela u tekstu, kako se ista može preuzeti putem e-maila na adresi: kabinet@smz.hr ili od strane prodavatelja, S. županije". U sadržaju tog Nacrta Ugovora postojala je odredba članka 2.1. koja je glasila: "Ukupni iznos naknade za prijenos poslovnih udjela iznosi HRK 20.037.000,13, a isti se isplaćuje na dan sklapanja ovog Ugovora na žiro račun br. --- Prenositelja koji je otvoren kod banke d.d." (koja se odredba nesumnjivo odnosi na obveze iz ugovora o kupoprodaji), te odredbu članka 3.1. koja je glasila: "Prenositelj ovlašćuje Stjecatelja da bez ikakve njegove daljnje suglasnosti ili odobrenja, a po isplati naknade za prijenos poslovnog udjela, može na osnovi ovog Ugovora zatražiti i ishoditi upis stjecanja poslovnih udjela opisanih u članku 1.2. ovog Ugovora u knjizi poslovnih udjela Društva" (a koja odredba jasno definira pretpostavke za valjanost ugovora o prijenosu poslovnog udjela, određujući da će uprava društva C. S. d.o.o. izvršiti upis stjecanja poslovnih udjela po isplati naknade za prijenos poslovnog udjela, čime je za provedbu prijenosa poslovnih udjela ugovoren i dodatni uvjet). Nema nikakve dvojbe da je TD E. P. d.o.o. prilikom davanja ponude za kupnju poslovnih udjela preuzeo i

ovaj nacrt Ugovora, pa je bio upoznat s takvom odredbom. Uz to, nakon što je ponuda TD E. P. d.o.o. kao društva s pravom prvokupa prihvaćena, optužena M. L. M. je kao županica poslala dopis (nazvan: Obavijest o prihvaćanju ponude – poziv na sklapanje ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela trgovačkog društva C. S. d.o.o.) TD E. P. d.o.o. dana 10. listopada 2011. u kojem je ponovila da je TD E. P. d.o.o. "dužno na dan sklapanja ugovora o prodaji i prijenosu poslovnih udjela na račun prodavatelja, S. županije broj: poziv na broj ... OIB, model ..., u cijelosti uplatiti kupoprodajnu cijenu u iznosu od 20.037.007,13 kn", dakle, takvim dopisom ni na koji način nije izmijenila uvjete određene Nacrtom Ugovora. Međutim, Ugovor koji je kod javnog bilježnika predložen TD E. P. d.o.o., a koji je potom kao stjecatelj potpisalo TD I. d.o.o., sadržajno je različit od Nacrta Ugovora u odredbi članka 2.1. i glasi: "Ukupni iznos naknade za prijenos poslovnih udjela iznosi HRK 20.037.007,13, a ista se isplaćuje prije solemnizacije ugovora na dan sklapanja ovog Ugovora na žiro račun br. ... Prenositelja koji je otvoren kod P. banke d.d. Zagreb", dok je sadržaj članka 3.1. ostao neizmijenjen.

18.8. Ima li se na umu sve što je ranije rečeno o trenutku sklapanja dvaju pravnih poslova i proizvođenja učinaka tih poslova, ovakva izmjena zasigurno nije samo "kozmetičke" naravi, kako to želi prikazati obrana, a nastojala je to učiniti i svjedokinja N. P., kojoj prvostupanjski sud zbog toga ispravno nije povjerovao i prihvatio njezin iskaz. Razumljivo je da svjedokinja P., ima li se na umu da je Odvjetničko društvo u kojem je zaposlena bilo angažirano kao pravni savjetnik S. županije za ovaj pravni posao, nastoji svojim iskazom pomoći optuženoj M. L. M., pa u tom svjetlu treba razmatrati njezin iskaz. Pritom ovdje nema mjesta razmatranju je li pravno gledište svjedokinje P. ispravno, budući da je način odvijanja događaja taj koji je odlučan za ocjenu je li kazneno djelo počinjeno, odnosno jesu li se ostvarila objektivna i subjektivna obilježja tog djela. Međutim u pogledu pravne situacije treba naglasiti da je prenositelj poslovnog udjela, S. županija, bio adekvatno osiguran odredbom članka 3.1. Nacrta Ugovora, koja je ostala neizmijenjena i u samom Ugovoru, a zahvaljujući kojoj uprava društva C. S. d.o.o. ne bi provela promjenu u knjizi poslovnih udjela samo na osnovu solemniziranog ugovora, nego bi morala utvrditi da je isplaćena naknada za prijenos poslovnog udjela.

18.9. Uz sve gore navedeno, potrebno je sagledati i dinamiku i kronologiju čitavog zbivanja, a koja u povezanosti sa svim već rečenim nepobitno upućuje na to da je optužena M. L. M. postupala s namjerom da pogoduje TD I. T. d.o.o., a to je mogla jedino ako uspije onemogućiti TD E. P. d.o.o. da iskoristi pravo prvokupa.

18.10. Na ovom mjestu treba naglasiti da se banke koje kreditiraju kupnju poslovnih udjela, pri čemu se u pravilu, kao što je i ovdje slučaj, radi o strogo namjenskim kreditima, žele prije puštanja kredita osigurati u pogledu vraćanja kredita (raznovrsnim sredstvima osiguranja, a najčešće hipotekama i zasnivanjem založnih prava na poslovnim udjelima koji su predmet ugovora o kupoprodaji). Zbog toga obično prije puštanja sredstava kredita traže solemniziranu ispravu o prijenosu poslovnog udjela. Dakako, izloženo ne znači da je to uvijek slučaj, jer se založno pravo na poslovnom udjelu koji se prenosi može zasnovati i odvojeno, ali uz pristanak, sudjelovanje i potpis prenositelja poslovnog udjela. Pritom je notorno da ugovori kojima se zasnivaju hipoteke i spomenuta založna prava na poslovnim udjelima zahtijevaju određeno vrijeme.

18.11. U konkretnom slučaju indikativan je još niz podataka. Naime, iz Zapisnika o sjednici skupštine SMŽ održane 10. listopada 2011. razvidno je da je tekst Prijedloga Odluke o prihvatu ponude za kupnju poslovnih udjela C. S. d.o.o. iznijela upravo optužena M. L. M., i to u sljedećem tekstu: "Prihvaća se ponuda E. P. d.o.o. za proizvodnju, usluge i trgovinu iz l.-g. E. cesta ..., zaprimljena po korištenju prava prvokupa, za kupnju udjela trgovačkog društva C. S. d.o.o. S., u vlasništvu S. županije po ponuđenoj cijeni od 20.037,13 kn. S ponuditeljem iz stavka 1. zaključit će se ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela. U slučaju da ponuditelj iz točke 1. ove Odluke ne izvrši uplatu cijene u roku utvrđenom ugovorom o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, ovlašćuje se županica S. županije da zaključi ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela trgovačkog društva C. S. d.o.o. S. s ponuditeljem I. T. d.o.o. iz S., T. Lj. P. ..., kao najpovoljnijim ponuditeljem temeljem provedenog poziva za javno prikupljanje ponuda za kupnju udjela u trgovačkom društvu C. S. d.o.o. S. po ponuđenoj cijeni od 20.037,13 kn." Ovakvom formulacijom i dalje se ne dira u odredbe članka 2.1 i članka 3.1. Nacrta Ugovora i one se ne mijenjaju, a to je u suprotnosti s onim što žaliteljica ističe u žalbi, navodeći da joj je upravo N. P. sugerirala izmjenu Ugovora, pa bi bilo logično da je takva izmjena odmah unesena i u tekst Odluke, neovisno o tome tko je inicijator te izmjene, naime da li odvjetnica ili optužena M. L. M.. Međutim, pritom je iz tog Zapisnika razvidno da je optužena M. L. M. potom dodala da se "nakon donošenja Odluke poziva E. P. koji ima pravo prvokupa i ukoliko uplati ponuđenu cijenu s njim se zaključuje ugovor kod javnog bilježnika. Ukoliko prije potpisivanja ugovora ne uplati ponuđenu cijenu, poziva se drugi ponuditelj koji također najprije mora uplatiti ponuđenu cijenu, a tek se potom potpisuje ugovor." Dakle, očito je da je na sjednici skupštine SMŽ optuženica u svojstvu županice svojim usmenim dodatkom, koji je zapisnikom konstatiran, drugačije interpretirala neizmijenjenu odredbu ugovora koja se odnosi na rok uplate kupoprodajne cijene poslovnih udjela (definirajući ga na način da "prije potpisivanja ugovora treba uplatiti ponuđenu cijenu"), čemu je dodala da će se, ako to ne bude izvršeno, pozvati drugi ponuditelj. Spomenuta sjednica skupštine završena je u 13,15 sati. Tek nakon završetka te sjednice bilo je moguće sačiniti Odluku o prihvatu ponude i obavijestiti TD E. P. d.o.o. da je prihvaćena njegova ponuda, što se po logici stvari nije moglo odigrati prije najranije 14,00 sati, dakle već pri kraju tog radnog dana, pri čemu u pisanom pozivu upućenom TD E. P. d.o.o. nije bilo naznačeno da će doći i do kakve izmjene Ugovora. Sve to također demantira navod svjedokinje N. P. o sadržaju razgovora koji je navodno vodila s M. N. o tome kada točno treba biti isplaćena kupoprodajna cijena, a ovdje je indikativno i da svjedokinja P., očito svjesna iznenadnosti izmjene ugovornih uvjeta roka plaćanja kupoprodajne cijene, u svom svjedočkom iskazu nije decidirana, nego iskazuje da "oni nisu ne znali da kupoprodajnu cijenu moraju platiti prije potpisivanja ugovora", što ničim ne potkrepljuje, a citirana formulacija itekako upućuje na zaključak da druga strana (TD E. P. d.o.o.) nema nikakvog saznanja o izmjeni uvjeta Ugovora sve do dolaska u javnobilježnički ured. Pritom treba dodati da je TD E. P. d.o.o. pozvano da pristupi na sklapanje ugovora o kupoprodaji i prijenosu poslovnog udjela na dan 12. listopada 2011. u 10,00 sati.

18.12. Dakle, iz iznesenog slijeda zbivanja razvidno je da je TD E. P. d.o.o. imalo na raspolaganju tek jedan radni dan (11. listopada 2011.) za obavljanje poslova u banci koji se odnose na finalizaciju i osiguranje puštanja kredita. Ovdje treba napomenuti i da je TD EC P. d.o.o. dana 10. listopada 2011. (dakle isti dan kada je primilo poziv SMŽ) sklopilo kao korisnik/nalogodavatelj ugovor o kreditu reg. broj 636/11 sa bankom S. G. – S. bankom d.d. kao kreditorom, pri čemu je K. P. bio jamac, a kredit

je odobren u ukupnom iznosu od 2.520.000,00 EUR-a i da je riječ o namjenskom kreditu koji će se koristiti isključivo za kupnju udjela u društvu C. S. d.o.o. Kredit se prema ugovoru o kreditu pušta na naplatu nakon što sredstva osiguranja budu predana (a nabrojana u članku 7., kojih ima više, a sastoje se ne samo od bianco akceptiranih mjenica i zadužnica, nego i više zasnovanih založnih prava na nekretninama – ukupno 24, a za sačinjavanje isprava o takvom osiguranju - hipotekama je potrebno neko vrijeme, te založnim pravima na svim poslovnim udjelima u društvu C. S. d.o.o., a za što je pretpostavka solemnizirani ugovor o prijenosu poslovnih udjela ili pak trostrani ugovor o osiguranju kredita u kojem će SMŽ pristati na zasnivanje založnog prava na poslovnim udjelima), a najkasnije do 10. prosinca 2011., te se ukupni iznos kredita može koristiti po pisanom korisnikovom zahtjevu koji mora biti dostavljen Kreditoru najmanje jedan radni dan prije dana određenog za korištenje. Notorno je svakoj odrasloj osobi da za radnje kojima se zasniva hipoteka treba određeno vrijeme, pa uzme li se u obzir taj podatak, jasno je da TD E. P. d.o.o. nije ni teoretski moglo ishoditi isplatu kredita za dan 12. listopada 2011., pa je izlišno razmatranje žalbenog prigovora kako TD E. P. d.o.o. nije u roku od 24 sata prije puštanja kredita banku obavijestilo o tome. Insinuacije optuženog S. K. o tome kako je svjedok K. P. zapravo kovao plan da ishodi prienos poslovnih udjela bez plaćanja i pritom u dogovoru sa S. bankom slao fax u kojem se tražila solemnizacija prije isplate potpuno su neprihvatljive i spadaju i sferu nepotkrijepljenog nagađanja koje nema oslonca u materijalnoj dokumentaciji, a ni bilo kojem drugom dokazu. Niti okolnost je li ili nije svjedok K. P. naknadno postao akter u nekim aferama, ni na koji način ne dovodi u pitanje dinamiku i detalje ovog događaja.

18.13. Nadalje, iz suglasnih iskaza svjedoka Ž. M. i M. N. proizlazi da je TD E. P. d.o.o. po primitku obavijesti kojom ih se poziva na zaključenje Ugovora zatražilo odgodu sklapanja ugovora odnosno plaćanja cijene. To nikako ne upućuje na sugestiju optužene M. L. M. kako je TD E. P. d.o.o. to učinilo "jer su im pojašnjeni uvjeti ugovora", odnosno kada treba platiti kupoprodajnu cijenu, već je logično da je odgoda zatražena upravo zbog kratkoće vremena koja nije dozvoljavala zasnivanje hipoteka kojima se kredit trebao osigurati. Pritom treba naglasiti da je, kako to iskazuje svjedok M., čak i O. društvo M. i partneri, u kojem je zaposlena N. P., očito svjesno kratkoće vremena koja je TD E. P. d.o.o. bila ostavljena, izrazilo i pisano mišljenje da taj rok nije primjeren i da treba uvažiti prijedlog TD E. P. d.o.o. i ostaviti im traženi rok od sedam dana, ali je optužena M. L. M. to odbila uz obrazloženje da su imali dovoljno vremena da pripreme svoju dokumentaciju i novac za plaćanje poslovnih udjela.

18.14. Svemu iznesenom treba dodati da je optužena M. L. M. u javnobilježničkom uredu bila upoznata s fax porukom S. banke d.d. koja je već odobrila kredit TD E. P. d.o.o. u iznosu koji odgovara cijeni poslovnih udjela i obvezala se taj kredit pustiti čim joj se dostavi solemnizirani ugovor, kao i da je TD E. P. d.o.o. prema iskazu svjedokinje M. N. čak ponudilo da nekoliko milijuna kuna isplati odmah s računa društva, dok kredit ne bude pušten, no da je optužena M. L. M. odbila svaki od tih prijedloga i ustrajala na stavu da čitav iznos kupoprodajne cijene mora biti uplaćen prije potpisa i solemnizacije Ugovora i to upravo toga dana (12. listopada 2011.). Nastojanje žalitelja S. K. da drugačijom analizom i ocjenom iskaza svjedoka S. Č. Š. (javne bilježnice) i njenog oca I. Č., koji su bili toga dana u javnobilježničkom uredu, drugačije prikaže ovaj dio događaja, kako bi postupanje žaliteljice bilo prihvatljivo, nije osnovano. Naime, to što je svjedokinja S. Č. naknadno na raspravi relativizirala

svoj raniji navod da se u praksi naknada za prodaju i prijenos udjela nikad ne plaća prije solemnizacije ugovora, već uvijek nakon toga i da ona u svojoj praksi nije imala slučaj takvog spora među strankama, govoreći da osim ovog slučaja, nikada ranije nije imala solemnizaciju i prijenos poslovnih udjela bez naknade, kao i tvrdnja svjedoka I. Č. kako nikad nije imao ugovor o prijenosu tako velike vrijednosti i da su sve varijante isplate moguće, kao i da je bilo slučajeva da se isplate kupoprodajne cijene vrše prije solemnizacije ugovora, ne dovode u pitanje kronologiju događaja kako ju je prezentirao prvostupanjski sud, budući da ona nesumnjivo proizlazi iz citiranih materijalnih dokaza. Štoviše, njihovi iskazi u bitnom potvrđuju iznimnu rijetkost plaćanja kupoprodajne cijene, prije solemnizacije ugovora, posebice kada je riječ o jako velikim iznosima cijene čije se plaćanje najčešće, pa i uobičajeno, odvija putem bankovnog kredita. Također iznesena i utvrđena kronologija zbivanja takva je da je nepotrebno razmatrati žalbene prigovore M. L. M. o tome jesu li i u kojoj mjeri prihvatljivi dojmovi svjedoka U. K. i Ž. M. o zbivanju u javnobilježničkom uredu i što su i zbog čega komentirali.

18.15. Prikazano kontinuirano postupanje optuženice sagledano u cjelini nesumnjivo ne odgovara onom što se podrazumijeva pod *bona fide* postupanjem, već je to upravo suprotno i očito usmjereno na opstruiranje konzumiranja prava prvokupa, jer su sve ove gore, još jednom detaljno opisane i analizirane radnje, koje su se odvijale brzo, koordinirano, smišljeno i iznenađujuće za drugu stranu, morale rezultirati nemogućnošću ispunjenja novih, izmijenjenih uvjeta za sklapanje Ugovora, a toga je zasigurno bila svjesna i optužena M. L. M.. Naime, optuženica je osoba srednje životne dobi, visoke naobrazbe, s iskustvom u vođenju poslova županije koji obuhvaćaju i sklapanje ugovora, pri čemu je i sama nesumnjivo osobno sudjelovala u sličnim poslovima prilikom kupnje nekretnina, a ovom prilikom je na raspolaganju imala i stručne savjete Odvjetničkog društva. Svi njezini potezi isplanirani su i vrlo dobro tempirani, pri čemu određene sugestije Odvjetničkog društva (odobranje odgode termina sklapanja Ugovora s TD E. P. d.o.o.) ignorira upravo onda kada joj to ne odgovara, jer dovodi u pitanje ostvarenje planiranog cilja.

18.16. Gore iznesenim radnjama je ostvaren tek prvi dio plana koji je bio neophodan da se postigne krajnji cilj i dovrši kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. Naime, optužena M. L. M. morala je osujetiti realizaciju prava prvokupa TD E. P. d.o.o. kako bi omogućila TD I. T. d.o.o. da sa S. županijom sklopi Ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela C. S. d.o.o.

18.17. Motiv postupanja kojim pribavlja korist TD I. T. d.o.o. (a ujedno i nanosi štetu TD E. P. d.o.o.) optužene M. L. M. sadržan je u kaznenom djelu primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11. (sada članak 347. stavak 1. KZ/97.) i definiran radnjama koje čine prvi dio činjeničnog opisa inkriminacije iz točke 1.

18.18. Nastojeći osporiti ispravnost činjeničnih utvrđenja kojima se ostvaruje to kazneno djelo optužena M. L. M. kritizira zaključke prvostupanjskog suda pri čemu osporava vjerodostojnost svjedoka Ž. Ž., tvrdeći da prvostupanjski sud u suštini o tome zaključuje tek na osnovu presude na temelju sporazuma stranaka Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 9. svibnja 2018. broj Kzz-17/2018. kojom je optuženi Ž. Ž. proglašen krivim za kazneno djelo davanja mita iz članka 294. stavak 1. KZ/11., ostvareno davanjem iznosa od 100.000 eura ovdje optuženoj M. L. M. i to u cilju koji činjenično korespondira prethodno navedenom u ovdje razmatranoj prvostupanjskoj presudi pod točkom 1. izreke. Nadalje, optužena M. L. M. ukazuje na to da je svjedok

Ž. imao interes za sklapanje presude na temelju sporazuma stranaka, kao i da ju, kao svjedok, tereti u ovom postupku jer je time "ishodio za sebe bolje uvjete u drugom kaznenom postupku u kojem je 30. lipnja 2016. donesena presuda i Ž. je osuđen djelomičnom uvjetnom osudom (tako da šest mjeseci mora izdržati, a sedam mjeseci je uvjetovano rokom kušnje od četiri godine uz to da u roku od 3 godine vrati imovinsku korist od 37.651.779,00 kn)", pri čemu napominje da, "iako Ž. nije uplatio sav iznos imovinske koristi, nego samo 10.000.000 kn, USKOK nije pokrenuo postupak opoziva uvjetne osude, čime se ozbiljno dovodi u sumnju kredibilitet njegovog iskaza". Uz to žaliteljica primjećuje da nije ničim potkrijepio porijeklo novca – 100.000 eura, a usto je dužan na sve strane, pa je neprihvatljiva njegova tvrdnja kako ima kod kuće 100.000 eura.

18.19. No, izloženi prigovori žaliteljice L. M. nisu prihvatljivi. Prije svega podatak da je upitan moralni habitus svjedoka Ž. Ž. s obzirom na spomenutu presudu od 30. lipnja 2016. ne dovodi nužno u pitanje vjerodostojnost njegovog svjedočkog iskaza. Štoviše, upravo taj moralni habitus odgovara prirodi kaznenog djela davanja mita, jer osoba visokih moralnih vrijednosti niti nudi mito, niti prihvaća traženje drugog da dade mito. Nadalje, financijske mogućnosti i imovno stanje svjedoka Ž. Ž. 2011. godine nije bilo pod znakom pitanja, u to vrijeme protiv njega nisu vođeni kazneni postupci, a on je bio percipiran kao uspješan poduzetnik, sve to neovisno o tome je li i tada njegov moralni habitus bio upitan, odnosno, je li ga "pratio takav glas". Tek kasnije su započeli njegovi ozbiljniji financijski problemi. Ima li se na umu po žaliteljici opravdano istaknut upitan moralni habitus svjedoka Ž. i njegova kasnije utvrđena sklonost kršenju propisa i financijskim manipulacijama, uvjerljivo je i logično da je *tempore criminis* raspolagao gotovinskim iznosom od 100.000 eura pa se ta izjava uklapa u sve rečeno. Insinuacija žaliteljice o tome da je u suštini USKOK platio lažni iskaz svjedoka Ž. ne pokrenuvši postupak opoziva uvjetne osude nije prihvatljiva, tim više što se tereti čitava institucija. Za takvu kvalifikaciju doista bi trebali postojati neki dokazi, koje žaliteljica ne nudi. Iskaz svjedoka Ž. Ž. je sud prvog stupnja savjesno analizirao, smjestio u kontekst vremena i okolnosti, te ga adekvatno vrednovao. Ovaj drugostupanjski sud primjećuje da je svjedok Ž. dosljedno iskazivao u dva navrata, prilično detaljno vremenski i okolnosno opisao svoje susrete s optuženicom, naglašavajući da je prvi susret inicirao on, budući da je bio zainteresiran za kupnju poslovnih udjela C. S. d.o.o. Dinamika tih susreta odgovara podacima o raspisivanju Poziva za javno prikupljanje ponuda za kupnju poslovnih udjela, a indikativno je i da tijekom drugog susreta između svjedoka Ž. i optužene M. L. M. potvrđuje svjedok Ž. M., koji navodi da je taj sastanak organizirao na traženje optuženice i bio prisutan svega deset minuta, a potom sastanak napustio, što u cijelosti odgovara kronologiji tog sastanka kako ga je opisao svjedok Ž.. Logično i prihvatljivo svjedok Ž. navodi da mu je optužena M. L. M. prilikom prvog susreta rekla da je cijena poslovnih udjela 20 milijuna kuna i 100.000 eura, a da je on iz toga razabrao da ona traži mito u potpunosti iznosu. Takav zaključak potpuno je razuman, jer izdvajanje nekog iznosa cijene na način da ga se navodi u drugoj valuti doista upućuje na to i predstavlja nešto sofisticiraniji način traženja mita, neovisno o tome je li ili nije optuženicu u to vrijeme "pratio glas da uzima novac". Uostalom, da je njegov zaključak bio pogrešan, tada prilikom drugog susreta optuženica ne bi primila taj iznos koji joj je pružio. Nadalje, nastavak iskaza tog svjedoka obiluje detaljima koji su indikativni i uvjerljivi, jer on vrlo živo i slikovito opisuje kako je naknadno čuo priče o prvokupu, kako ga je to iznerviralo, kako je zbog toga ponovno tražio i ishodio sastanak s optuženom M. L. M. i kako mu je ona tada rekla da nikakvih problema nema i da ta tvrtka nema dovoljno novca za kupnju poslovnih udjela. Svjedok Ž. je uz to dao i razumno i

prihvatljivo objašnjenje, zbog čega je naknadno zaposlio Ž. M. u TD C. S. d.o.o., navodom da je M. vodio Ž. c. koje su bile u vlasništvu S. županije pa je smatrao da ima iskustva u tim poslovima. Stoga nisu prihvatljivi prigovori optužene M. L. M. u pogledu vjerodostojnosti iskaza tih svjedoka.

18.20. Ocjenu iskaza svjedoka Ž. Ž. ne dovodi u pitanje ni naknadno dostavljena nepravomoćna presuda Općinskog suda u Sisku od 27. veljače 2023. broj K-293/2017. kojom je on proglašen krivim za kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz članka 305. stavak 1. KZ/11., a koje je u bitnom ostvareno time što je na ročištu 10. prosinca 2014. u kaznenom postupku protiv optuženog S. K., koji se vodio pred Županijskim sudom u Sisku kao svjedok jasno zanijekao istinite i dokazive činjenice višekratno iskazujući kako "nije sudjelovao u osnivanju trgovačkog društva I. T. u listopadu 2010., kako je to društvo bilo u isključivom vlasništvu S. K. i kako nije ništa znao o poslovanju tog društva u razdoblju od listopada 2010. do ožujka 2013."

18.21. Bez obzira na to što je riječ tek o nepravomoćnoj presudi, treba naglasiti da se sadržaj tako utvrđenih inkriminacija optuženog Ž. Ž. u suštini potpuno podudara s onim što je u ovom kaznenom postupku iskazao u svojstvu svjedoka, budući da je u ovom postupku jasno i decidirano iskazao kako je sudjelovao u osnivanju TD I. T. d.o.o. i kako je bio stvarni vlasnik tog društva, a sadržaj njegovog svjedočkog iskaza upućuje i na to da je poduzimao i brojne radnje kojima je utjecao na sklapanje određenih poslova tog društva. Stoga ta presuda ni na koji način ne utječe na vjerodostojnost svjedoka Ž., ali niti na ocjenu obrane optuženog S. K., kako će to u nastavku ove odluke biti razloženo.

18.22. Optuženi D. R., nastojeći diskvalificirati vjerodostojnost iskaza svjedoka Ž. Ž. iznosi kronologiju dobivanja iskaza tog svjedoka, pa tako ističe da je 15. srpnja 2014. Ž. nazvao telefonom V. M. (tada ravnateljicu USKOK-a) i rekao da je 8. svibnja 2014. ispitan kao svjedok u predmetu protiv optužene M. L. M. na okolnosti kupnje poslovnih udjela C. S. d.o.o. i da nije iskazao o svim okolnostima, pa je dogovoreno njegovo ponovno ispitivanje za dan 17. srpnja 2014. No, navođenjem svih ovih podataka i njihovim komentaram, žalitelj R. nastoji osporiti vjerodostojnost svjedoka Ž., a to je prigovor činjenične naravi. U tom dijelu žalitelj R. insinuirao da je taj svjedok bio u dogovoru s USKOK-om, pri čemu se posebno ističe da je svjedok u to vrijeme bio optužen u kaznenom postupku koji se protiv njega vodio na Županijskom sudu u Zagrebu zbog produljenog kaznenog djela zloporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz članka 246. stavak 2. KZ/11., te je 30. lipnja 2016. donesena presuda Kov-77/15. kojom je Ž. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i jednog mjeseca i izrečena mu je djelomična uvjetna osuda s tim da se izvršava dio kazne od šest mjeseci, a dio kazne od sedam mjeseci se neće izvršiti ako u roku od četiri godine po pravomoćnosti ne počini novo kazneno djelo. Izrečena mu je i sporedna novčana kazna od 500.000,00 kuna koju je dužan platiti u roku od deset mjeseci od pravomoćnosti presude. Iako on nije platio sporednu novčanu kaznu sud nije išao na opoziv uvjetne osude, što žalitelj nalazi indikativnim za ocjenu vjerodostojnosti iskaza Ž. kao svjedoka u ovom postupku. Međutim, prije svega, zakonom nije predviđena mogućnost opoziva uvjetne osude zbog neplaćanja sporedne novčane kazne, nego se ista, sukladno odredbama članka 43. KZ/11., prvo treba pokušati naplatiti prisilnim putem, a ako to nije moguće, onda se, ako su za to ispunjene zakonske pretpostavke, zamjenjuje radom za opće dobro, a tek ako ni taj rad nije moguće izvršiti ili ako nisu ispunjene pretpostavke za izricanje rada za opće dobro, onda se zamjenjuje kaznom zatvora. Navodi žalitelja ni na koji način ne odgovaraju odredbi

članka 43. KZ/11., već predstavljaju nastojanja da se diskvalificira iskaz svjedoka Ž. insinuiranjima o nekakvom dogovoru USKOK-a s tim svjedokom kojima mu USKOK omogućuje da izbjegne plaćanje novčane kazne, a to nije uvjerljivo.

18.23. Dakle, ispravno je sud prvog stupnja utvrdio relevantne činjenice u pogledu kaznenog djela primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11. (sada članka 347. stavak 1. KZ/97.), a koje dodatno objašnjava motive postupanja optužene M. L. M. i to kako u pogledu onemogućavanja TD E. P. d.o.o. da realizira pravo prvokupa, tako i u pogledu omogućavanja TD I. T. d.o.o. da zaključi sa S. županijom Ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela, jer je primila mito, upravo kako bi to omogućila tom trgovačkom društvu, čime je ujedno i dokazan subjektivni element optužene M. L. M. u počinjenju oba kaznena djela iz točke 1.

18.24. Optuženi S. K. u žalbi tvrdi da ne odgovara istini kako je morao obaviti i poduzimati sve radnje da bi ishodio bankarsku garanciju i kredit za financiranje kupnje poslovnih udjela i posebno dogovoriti i osigurati isplatu kredita prije solemnizacije, navodeći da je on, jednako kao i svjedok Ž., od prijave ponude za kupnju poslovnih udjela znao da kupoprodajnu cijenu treba platiti prije potpisivanja i solemnizacije tog ugovora. Pritom napominje i da je Ž. jamčio svojom imovinom od 2 milijuna eura i da nitko osim njega nije sudjelovao u pregovorima o kreditu, a da se sam žalitelj u taj posao uključio na kraju radi potpisivanja ugovora o kreditu.

18.25. No, takve tvrdnje nisu prihvatljive, a demantiraju ih zadužnica S. K. od 13. listopada 2011., kao i podatak da je optuženi S. K. bio jedina osoba zakonom ovlaštena na zastupanje društva I. T.d.o.o., pa nije ni prihvatljivo ni logično da bilo koja banka ulazi u pregovore o kreditu s nekim trgovačkim društvom, a da to društvo nema legalnog zastupnika. Naime, Ž. Ž. bio je tek tajni član društva i kao takav nije bio ovlašten voditi pregovore u ime društva, nego je mogao figurirati tek kao jamac, spreman dati svoje nekretnine pod hipoteku ili jamčiti na neki drugi način, ali za tuđi dug. Dakle, optuženi S. K. morao je uzeti bitnog učešća u pregovorima s bankom oko detalja kredita, tj. ne samo iznosa kredita (u kojem, jasno, bitnu ulogu igra i jamac s obzirom na financijsku sposobnost dužnika – TD I. T. d.o.o. osnovanog neposredno prije toga s minimalnim temeljnim kapitalom), nego i uvjeta pod kojima će kredit biti pušten. Navod optuženog S. K. da su on i Ž. odmah "ispravno tumačili odredbu o trenutku kada treba biti isplaćena kupoprodajna cijena" protivi se potrebi bilo kakve izmjene ugovornih odredaba. Naime, da je to tako jasno, onda te odredbe ne bi trebalo ni mijenjati.

18.26. Nadalje, nema govora o tome da su radnje optuženog S. K. samo tehničke prirode, kako on to nastoji prezentirati, odnosno da je on samo figura kao direktor, odnosno da je tzv. slamnati čovjek. Optuženi K. je osoba srednje životne dobi, ima završenu višu stručnu spremu, što ga čini adekvatno obrazovanim da razumije svoj status u trgovačkom društvu, ovlasti i odgovornost i zna što radi. To proizlazi i iz njegove obrane u kojoj navodi da je, nakon osnivanja jednog trgovačkog društva, sam intenzivnije radio na prikupljanju informacija o potencijalnim lokacijama eksploatacijskih polja i došao do podatka o šljunčari V. kraj V. G. te zaključio da sam nije dovoljno financijski jak za takav pothvat te je pozvao Ž. Ž. da bude tajni član trgovačkog društva, što je ovaj prihvatio, pa je, shodno tome, osnovao TD I. T. d.o.o. Nadalje, objasnio je da je od kolega iz TD S. dobio informaciju da S. županija prodaje poslovne udjele TD C. S. i o tome obavijestio Ž.. Također je izjavio da je sredinom 2011. razgovarao u H. banci o osiguranju kredita, jamstvima i založnim pravima. Već

ovako skraćeni prikaz optuženikove obrane u tom dijelu dovoljno odražava njegovo znanje i razumijevanje poslovnih odnosa, a da je bio dobro i solidno upoznat s načinom funkcioniranja, odnosno traženja i odobravanja kredita i ishođenjem bankovnih garancija također jasno proizlazi iz njegove vrlo suvisle i detaljne obrane, u kojoj, međutim, nastoji određene dijelove prilagoditi potrebama svoje obrane.

18.27. Istodobno vrlo indikativno optuženi S. K. u obrani pred USKOK-om navodi da je, nakon što je postalo izvjesno da će TD E. P. d.o.o. (na temelju aktiviranog prava prvokupa) steći poslovne udjele, pitao Ž. da li da uopće nastavi s procedurom ishođenja kredita i troši energiju i vrijeme, na što je Ž. odgovorio da nema nikakvih problema, da se ne brine i da samo radi dalje, jer moraju imati sve spremno za kupnju poslovnih udjela. Time je jasno demonstrirao da mu je bilo poznato što podrazumijeva pravo prvokupa i da TD E. P. d.o.o. to pravo ima i da ga je odlučilo realizirati, a to je pak značilo da je TD I. T. d.o.o. onemogućeno da sklopi namjeravani posao. Nakon što to priopćava Ž. Ž., dvojeći ima li ikakvog smisla da "nastavi s procedurom ishođenja kredita i troši energiju i vrijeme", dobiva od njega odgovor iz kojeg kao razuman i očito dovoljno iskusan poslovni čovjek izvjesno zaključuje kako će, pravu prvokupa usprkos, TD I. T. d.o.o. zasigurno sklopiti Ugovor. Drugim riječima, respektirajući da optuženi S. K. jako dobro zna sadržaj prava prvokupa i konzekvence realizacije tog prava te da prati situaciju jer informira Ž. Ž. o tome da je TD E. P. d.o.o. dobilo poziv na potpisivanje ugovora, no usprkos tome i dalje, kako sam navodi, nastavlja s procedurom ishođenja kredita (što pak podrazumijeva njegovu aktivnost, a ne samo pasivno promatranje zbivanja), nameće se zaključak da je svjestan i hoće svojim djelovanjem (osiguravanjem kredita ubrzanim procesom) pomoći optuženoj M. L. M. da u ime S. županije, aktiviranom pravu prvokupa unatoč, zaključi s TD I. T. d.o.o. Ugovor o prodaji i prijenosu poslovnih udjela i time, dakle, dovrši kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. Dakako, optuženi S. K. svojom aktivnošću nastoji ostvariti i cilj koji njemu odgovara (s obzirom da je direktor TD I. T. d.o.o. te zainteresiran da to društvo stekne poslovne udjele u TD C. S. d.o.o., što je uvodno u svojoj obrani i rekao), pa ima i vlastiti interes da pomaže optuženoj M. L. M..

18.28. Teza žalitelja K. kako navod Ž. Ž. da mu je K. rekao da može biti problema s kupnjom jer se javilo društvo E. P. d.o.o., ne govori o sudioništvu, nego dokazuje da optuženi K. nema saznanja o njihovom dogovoru, nije prihvatljiva, jer je irelevantno je li optuženi K. bio detaljno upoznat sa sadržajem prethodnog dogovora između optužene M. L. M. i Ž. Ž., a koji je obuhvaćao i davanje i primanje mita. Naime, s obzirom na to da je svjestan konzekvenci aktivacije prava prvokupa kao i podatka da je TD E. P. d.o.o. pozvano na potpisivanje ugovora, činjenicom da on bez obzira na to nastavlja intenzivno raditi na ishođenju kredita, time svojim aktivnostima nesumnjivo podupire radnje optužene M. L. M. kako bi došlo do sklapanja ugovora između S. županije i TD I. T. d.o.o. i time kazneno djelo bilo dovršeno. Uputa Ž. Ž. ne predstavlja, kako to obrana nastoji prikazati, "nalog stvarnog vlasnika" koji je imperativne naravi, jer optuženi K. ima prava i dužnosti kao direktor društva s ograničenom odgovornošću, a niti jedna odredba Zakona o trgovačkim društvima ne propisuje njegovu dužnost da postupi po nalogu stvarnog vlasnika.

18.29. Podatak što su radnje optuženog S. K. sagledane izolirano zakonite nije uopće odlučan za opstojnost kaznenog djela pomaganja u zlouporabi položaja i ovlasti. Naime, bitno je da on tim radnjama omogućuje dovršenje kaznenog djela druge osobe i to zna i hoće.

18.30. Iz iznesenih razloga žalbe optuženih M. L. M. i S. K. zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na kaznena djela opisana u točki 1. izreke prvostupanjske presude nisu osnovane.

19. U odnosu na kaznena djela pod točkom 2. prvostupanjske presude

20. Nije u pravu žalitelj D. R. da se pobijana presuda temelji na nezakonitim dokazima, pa da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 2. ZKP/08.

20.1. O zakonitosti dokaza navedenih pod brojem 100-105 (39. stranica pobijane presude) i dokaza pod brojevima 1366-1367 (108. stranica pobijane presude), konkretno SMS poruka optužene M. L. M., e-mail poruka s fotografijama vila i apartmana, e-mail poruka vezano za kupnju stana u Z. s fotografijama nekretnine i nacrtima te DVD-a s rezultatima pretrage pokretne stvari, već je pravomoćno odlučeno odlukom optužnog vijeća Kov-us-103/15. Odluka o zakonitosti se u bitnom temelji na utvrđenju da je ovdje riječ o završenoj komunikaciji sadržajno sačuvanoj u uređajima pribavljenim na temelju zakonitog naloga suca istrage te dodatno, vezano za nacрте projekata, dokumentaciji koju je dobrovoljno predala svjedokinja I. Č.. Argumentaciju optužnog vijeća prihvatio je Vrhovni sud Republike Hrvatske u rješenju od 15. rujna 2015. broj I KŽ-us-103/15-4. Razloge sadržane u tim odlukama prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, pa se žalitelja radi izbjegavanja nepotrebnog ponavljanja upućuje na sadržaj navedenih odluka. Pri tome je promašeno pozivanje žalitelja na stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske sadržano u odluci I KŽ-766/2003. od 21. listopada 2004. na kojem gradi svoje tvrdnje o nezakonitosti. Naime, odluke Vrhovnog suda na koje se u žalbi poziva žalitelj (I KŽ-766/03. od 21. listopada 2004.) predstavljaju napuštenu sudsku praksu koja je u međuvremenu izmijenjena (npr. I KŽ-129/06. od 12. srpnja 2006., I KŽ-686/06. od 8. kolovoza 2006., I KŽ-707/07. od 10. travnja 2008. i drugih) tako da se priznaju kao zakoniti i oni dokazi koji su pribavljeni pretragom provedenom na temelju valjanog naloga istražnog suca i onda kad nije bilo potrebe za primjenom posebnih dokaznih radnji, ranije posebnih izvida (pravno stajalište navedeno u odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske I KŽ-515/07. od 7. listopada 2008.).

20.2. Niti tvrdnje o nezakonitosti dokaza pod brojem 1368. tj. "Analiza sadržaja MUP-a, Ravnateljstva policije, Uprave kriminalističke policije" nisu osnovane, jer su sačinjene u povodu naloga suca istrage. Naime, prvo je na temelju naloga suca istrage provedena pretraga osobe, doma i drugih prostorija te pokretnih stvari optužene M. L. M., u kojoj su pronađeni predmeti (stolno i prijenosna računala), u povodu kojih je sudac istrage izdao nalog za pretragu Kir-Us-189/14. od 23. travnja 2014. koja je i provedena idućeg dana, time da ju je optuženica napustila prije dovršetka, što je sve razvidno iz zapisnika o pretrazi, na koji nije bilo primjedbi (list 5088-5089). Dakle, i ovdje riječ o podacima sačuvanim na zakonito pribavljenim uređajima. Zato, odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 1. listopada 2020. broj I KŽ-Us 80/2020-4., na koju se žalitelj pozivaju u žalbama, nije primjenjiva jer se odnosi na drugačiju procesnu situaciju u kojoj su djelatnici policije prikupljali podatke na temelju članka 68. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima ("Narodne novine" broj 76/09. i 92/13.), a ne u skladu s člankom 339. stavak 9. ZKP/08.

21. Optuženi D. R. smatra da je počinjeno više bitnih povreda odredaba kaznenog postupka.

21.1. Prije svega drži da je ostvarena bitna povreda iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08. u više vidova. Tako nalazi da je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi i razlozima presude, jer prema činjeničnom opisu kaznenog djela iz točke 1. i 2. izreke prvostupanjski sud prihvaća da se u konkretnom slučaju imovinska korist prenijela na drugog, jer je drugi upisan kao vlasnik stana u zk., što detaljno raščlanjuje. Kako je ovaj prigovor neraskidivo povezan s odlukom o oduzimanju imovinske koristi, o njemu će biti riječi u dijelu ove odluke koji se odnosi na oduzimanje imovinske koristi.

21.2. Po ocjeni žalitelja R. prvostupanjski sud nije dao ocjenu vjerodostojnosti izvedenih i proturječnih dokaza i nije jasno naznačio što je točno utvrdio iz svakog dokaza koji je izveo. Kao očiti primjer navodi paušalno obrazloženje u odnosu na iskaz svjedoka Ž. Ž., navodeći detaljno kronologiju dobivanja njegovog iskaza, no time ustvari osporava ispravnost analize i ocjene iskaza tog svjedoka nudeći argumente za drugačiju ocjenu, a to je prigovor pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, koji je razmotren pod točkama 18.19. i 18.22. ove odluke.

21.3. Žalitelj R. tvrdi i da pobijana presuda nema razloga o subjektivnom elementu kaznenog djela pranja novca, navodeći da u činjeničnom opisu stoji da je kazneno djelo počinjeno s izravnom namjerom da se prikaže da je novac koji je optužena M. L. M. prisvojila počinjenjem kaznenog djela primanja mita na način opisan u točki 1. stečen zakonito, jer se optuženi D. R. dogovorio sa svojom tetom – optuženom M. L. M. da se na njegovo ime kupi i uredi stan u D., iako je znao da je novac stečen kaznenim djelom. Međutim, optuženi R. nalazi da nema dokaza da je znao da je optužena M. L. M. počinila kazneno djelo primanja mita na način opisan u točki 1., pa po njegovom mišljenju sud ovdje pribjegava uporabi floskula. U točki 89. prvostupanjske presude izneseni su razlozi koji se protive pravilima logičnog zaključivanja i zdravog razuma. No, takav prigovor nije osnovan. Naime, prvostupanjski sud je iznio doduše sumarne, ali jasne razloge za svoje zaključke, a druga je stvar što te razloge optuženi D. R. smatra neprihvatljivim, no time ulazi u njihovu kvalitetu i podvrgava ih kritici, čime u suštini priznaje da isti postoje, ali im odriče prihvatljivost. Drugim riječima, ti prigovori usmjereni su na osporavanje ispravnosti utvrđenih činjenica, odnosno na žalbenu osnovu pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, kako to slijedi i iz nastavka žaliteljevih navoda, kojima on nudi više razloga zbog kojih je mogao prihvatiti da se nekretnina druge osobe knjiži na njega, sugerirajući da je svaki od tih razloga jednako moguć, te kritizira zaključke suda o bliskosti između njega i optužene M. L. M..

22. Optužena M. L. M. i optuženi D. R. smatraju da njihovo postupanje nije predstavljalo kazneno djelo prema odredbama KZ/97. koji je vrijedio u vrijeme počinjenja djela.

22.1. Optužena M. L. M. drži da je primijenjen zakon koji se ne može primijeniti, jer je proglašena krivom za kazneno djelo iz članka 265. stavak 1. KZ/11., iako je djelo počinjeno "u vremenu od kolovoza 2011. do rujna 2012.", dakle prije stupanja na snagu KZ/11. Ističe da je prema KZ/97. kazneno djelo pranja novca bilo je u XXI glavi, kaznena djela protiv platnog prometa i poslovanja, zaštitni objekt kojeg je osiguranje nesmetanog i ispravnog funkcioniranja pravnog prometa. KZ/11. to djelo stavlja u XXIV-tu glavu, kaznena djela protiv gospodarstva, dakle različitog zaštitnog objekta. Napominje i da su u KZ/11. izmijenjena bitna obilježja tog kaznenog djela, budući da članak 279. stavak 1. KZ/97. propisuje: "Tko u bankarskom novčarskom ili

drugom poslovanju...", dok članak 265. stavak 1. KZ/11. propisuje: "Tko imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom uloži..." Do izmjene opisa kaznenog djela došlo je, kako to žaliteljica L. M. iznosi, jer je prethodno zaštićeno dobro bilo preusko postavljeno (bankarsko, novčarsko ili drugo poslovanje), pa su izmjenom zakonskog opisa osnovnog oblika tog djela u KZ/11. obilježja tog djela znatno šire postavljena, kako bi se to djelo odnosilo na svu imovinu koja je na bilo koji način proistekla iz predikatnog kaznenog djela, pri čemu se pranje novca u bankarskom, novčarskom ili drugom poslovanju po KZ/11. tretira kao posebni kvalificirani oblik kaznenog djela ("u financijskom ili drugom poslovanju"). Zbog toga drži da ona nije počinila kazneno djelo pranja novca jer *tempore criminis* je na snazi bio KZ/97. po kojem radnje iz činjeničnog opisa nisu ispunjavale obilježja zakonskog opisa djela iz članka 279. stavak 1. KZ/97., pri čemu tada nije bilo moguće počiniti kazneno djelo pranja novca u stjecaju s predikatnim kaznenim djelom kojim je novac nezakonito stečen.

22.2. No, takvo je rezoniranje pogrešno i neprihvatljivo. Prije svega, ni u teoriji ni u praksi za vrijeme važenja KZ/97. nije bilo sporno da postoji stjecaj između predikatnog djela i kaznenog djela pranja novca bez obzira na to tko je počinitelj. Štoviše, u nizu odluka Vrhovni sud Republike Hrvatske je, razmatrajući tu problematiku, naglasio da se u takvom slučaju ne radi o konsumpciji, jer je riječ o povrjeđivanju drugog pravnog dobra, odnosno drugom zaštitnom objektu i nepravo iz kaznenog djela pranja novca nije obuhvaćeno nepravom iz predikatnog kaznenog djela. Jedna od takvih odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske je od 12. srpnja 2007. broj I KŽ-142/2007., kojom je taj sud potvrdio prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Splitu od 6. prosinca 2006. broj K-77/2005., u kojoj je optuženica iz tog predmeta proglašena krivom zbog dva produljena kaznena djela protiv službene dužnosti – zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 337. stavak 4. u vezi s člankom 337. stavak 1. KZ/97. i protiv vjerodostojnosti isprava – krivotvorenja službene isprave iz članka 312. stavka 1. i 2. KZ/97. te jednog produljenog kaznenog djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja – prikrivanja protuzakonito dobivenog novca iz članka 279. stavak 1. KZ/97. (pri čemu je radnja izvršenja tog djela počinjena tako što je optuženica dijelom novca do kojeg je došla protupravnim prisvajanjem sredstava komitenata P. banke Z. kupovala nekretnine u Z., a potom u cilju prikrivanja stvarnog protuzakonitog izvora novca, nakon što su otkrivena kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti i krivotvorenja službene isprave, te nekretnine darovala svojoj djeci, te je to postupanje pravno opisano kao ulaganje novca za koji je znala da je pribavljen kaznenim djelom). Drugim riječima, Vrhovni sud Republike Hrvatske ustalio je shvaćanje kako naknadne radnje počinitelja glavnog kaznenog djela koje se odnose na osiguravanje ili iskorištavanje nastalog stanja predstavljaju konzumirano djelo – ako se time ne uzrokuje bitno nova šteta, odnosno ne povrjeđuje drugo pravno dobro, no to ovdje nesumnjivo nije slučaj. Različito od većine drugih kaznenih djela, koja ovisno o okolnostima slučaja mogu biti konzumirana nekim glavnim djelom ili stajati samostalno, pranje novca u hrvatskom pravu uvijek je akcesorne prirode, tj. vezano uz postojanje predikatnog kaznenog djela. Tako je, među prvim osudama za pranje novca Vrhovni sud Republike Hrvatske, odgovarajući na žalbu okrivljenika, naglasio kako pranje novca iz vlastite trgovine drogom ne predstavlja nekažnjivo naknadno djelo, odnosno oblik prividnog stjeca po načelu konsumpcije, s obzirom na povrijeđenost dva različita pravna dobra. Identično stajalište zastupala je i zastupa i pravna teorija. Zbog toga je i analiza žaliteljice M. L. M. koja se odnosi na zakonski opis kaznenog djela iz članka 279. stavak 1. KZ/97. neprihvatljiva, jer se ne može izdvojeno i izolirano promatrati samo kraj rečenice stavka 1. tog članka koji glasi "za koju zna da je nastala ili je

pribavljena kaznenim djelom", budući da je tim izrazom zakonodavac nesumnjivo htio obuhvatiti kao počinitelja osnovnog oblika kaznenog djela pranja novca i osobu koja nije počinitelj predikatnog kaznenog djela. Uostalom, da je tome tako proizlazi i iz odredbe stavka 2. članka 279. KZ/97., koja jasno propisuje da je počinitelj tog oblika kaznenog djela pranja novca osoba različita od počinitelja predikatnog kaznenog djela.

22.3. Dakle, iako je predmetno kazneno djelo trebalo pravno označiti kao kazneno djelo iz članka 279. KZ/97., a ne kao kazneno djelo iz članka 265. KZ/11. s obzirom na vrijeme počinjenja djela, time što činjenično opisano postupanje u točki 2. izreke nije pravno označeno po KZ/97. (a koji je doista bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela) nije povrijeđen kazneni zakon na štetu optuženice. Naime, opisano postupanje bilo je kazneno djelo pranja novca i po KZ/97. i po KZ/11., te nesumnjivo postoji pravni kontinuitet. Druga je stvar što radnje optužene M. L. M. koje su opisane predstavljaju u suštini pretvaranje, odnosno promjenu oblika imovine (iz novca – iznosa od 100.000,00 eura koji je primila kao mito od Ž. Ž. u nekretninu – stan i to na ime druge osobe), koji oblik počinjenja tog kaznenog djela je bio zakonski opisan i u članku 279. stavak 1. KZ/97. i u članku 265. stavak 1. KZ/11. Činjenica što su u optužnici radnje optužene M. L. M. pravno opisane kao "ulaganje u cilju prikrivanja nezakonito podrijetla", a tako su potom nekritički prihvaćene i u pobijanoj presudi, pritom je neodlučna jer se vezanost suda odnosi samo na činjenični opis i pravnu kvalifikaciju, tj. podvođenje pod određeno kazneno djelo, a ovdje se nesumnjivo radi o jednoj od radnji počinjenja kaznenog djela iz članka 279. stavak 1. KZ/97. odnosno iz članka 265. stavak 1. KZ/11. Dakle, neovisno o tome što je pravni opis činjenično opisanih radnji M. L. M. pogrešan, time nije povrijeđen kazneni zakon na njezinu štetu, jer i ispravan opis tih radnji predstavlja počinjenje istog kaznenog djela. Kako su propisane kazne zatvora istog raspona i u KZ/97. i u KZ/11. to je jasno da novi zakon za optuženicu nije ni blaži ni stroži. Dakle, s obzirom na izloženo, time što je prvostupanjski sud postupanje optužene M. L. M. označio kao kazneno djelo pranja novca iz članka 265. stavak 1. KZ/11. nije povrijedio kazneni zakon na njezinu štetu, pa je žalba optuženice u tom dijelu neutemeljena.

22.4. I žalitelj D. R. u žalbi iznosi sličnu argumentaciju. Uz sve ono što je već rečeno, treba dodati da su i u postupanju žalitelja ostvareni svi bitni elementi kaznenog djela pranja novca iz članka 279. stavka 1. KZ/97. koji je vrijedio *tempore criminis*, da to kazneno djelo ima pravni kontinuitet i u kaznenom djelu pranja novca iz članka 265. stavku 2. KZ/11. prema svim verzijama tog zakona. Nadalje, baš na žalitelja R. je trebalo primijeniti upravo KZ/11. kao blaži zakon, s obzirom na preinačavajući dio ove presude u pogledu kazne, jer mogućnost izricanja djelomične uvjetne osude nije postojala prema odredbama općeg dijela KZ/97.

22.5. Naime, suština prigovora žalitelja svodi se na tvrdnju da njegovo postupanje nije predstavljalo kazneno djelo prema članku 279. stavku 1. KZ/97. Međutim, nema nikakve dvojbe da su se fiktivnom kupnjom stana, koji je stvarno kupila optužena M. L. M. novcem od primljenog mita, ostvarila sva bitna obilježja kaznenog djela iz članka tog djela koje čini onaj "tko u ... drugom poslovanju ... na drugi način prikrije imovinsku korist...". Kako je utvrđeno da je žalitelj znao da je stan kupljen novcem od kaznenog djela (vidi 23.8.) to je utvrđeno i daljnje obilježje iz članka 279. stavka 1. KZ/97. u vidu imovinske koristi za koju počinitelj "zna da je pribavljena kaznenim djelom". Pri tome je potpuno promašena tvrdnja žalitelja da KZ/97. uopće nije sadržavao definiciju pojma imovinske koristi, iako je ta definicija unesena u KZ/97.

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz Narodnih novina broj 152/08., koje su stupile na snagu 1. siječnja 2009., te kojima je imovinska korist definirana u stavku 37. kao "svako uvećanje ili sprječavanje umanjenja imovine bez obzira je li ona materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, ili se radi o ispravi u bilo kojem obliku koja dokazuje pravo ili interes nad imovinom koja je izravno ili neizravno ostvarena kaznenim djelom". Nema sumnje, da je imovinu - novac primljen mitom - optužena M. L. M., pretvorila u drugi oblik, stan i opremu kupljenu tim mitom, kako je to objašnjeno pod točkom 22.3., te da je taj stan imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

23. Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja optužena M. L. M. kritizira analizu i ocjenu dokaza izvedenu po prvostupanjskom sudu i suprotstavlja im vlastitu analizu i ocjenu izvlačeći zaključke suprotne onima iz pobijane presude. Tako nalazi da podatak da je optuženi D. R. od M. M. zatražio da obavi sve poslove vezane uz odabir, kupovinu i namještanje stana i potpisao predugovor i Ugovor o kupnji stana i prijavu poreza na promet nekretninama ne dokazuje da je R. znao da nije vlasnik stana. Žaliteljica L. M. nalazi da prvostupanjski sud o dokazanosti djela zaključuje na temelju iskaza svjedoka I. Č. i Z. L., naglašavajući da je svjedokinja Č. iskazala kako je optužena M. L. M. tražila strogu diskreciju oko kupoprodaje stana i uknjižbe za nećaka i da se u prisutnosti P. K. pozvala i zaprijetila svojim velikim političkim utjecajem. Žaliteljica L. M. ističe da je ova svjedokinja imala razlog lažno iskazivati, i to stoga što se sukobila s optuženom M. L. M. zbog neisplate provizije za posredovanje pri kupnji stana od K., a koju joj je navodno optužena M. L. M. obećala isplatiti u ime R.. Dodala je i da je prodavatelj stana P. K. preminuo, pa se tvrdnja te svjedokinje o prijetnji ne može provjeriti. U žalbi se također navodi da svjedok L., koji je uređivao taj stan, ne govori ništa što bi upućivalo na to da isti nije vlasništvo R.. Naime, M. M. je kontaktirao s L. na zamolbu i u ime R., a bio je vičan takvim poslovima. Konačno, žaliteljica naglašava da je kaznena odgovornost optuženog R. temeljena na premisi da on nije imao sredstava za kupovinu stana pogrešna jer se radi o nestručnom vještačenju i neadekvatnom dokazu vještakinje H.. Primjećuje da je prvostupanjski sud propustio utvrditi da bi novac za kupnju stana potjecao od optužene M. L. M. i zbog toga smatra arbitrarnim zaključak suda da je stan kupljen korištenjem mita iz točke 1., samo na temelju pretpostavke – slučajne podudarnosti iznosa mita i kupoprodajne cijene, pri čemu nijedan dokaz ne ukazuje na dogovor između opt. M. L. M. i optuženog D. R., niti je utvrđeno gdje, kada i kako se navodi dogovor odvio.

23.1. Optuženi D. R. također pobija ispravnost i potpunost utvrđenih činjenica i navodi da nije ispravno utvrđeno postojanje nesrazmjera u njegovim primicima i imovini, a što je jedna od premisa na kojoj prvostupanjski sud gradi zaključak o tome da je optuženi R. činjenično opisanim radnjama počinio kazneno djelo pranja novca. Jednako kao i optužena M. L. M. drži da je ostalo sporno je li on znao da je optužena M. L. M. počinila kazneno djelo primanja mita kako je opisano pod točkom 1. izreke prvostupanjske presude, kao što nalazi spornim postojanje dogovora između njega i optužene M. L. M. o prikazivanju da je 100.000 eura stečeno na zakonit način, posebno naglašavajući da nije utvrđen sadržaj dogovora između njega i optužene M. L. M..

23.2. Međutim, ovaj drugostupanjski sud je, razmotrivši sve prigovore žalitelja i argumente prvostupanjske presude, te proučivši sadržaj izvedenih dokaza, utvrdio da je sud prvog stupnja izveo sve potrebne dokaze, koje je potom pojedinačno i u

međusobnoj povezanosti savjesno i detaljno analizirao i kritički ocijenio pa zaključcima do kojih je na takav, logički neupitan način došao nije našao nikakve zamjerke.

23.3. Prije svega, iskaz svjedokinje I. Č., agentice za nekretnine, koja je detaljno i dosljedno ispričala o tome na koji je način došla u kontakt s optuženom M. L. M. i kako je nakon toga tekao događaj ispravno je sud prvog stupnja prihvatio i ocijenio vjerodostojnim. Nastojanje optužene M. L. M. da diskreditira vjerodostojnost navoda te svjedokinje počiva na tvrdnji da joj se svjedokinja Č. hoće osvetiti, jer joj nije isplatila proviziju. Međutim, svjedokinja Č. detaljno se očitovala i o tom segmentu događaja i problemu plaćanja provizije, pri čemu je iz njezinog iskaza više nego jasno da je optuženica M. L. M., nakon što ju je svjedokinja Č. na to podsjetila, SMS-om odgovorila da će proviziju platiti "jer da nikome nije ostala dužna", a što je potom i učinila. Kraj takvog stanja stvari, kada svjedokinja Čolak nema nenamirenih potraživanja prema optuženoj M. L. M., doista nije za očekivati da konstruira lažne detalje kojima bi bezrazložno teretila optuženu M. L. M., već upravo suprotno. Ne treba pritom zaboraviti da je do upoznavanja između svjedokinje Č. i optužene M. L. M. došlo na traženje B. V. koji je svjedokinjin prijatelj, što je okolnost koja dodatno dovodi u pitanje bilo kakav motiv svjedokinje Č. da neistinito tereti optuženicu. Nasuprot tim, očito neosnovanim prigovorima optužene M. L. M., prvostupanjski sud ispravno prihvaća kao uvjerljiv i istinit iskaz te svjedokinje, koja pritom vrlo detaljno, kronološki logično i životno opisuje kako se odvijalo kupovanje nekretnine, koja je u početku bila zamišljena kao kuća s pet do šest apartmana, nakon čega je optuženica L. M. promijenila odluku i odlučila se za manju nekretninu – jedan apartman u mirnijem dijelu. Indikativno je da je za cijelo vrijeme traženja nekretnine komunikacija postojala samo između optužene M. L. M. i svjedokinje Č., a kada je i došlo do trenutka da se nekretnine koje je svjedokinja Č. kao agentica preko maila ponudila optuženoj M. L. M. pogledaju uživo, u Z. su stigli optužena M. L. M. i njezin suprug M. M., koji su i odabrali jednu od ponuđenih nekretnina. Da je optužena M. L. M. kupovala nekretninu upravo za sebe, a ne u ime i za račun D. R. slijedi i iz podatka da je, nakon što je utvrdila da joj odgovara upravo apartman investitora P. K., istog kao i svjedokinju pozvala na ručak i potom je vješto pregovarajući snizila cijenu za čak 40.000 eura. Ovakav razvoj događaja, u kojem optuženica L. M. preuzima punu inicijativu i iznimno je zainteresirana, toliko da čak poziva na ručak agenticu i investitora i vještima pregovorima snižava cijenu ne karakterizira postupanje za drugoga, pa bio to i nećak. Naročito kraj podatka da nećak, čovjek koji je u to vrijeme bio star 32 i 33 godine, dakle srednje životne dobi, čije intelektualne i fizičke sposobnosti nisu bile upitne (ima srednju stručnu spremu i zaposlen je u Zavodu za hitnu medicinu, a po vlastitom iskazu je bio i poduzetnik), ni u jednom trenutku nije bio stranka komunikacije ni s agenticom za nekretnine ni s investitorom. Da je optužena M. L. M. odabrani apartman kupovala baš za sebe slijedi i iz navoda svjedokinje Č. kako je, nakon za ručkom postignutog dogovora o cijeni apartmana, optužena L. M., obvezavši se u kratkom roku dati kaparu, svjedokinju i investitora ozbiljnim tonom i izmijenjenog izraza lica upozorila da to što je između njih dogovoreno ne smije nigdje izaći, pri čemu je priprijetila kažiprstom i dodala "Ako ikad itko čuje za ovo, istoga trenutka se možete iseliti iz Hrvatske", pitala ih znaju li tko je ona, koliko je utjecajna, da se za taj posao ne smije znati i da sve to traži maksimalnu diskreciju itd. te je tada najavila kako će zbog toga vlasništvo nad ovim stanom upisati njezin nećak D. R.. Ovakav način, a posebno sadržaj komunikacije, nedvojbeno osnažuju zaključak da optuženica L. M. apartman kupuje za sebe, ali u strogoj tajnosti, pri čemu od onih, kojima je silom prilika poznato da to nije tako, traži

bezuovjetnu šutnju i diskreciju, a kako bi to osigurala, služi se i prijetnjama i pozivanjem na svoj autoritet moćnog političara. Opisano ponašanje pritom karakterizira optuženicu i inače u komunikaciji s osobama od kojih ima određena očekivanja i zahtjeve, pa je tim više iskaz svjedokinje Č. uvjerljiv.

23.4. Primjedba žaliteljice L. M. da iskaz svjedoka Z. L. ne upućuje na to da stvarni vlasnik stana nije optuženi D. R., nije prihvatljiva. Naime, taj iskaz nije moguće ni prihvatljivo razmatrati izolirano, već u povezanosti s iskazom svjedokinje I. Č.. Pritom je indikativno da je prilikom pregovaranja o stanu optužena L. M. investitoru najavila da ne želi da joj investitor ugrađuje stolariju, jer da će joj to učiniti majstor iz S. koji će stan opremiti kuhinjom i namještajem, a odbila je i da joj investitor postavi pločice koje je stavljao u drugim stanovima iste zgrade. Nakon toga prema iskazu svjedoka L., sve dogovore o namještaju koji treba ugraditi, s njim vodi suprug optuženice M. M., kome je i dostavio ponudu i koji je potom svjedoku predao dio novca kao avans za nabavku materijala i to u gotovini. Tek kada je posao bio dovršen, M. M. je svjedoku L. rekao da sve radi za nećaka optužene M. L. M., D. R., zbog čega je svjedok L. na to ime ispostavio račun. Ima li se na umu da je par dana nakon ispostavljanja takvog računa, upravo M. M. u gotovini isplatio taj iznos svjedoku (53.000,00 kuna), očito je da je ime optuženog D. R. bilo tek paravan, odnosno služilo za skrivanje imena pravog, stvarnog vlasnika stana, a to dodatno proizlazi iz jasne izjave svjedoka L. da ni u jednom trenutku (dakle ni u povodu cijene, ni u pregovorima o izgledu namještaja, ni prilikom pregleda ugrađenog namještaja) nije kontaktirao s optuženim D. R.. Ovdje treba ponovno naglasiti da optuženi R. nije osoba upitnih intelektualnih i fizičkih sposobnosti, da je adekvatnog obrazovanja pa je tim više neživotno i nerealno da se takva osoba uopće ni na koji način ne uključuje ni u jedan dio događaja vezan za nabavku i opremanje stana kojem bi trebao biti stvarni, a ne samo fiktivni vlasnik.

23.5. Konačno, sva pisana komunikacija između optužene M. L. M. i prodavatelja stana potvrđuje vjerodostojnost iskaza svjedokinje I. Č.. Uz to, u toj komunikaciji optužena L. M. ponovno ističe da "uređenje stana vodi Z. L. koji je vodio i uređenje drugih nekretnina optužene M. L. M. i njezinog sina S. M.", što dodatno osnažuje zaključak suda prvog stupnja o tome tko je stvarni vlasnik i kupac stana u Z.. Najzad, potvrđuje to i podatak da svjedokinja S. R. (supruga strica Dalibora Rožankovića) nije ništa znala o tome da bi optuženi D. R. kupio ili bio vlasnik stana u Zadru.

23.6. S obzirom na ovakve iskaze svjedoka Č. i L., te sadržaj pisane komunikacije, osnovano je prvostupanjski sud kao neuvjerljive otklonio obrane optužene M. L. M. i optuženog D. R.. Pritom je imao na umu i zrelost, sposobnosti i zainteresiranost optuženog D. R., što je u potpunoj suprotnosti s činjenicom, da se ni u jednom trenutku tijekom operacije odabiranja, pregovaranja o stanu i cijeni, kupovanja i uređivanja i plaćanja stana i namještaja nikada nije fizički pojavio pa čak niti telefonom komunicirao sa svjedocima, a to je životno krajnje neuvjerljivo i nevjerojatno. U žalbama se pokušava sugerirati kako je, možda, optuženi R. pristao biti fiktivni vlasnik da pomogne svojoj teti, optuženoj M. L. M. kako bi ona kao javna osoba bila zaštićena od komentara u medijima pri čemu nije znao ni morao znati odakle potječe novac za kupnju stana. No, pritom treba naglasiti da niti optužena M. L. M., niti optuženi D. R. ništa slično nisu govorili tijekom postupka, već su ustrajali u tvrdnjama da je optuženi R. kupio i uredio stan za sebe, a sve je poslove za njega obavljala optužena M. L. M.. Takvo rezoniranje, dakle, ne počiva ni na obranama samih optuženika.

23.7. Osnovano je prvostupanjski sud vremenski povezao primanje mita opisano u točki 1. izreke presude s traženjem i kupovinom stana iz točke 2. izreke te presude, a osim vremenske podudarnosti, o tome da je riječ o novcu iz primljenog mita kojim je plaćen stan u Z., govori i podatak o cijeni stana i visini troškova ugradnje namještaja, koji se snažno i indikativno podudaraju s iznosom primljenog mita.

23.8. Što se pak tiče sadržaja, vremena, načina i mjesta dogovora između optužene M. L. M. i optuženog D. R., treba naglasiti da je nerealno očekivati detaljno utvrđenje svih tih elemenata dogovora. Ono što je prvostupanjski sud trebao utvrditi, pa je to i učinio, je da li iz izvedenih dokaza i poduzetih aktivnosti optuženika proizlazi da su oni postupali koordinirano i može li se iz tog dokaznog supstrata zaključiti da su bili svjesni odnosno znali da novac kojim se plaća stan potječe iz kaznenog djela. Za optuženu M. L. M. o tome nema nikakve dvojbe. Što se pak tiče D. R., način i sadržaj njegove obrane ne daju temelja za zaključak, pa niti za sumnju da je bio u dobroj vjeri glede podrijetla novca kojima je plaćen stan. Naime, opravdano sud prvog stupnja zaključuje da je stan kupljen i namješten upravo novcem optužene M. L. M., i to onim iznosom koji odgovara dobivenom mitu od Ž. Ž.. Stoga je optuženi D. R. nesumnjivo znao da samo na papiru figurira kao vlasnik stana i da će njegovo ime na ugovoru o kupnji stana, te u zemljišnim knjigama poslužiti kao paravan za utvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika, a time i onemogućiti ili otežati utvrđivanje pravog izvora novca kojim je stan kupljen. Nerealna je i naivna, ničim potkrijepljena i prvi put u žalbi plasirana teza kako je optuženi D. R. to eventualno mogao učiniti kako bi svoju tetu, optuženu M. L. M. zaštitio od medija i pretjeranog interesa koji bi mediji mogli iskazati u tom pravcu. Žalitelji s jedne strane propituju navod prvostupanjskog suda o tome da su optuženici povezani ne samo rodbinski, nego i u stvarnom životu, dok se s druge strane, nastojeći iznesene obrane i žalbene navode učiniti prihvatljivima, i sami pozivaju na takvu bliskost (da za osobu koja je potpuno poslovno sposobna, zrele životne dobi i adekvatnog poslovnog i inog iskustva stan odabire, vodi komunikaciju s agentom i investitorom i prodavateljem, odlučuje o načinu namještanja i osobi koja će to obaviti njegova teta, koja je ujedno i vrlo zaposlena i aktivna političarka i funkcionarka). Iako ne u tom kontekstu, ovaj drugostupanjski sud prihvaća provučenu tvrdnju o povezanosti optuženika, no tumačeći je jednako kao i sud prvog stupnja. Nije ni životno ni logično da osoba intelektualnih sposobnosti, životne zrelosti i iskustva optuženog D. R. prihvaća biti fiktivni vlasnik nekretnine, a da pritom ne postavlja nikakvih pitanja, da ni na koji način ne sudjeluje u pregovorima kako bi barem ostavila dojam kakve-takve involviranosti u vlasništvo. Takvo postupanje mora biti snažno motivirano, jer se osoba koja se u to upušta time itekako za slučaj istraživanja izlaže i sama, a međusobna obiteljska i stvarna povezanost podrazumijeva da osoba koja na ovaj način postaje vidljiva i identificira se u najmanju ruku želi znati zbog čega to čini. Ovdje treba uzgredno primijetiti da je depласirana žalbena teza kako se moglo raditi o novcu koji potječe od neke druge, doduše nezakonite djelatnosti, ali ne i kaznenog djela. Naime, optužena M. L. M. je bila istaknuta političarka, županica, koja se nije bavila nekom gospodarskom djelatnošću, te su svi njezini legalni prihodi bili potpuno transparentni, zbog čega je isključeno da bi se radilo o nekom drugom izvoru tako značajnog iznosa novca, a da to istodobno nije i kazneno djelo. Dakle, optuženi D. R. je i po ocjeni ovog drugostupanjskog suda, respektira li se sve navedeno, morao znati da novac kojim je stan plaćen potječe iz kaznenog djela, pri čemu je za njegovu kaznenu odgovornost irelevantno je li mu poznato točno kojeg i kakvog kaznenog djela jer to nije konstitutivni element kaznenog djela za koje je on proglašen krivim. On kazneno odgovara jer je znajući da novac potječe od kaznenog djela upisujući se kao vlasnik nekretnine plaćene tim

novcem prikrio postojanje vlasništva na imovinskoj koristi koju je ostvarila njegova teta, optužena M. L. M..

23.9. Kraj takvog stanja stvari propitkivanje visine prihoda optuženog D. R. kako bi se utvrdilo je li on u to vrijeme financijski mogao podnijeti kupnju stana u Z. potpuno je suvišno.

24. Iz iznesenih razloga žalbe optuženih M. L. M. i D. R. zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na kaznena djela opisana u točki 2. izreke prvostupanjske presude nisu osnovane. Međutim, treba reći da je osnovanom ocijenjena žalba optuženog D. R. zbog odluke o kazni zbog ovog djela, što je kasnije i obrazloženo.

25. U odnosu na kazneno djelo iz točke 3.

26. Žaliteljica M. L. M. tvrdi da prvostupanjski sud nije odlučio o prijedlogu za provođenje novog građevinskog vještačenja na zapisnik tijekom postupka. Prijedlog je podnijela na raspravi 12. listopada 2021., a prijedlogu se pridružio i žalitelj B. P.. Tvrdi da je u pobijanoj presudi pogrešno navedeno da je takva odluka donesena, pa da je time počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08. jer postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju zapisnika i samih zapisnika. Smatra da izostanak odluke ujedno predstavlja i bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 2. ZKP/08., zbog povrede ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje. Konačno, prigovara pristranosti vještaka te tvrdi da je osim toga utemeljenost pobijane presude na nalazu vještaka kojeg je angažirala "druga strana u postupku" dovela do povrede prava na jednakost oružja i time do bitne postupovne povrede iz članka 468. stavak 2. ZKP/08.

26.1. Niti ovi prigovori nisu osnovani.

26.2. Protivno tvrdnjama optužene M. L. M., prvostupanjski je sud odlučio o svim dokaznim prijedlozima tijekom postupka, pa tako i o prijedlogu za provođenje novog građevinskog vještačenja s rasprave 12. listopada 2021. te stoga obrazloženje pobijane presude nije proturječno sadržaju zapisnika. Naime, pregledom predmeta utvrđeno je da je prvostupanjski sud o rečenom prijedlogu odlučio na raspravi 25. listopada 2021. tako što je taj prijedlog odbio (list 2265) kao odugovlačeći, a svoju odluku je podrobnije obrazložio u pobijanoj presudi (točka 171. u vezi s točkama 166.-170.).

26.3. Žaliteljica prigovore o povredi prava na jednakost oružja konstruira na tvrdnjama o pristranosti vještaka za kojeg tvrdi da je postupao "kao istražno tijelo" te štoviše izjavio da mu "savjest ne dozvoljava da u očiglednim situacijama netko tko je nesporno kriv izbjegne kaznenu odgovornost", što i po ocjeni ovog drugostupanjskog suda zasigurno nije adekvatan način odgovaranja na pitanja. Međutim, potonje navode, do kojih je došlo tijekom kontradiktornog ispitivanja na raspravi, žaliteljica izvlači iz konteksta cjeline rasprave (list 22638-22641), na kojoj je vještak odgovarao na mnogobrojna pitanja obrane, koja su bila koncentrirana na utvrđivanje motivacije vještaka da u nalazu navede da je odluka o kupnji autosalona donesena neposredno nakon dostave ponude za kupnju autosalona, a ne na točnost takve konstatacije, koja nije bila dovedena u pitanje. Prema tome, takva reakcija vještaka, razmatra li se

u kontekstu načina postavljanja pitanja obrane, koji već dijelom prelazi u provokaciju, može se kao ljudska opravdati upravo u tim okolnostima, a respektirajući da je i vještak, iako prvenstveno stručna osoba, također čovjek koji ponekad abreagira. S obzirom na to da je na sva ostala pitanja obrane i iznesene prigovore vještak odgovarao, objašnjavao i očitovao se ostajući u potpunosti u granicama struke i profesije, takva jedna neprimjerena reakcija i primjedba ne može se tumačiti na način kako to želi prikazati žaliteljica. Pritom nema mjesta pozivanju na stanovište Vrhovnog suda Republike Hrvatske izraženo u presudi od 30. studenog 2021. broj I KŽ-Us-18/2020. u pogledu pravilnosti odluke o otklonu vještaka koji je na raspravi potvrdio da je u istupao u medijima i objavljivao tekstove u vezi poslovanja optuženog trgovačkog društva i da je bio član više društava konkurentnih optuženom trgovačkom društvu, kao razlozima koji mogu izazvati sumnju u pristranost tog vještaka. U konkretnom slučaju, jedna neprimjerena reakcija i nespretno izražavanje vještaka, doista ne predstavljaju temelj, kako za otklon tog vještaka, tako ni za sumnju u vjerodostojnost i stručnost nalaza i mišljenja koje je izradio. Niti daljnji žaliteljičin prigovor da se radi o vještaku kojeg USKOK inače angažira u takvim predmetima i koji se upušta u ocjenu bi li izgradnja novog Zavoda za hitnu medicinu bila racionalnija i isplativija od kupovine i prenamjene autosalona, doista ne predstavljaju argumentiran i prihvatljiv osnov za diskreditaciju nalaza i mišljenja vještaka.

26.4. Naime, sadržaj nalaza doveden u vezu s nalogom USKOK-a niti ovom drugostupanjskom sudu ne otvara sumnju u pravičnost postupka. Upravo suprotno, postupanje vještaka prilikom izrade nalaza utemeljeno je na članku 312. stavak 1. ZKP/08. prema kojem je vještak dužan navesti sve što zapazi, što je upravo vještak i učinio u domeni svoje stručne kompetencije. Nadalje, koliko je vještak daleko otišao u nalazu i mišljenju i je li se upustio i u ono što se od njega nije tražilo, također ne predstavlja razumnu osnovu za sumnju u vjerodostojnost i stručnost takvog nalaza i mišljenja.

26.5. Prema nalogu (list 1145) vještaku je bilo naloženo razmotriti postojeću dokumentaciju i pribaviti drugu potrebnu dokumentaciju te po potrebi izvršiti pregled nekretnina kako bi utvrdio tržišnu vrijednost nekretnine u pitanju. U nalazu je vještak prvo procijenio građevinsku vrijednost u vrijeme prodaje primjenom troškovničke metode. Potom je tako dobivenu vrijednost (6.659.130,89 kuna) usporedio s javno objavljenim ponudama za kupnju drugih sličnih objekata i utvrdio da njegov izračun građevinske vrijednosti (6.659.130,89 kuna tj. 737,64 eura/m²) minimalno odstupa od prosječne nuđene cijene sličnih objekata (714,06 eura/m²). Nakon toga vještak je utvrdio prometnu vrijednost nekretnine, tako što je građevinsku vrijednost, zbog postojanja 5 grupa negativnih elemenata koje je u nalazu detaljno obrazložio (i kasnije na raspravi pojasnio), umanjio za 15% te tako dobio tržišnu vrijednost u iznosu 5.660.261,26 kuna tj. 627,00 eura/m². U daljnjem dijelu nalaza iznio je mišljenje o ukupnim troškovima kupnje i izgradnje zgrade Zavoda ... (troškovi rekonstrukcije, izrade glavnog projekta i drugih) te tako izračunate troškove (11.588.000,00 kuna) usporedio s troškom izgradnje zgrade Zavoda na neizgrađenom zemljištu te zaključio da bi troškovi izgradnje iznosili 7.000.000,00 kuna ili 4.600.000,00 kuna manje. Naposljetku, očitovao se na ranije procjene (J. C. od 12. travnja 2012. na 10.481.146,90 kuna, Porezne uprave od 11. travnja 2012. na 10.051368,00 kuna i H. G. A. A. 29. travnja 2008. na 11.309.721,95 kuna).

26.6. Vještak je na raspravi odgovarao na sva pitanja obrane, a prvostupanjski je sud pobijanu presudu utemeljio na nalazu vještaka o tržišnoj cijeni nekretnine u iznosu 5.660.261,26 kuna tj. 627,00 eura/m², koju je vještak, kako je to prethodno navedeno dobio primjenom troškovničke metode, uz umanjeње za 15% zbog pet grupa negativnih elemenata. Pravilnost takvog činjeničnog utvrđenja ispitana je pod odgovarajućim dijelom odluke, a ovdje treba reći da niti osnovna pravila logike i životnog iskustva ne dovode u pitanje postojanje tih negativnih elemenata, jer je notorno da polumontažni objekt autosalona ima kraći vijek trajanja i povećane troškove grijanja i hlađenja, a uz to treba primijetiti i da tako utvrđena cijena korespondira cijeni sličnih nuđenih objekata u skladu s opće poznatom činjenicom da se prilikom realizacije prodaje postiže niža prodajna cijena od nuđene (točka 116.5. pobijane presude).

26.7. Prvostupanjski je sud razmotrio procjene – ne i vještačenja - Porezne uprave, J. C. i H. g. i iskaze svjedoke koji su sudjelovali u izradi tih procjena ili o njima imali saznanja (M. P., V. O., J. C., Ž. B. i I. R.) te s pravom zaključio da je s obzirom na rezultate dokaznog postupka nalaz vještaka pouzdan i točan i da nema potrebe za provođenjem novog vještačenja (usporedi točku 10.13.1.), a da su navodi vještaka o njegovoj savjesti nesmotreni, no da njima nije dovedena u pitanje njegova vjerodostojnost. Tomu treba dodati i da je u primjeni članka 6. stavka 2. Konvencije važno pravo značenje predmetnih izjava, a ne njihov doslovni oblik (vidi ESLJP, *Lavents protiv Latvije*, stavak 126.). Čak ni žaljenja vrijedno korištenje nekog neprimjerenog izričaja od strane vještaka ne mora biti presudno, s obzirom na prirodu i kontekst određenog postupka (*Allen protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, veliko vijeće, stavak 126.).

26.8. Prema tome, stajalište je ovog drugostupanjskog suda da prvostupanjski sud, korištenjem nalaza vještaka Š. nije ničime povrijedio Ustavna i konvencijska prava žaliteljice te da se ovdje radi o njezinom nezadovoljstvu tim nalazom i na temelju tog nalaza izvedenim zaključcima. Stoga je ovdje u stvari riječ o prigovorima činjenične prirode, koji su razmotreni pod žalbenom osnovom pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja koje je u tom pogledu ocijenjeno pravilnim i potpunim.

27. Optuženici M. L. M. i B. P. najvećim dijelom žalbenih navoda pobijaju ispravnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja.

27.1. Optužena M. L. M. nalazi da nijedan dokaz ne upućuje na postojanje dogovora između nje i optuženog B. P., a niti je razvidan motiv zbog čega bi optužena M. L. M. pogodovala optuženom P.. Drži da je ključno pitanje utvrđivanje stvarne tržišne vrijednosti A. P. u času kupoprodaje, osporavajući tako dokazanost objektivnih elemenata kaznenog djela, a budući da navodi i da nije bila svjesna stvarne vrijednosti tog objekta time osporava i dokazanost subjektivnog elementa tog djela. Žalbeni prigovori kojima se osporava dokazanost subjektivnih i objektivnih elemenata djela toliko su isprepleteni da ih nije moguće odvojeno razmatrati i analizirati.

27.2. Optuženi P. u žalbi najprije prepričava po prvostupanjskom sudu utvrđene činjenice i zaključke, potom naglašava kako ne prihvaća tako prezentirano i utvrđeno činjenično stanje, da bi izložio kritici pojedine zaključke i po prvostupanjskom sudu izvedenu analizu i ocjenu pojedinih dokaza iznoseći vlastitu analizu i ocjenu tih dokaza i sugerirajući zaključke suprotne onima iz prvostupanjske presude. Po njegovom mišljenju niti jedan dokaz izravno ne upućuje na to da je on poticao

optuženu M. L. M. na počinjenje kaznenog djela, niti postoje indiciji koji bi tvorili zatvoreni krug. Zaključak prvostupanjskog suda o tome temelji se na iskazima određenih svjedoka, koji su pogrešno interpretirani, a dijelovi iskaza su i potpuno zanemareni. Ponavlja sve što je u obrani iznio u pogledu iniciranja prodaje A. i načina i okolnosti dostavljanja pisane ponude. Činjenica što nije urudžbirao pisanu ponudu u prijamnoj pisarnici ne znači da ju je predao osobno optuženoj M. L. M., a na dogovorno postupanje ne upućuje niti to što je prijamni štambilj na pisanoj ponudi. Drži da iskaz svjedokinje D. H. koji prepričava to potvrđuje.

27.3. Veliki dio prigovora posvećen je po ocjeni obrane presudnom dokazu, odnosno provedenom građevinskom vještačenju ing. Š.. Obrana oboje optuženika to vještačenje nalazi paušalnim, neozbiljnim i tendencioznim. Posebno se u žalbama kritizira očitovanje vještaka Š. na procjenu vještaka C. (koje se žalbom naziva vještačkim nalazom i mišljenjem, iako je riječ o procjeni, a ne nalazu i mišljenju vještaka) te procjenu porezne uprave i procjenu vrijednosti objekta sačinjenu od H. n.. Žaliteljica M. L. M. uz to ističe kako je sud prihvatio navod i objašnjenje vještaka Š., koji je prvo naveo da nisu točni navodi obrane kako je rekao da je jedan od faktora korekcije procijenjene građevinske vrijednosti i "izuzetno smanjena potražnja za poslovnim objektima tipa autosalona, nego da je ponuda takvih nekretnina mala", a kad mu je predočeno da je "izuzetno smanjenu potražnju" naveo u nalazu kao faktor umanjenja cijene Š. se pozvao na dva slučaja – autosalon B. i salon u vlasništvu B. iz V. od kojih je u usmenom razgovoru doznao da mjesecima nisu uspjeli prodati svoje nekretnine. Zbog toga optužena M. L. M. nalazi da je vještačenje obavljeno na osnovu usmenih – neprovjerljivih naklapanja. Neprihvatljivim oboje žalitelja drži i da su "druga tri nalaza diskvalificirana zbog toga što su suprotni nalazu Š.", zanemarujući pritom da se ne radi o nalazima i mišljenjima vještaka, nego o procjenama. Prema žaliteljici, vještak komentárom da bi izgradnja projekta J. u krugu bolnice bila najbolje rješenje potvrđuje da uopće ne zna gdje se nalazi ta lokacija (jer je vještak smješta u krug B. S.), dok je J. udaljeno od bolnice 4,3 km. Očito je da vještak nije pregledao dokumentaciju A. i. koji je izradio idejno rješenje za J. koju je sam pribavio, u kojoj se konstatira da je J. arheološka zona, što je morao uzeti u obzir jer to predstavlja ozbiljnu zapreku za brzo finaliziranje projekta. Ovo potvrđuje direktor A. I. K.J. koji navodi da J. nije adekvatna lokacija za H. S. zbog nemogućnosti gradnje na prostoru nekog starog rimskog bazena. Konačno, žaliteljica ističe da je lokacija J. upisana u R. kulturnih dobara RH i postoje rješenja konzervatora kojima se ograničavala odnosno usporavala mogućnost građenja na toj lokaciji. Poziva se na 2 rješenja ministarstva kulture i to rješenje Uprave za zaštitu kulturne baštine Klasa: ... Ur.broj: ... Z. od 18. prosinca 2007. i rješenje Ministarstva kulture, uprava za zaštitu kulturne baštine, Klasa: ..., Ur.broj: ..., Z., 23. ožujka 2008. Dakle, objašnjava da je podatak da se radi o arheološkom nalazištu, koji je naknadno postao poznat, doveo do toga da se ukinе odluka Skupštine SMŽ da se u J. gradi Zavod Županija je zbog zadanih rokova morala hitno djelovati, a svjedoci (P., N., M., K., Š., P., B. i dr.) potvrđuju da su bili upoznati i sudjelovali u donošenju tih odluka. Udaljenost od autosalona P. do bolnice je 1 km. Ravnatelj sisačke bolnice dr. P. i ravnateljica Zavoda ... V. N. kažu da je lokacija autosalona izvrsna.

27.4. Nadalje, po mišljenju oboje žalitelja, što optužena M. L. M. povezuje sa svojom sviješću o vrijednosti nekretnine, prvostupanjski sud nepravilno vrednuje i ne uzima u obzir iskaz svjedokinje V. O., voditeljice Porezne uprave, koja je osobno radila procjenu po važećim tabelama pregleda tržišnih vrijednosti i zakonskim odredbama Porezne uprave (prosječne cijene a određenu vrstu nekretnine s obzirom na zonu u

kojoj je nekretnina) i da joj nije nitko ništa sugerirao u pogledu vrijednosti. Pritom su rađene 2 revizije Ministarstva financija, Središnjeg ureda u veljači i kolovozu 2013. i to na zahtjev ŽDO Sisak – utvrđeno da je procjena točna i napravljena po pravilima Porezne uprave. Sud tu reviziju dovodi u sumnju navodeći da ju je potpisala N. Č. S. s kojom je optuženica povezana (jer su zajedno i dogovorno tražile da se ne blokira račun društva L. P. zbog neplaćenog PDV-a), no tu nema ništa nezakonito jer je to bilo racionalno postupanje optuženice i Č. S. da se što prije riješi problem Zavoda Razgovoru optužene M. L. M. s M. P. (voditeljem Porezne uprave S.) prvostupanjski sud daje pogrešno značenje, sugerirajući da je prilikom zamolbe za procjenu autosalona cijenu spomenula samo kao limitirajući faktor, tj. kao iznos maksimalno raspoloživ za kupovinu, da taj iznos kupovnine ne smije biti premašen. Svjedok P. na raspravi je naveo da optuženica nikada nije rekla kolika bi procjena trebala biti niti je na njega vršila ikakav pritisak. Stoga je strah koji je navodno osjećao od optuženice nerealan.

27.5. U pogledu procjene vrijednosti nekretnine po vještaku J. C. oboje žalitelja ističu da svjedokinja V. K. nije potvrdila da joj je optuženica naložila da procjenu zatraži upravo od tog vještaka. Naglašavaju i da je vještak C., budući da nije znao izraditi procjenu primjenom usporedne metode, angažirao Ž. B. koji je kao svjedok izjavio da mu C. nikad nije sugerirao kolika cijena treba biti u procjeni.

27.6. Nadalje, žaliteljica M. L. M. napominje da joj je bila poznata procjena vrijednosti A. P. sačinjena od H. n., svjedoka I. R. 2008., a nije bilo razloga sumnjati u objektivnost te procjene, sačinjene za potpuno druge svrhe. Neprihvatljivo je da ju vještak Š. lakonski proglašava netočnom, a svjedok R. u odnosu na vještakov prigovor kako je neosnovano uvećana vrijednost procijenjene nekretnine (45%) objašnjava da je to bilo na osnovi postojećeg stanja na tržištu nekretnina 2008., na koje je dakle utjecao odnos ponude i potražnje na tržištu. Svjedok R. smatra da se procjena vještaka Š. temelji na iznosu koji je u nekretninu uložio investitor "nijedan investitor ne ulaže u nekretninu da bi je prodao po istoj cijeni za koju ju je izgradio i u to vrijeme da je bio očit višak vrijednosti i tržište nekretnina je jako dobro stajalo, tako da se ponegdje u Z. uvećavalo i do 200% u odnosu na vrijednost novca koji je uložio investitor". Žaliteljica rezimira da je sud sklon dovesti u pitanje sva tri vještačka nalaza i poziva se na amaterske procjene pojedinaca koji su zainteresirani (B. koji procjenjuje vlastitu nekretninu i notorne političke protivnike optuženice P. i K.).

27.7. Žalitelj B. P., objašnjavajući da kupoprodajna cijena A. P. nije napuhana i da je bio u dobroj vjeri, navodi da je i prije ovog događaja slao raznim firmama (M., A. H.) ponude za kupnju zgrade i to čak uz veću cijenu od one za koju je prodana. Drži da je autosalon B. po karakteristikama neusporediv s A. P..

27.8. Veliki dio prigovora obrane svodi se na inzistiranje da je lokacija A. P. bila bolja opcija za izgradnju Z. ... od inicijalno predviđene koja je bila na lokaciji J.. Međutim, to nije suština ove inkriminacije. Konstitutivni elementi kaznenog djela optužene M. L. M. sastoje se u tome da je iskorištavajući svoj položaj službene osobe (svojstva županice) svoje ovlasti drugoj osobi pribavila znatnu imovinsku korist jer je A. P. u ime i za račun S. županije preplatila, a time je ujedno trgovačkom društvu L. A. P. d.o.o. pribavila znatnu imovinsku korist, a S. županiji prouzročila štetu koja se sastoji ne samo u iznosu pribavljene imovinske koristi, nego i iznosu koji je utrošen za izradu idejne dokumentacije koja je kupnjom A. postala neupotrebljiva i iznosu utrošenom na ime radova za prenamjenu A. i privođenja svrsi Zavoda Uvodni dio

činjeničnog opisa u kojem je iznesena kronologija realizacije osnivanja Zavoda ... daje pregled pojedinih aktivnosti smještajući ih u točna vremena njihovog odvijanja, a što oslikava okolnosti i uvjete pod kojima je došlo do sklapanja ugovora o kupoprodaji L. A. P. d.o.o. a koje u suštini potvrđuju stav optužbe da se radilo o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavak 2. KZ/11. Zbog toga je za opstojnost tog kaznenog djela irelevantno je li izgradnja Zavoda ... na lokaciji J. lječilišta u sklopu Opće bolnice ... bila jeftinija i bolje rješenje, pa se upuštanje u razmatranje žalbenih prigovora iznesenih u tom pravcu ukazuje suvišnim. Pritom ipak treba naglasiti da ne odgovara istini žalbeni navod kako lokacija J. lječilišta "nije u krugu B. S.", jer je ona dio Opće bolnice ...u S.. Naime, ta bolnica nalazi se na dvije lokacije, od kojih je jedna J. lječilište, koje je doista i kulturno dobro jer se u njemu nalazi zgrada lječilišta koju je projektirao bečki arhitekt A. G. R. i izgrađena je u 20. stoljeću te je pod zaštitom Konzervatorskog odjela u S.. S., pak, s obzirom na to da je grad nastao na lokaciji nekadašnjeg rimskog grada S. (nominativ: S.) predstavlja cijelom površinom po logici stvari potencijalno nalazište rimskih iskopina.

27.9. Glavnina žalbenih prigovora koncentrirana je na osporavanje zaključka prvostupanjskog suda u pogledu iznosa imovinske koristi pribavljene društvu L. A. P. koji čini i dio štete za Županiju u iznosu 4.139.738,74 kune, u vidu razlike između plaćene (9.800.000,00 kuna) i stvarne vrijednosti A. (5.660.261,26) kuna, a koji prvostupanjski sud osnovano temelji na rezultatima nalaza vještaka Š., usprkos procjenama J. C., Porezne Uprave i H. g. A. A. po I. R..

27.10. Međutim, žaliteljica M. L. M. zanemaruje da je procjena vrijednosti A. P. koju je izradio J. C. (koji je u međuvremenu, od izrade te procjene do održavanja rasprave preminuo) dovedena u pitanje ne samo iskazom samog svjedoka J. C. (koji je doduše dan pred USKOK-om, pa nije konfrontiran na raspravi), ali i suglasnim konfrontiranim iskazom svjedoka Ž. B.. Naime, svjedok J. C. objasnio je da ga je za procjenu vrijednosti nekretnine A. P. angažirala S. županija, pa je u tom Autosalonu od poznanice B. P. dobio na uvid projekt za predmetnu nekretninu i druge podatke, te su ga proveli kroz objekt. Budući da je njegov zadatak bio da procjenu izradi primjenom usporedne metode, što sam nije znao, angažirao je vještaka Ž. B.. Dakle, sam svjedok izjavio je da nije bio dorastao zadatku jer nije znao izraditi procjenu primjenom usporedne metode, pa već taj podatak ozbiljno dovodi u sumnju njegovu stručnost. Usporedi li se to s iskazom svjedoka Ž. B. koji je potvrdio da mu se obratio J. C. s molbom da mu pomogne izraditi "jednu ozbiljnu procjenu koja bi trebala biti sačinjena stručno na način da ima glavu i rep", pri čemu je C. procjenu izradio (dakle izrazio brojčano vrijednost, op. suda), ali je njegove podatke trebalo uobličiti u elaborat i složiti jednu kompletnu procjenu, a respektirajući da je prema navodu svjedoka B. "C. rekao iznose na koliko je procijenjeno zemljište, vanjsko uređenje i koliko iznosi ukupna procjena (navodeći iznos od oko 10,5 milijuna kuna)", jasno je da se uloga svjedoka B. svodila na to da samo formalno prilagodi izgled procjene kako bi imala izgled koji je uobičajen, dok on vrijednosti nije ni procjenjivao ni kontrolirao. To i sam svjedok B. potvrđuje navodom da je trebalo zadovoljiti formu, a da ne zna koliko bi procjena te nekretnine iznosila da ju je radio sukladno pravilima struke, jer bi mu trebalo više podataka i detaljan uvid u objekt. Kraj tako decidanog iskaza svjedoka B. opravdano je prvostupanjski sud zaključio da je procjena koju je izradio J. C. trebala poslužiti samo da opravda iznos od 10.481.146,90 kn koji je očito bio unaprijed zadan.

27.11. Nadalje, izloženi način postupanja i prilagođavanja procjene A. P. J. C. unaprijed zadanom iznosu proizlazi i iz iskaza svjedoka M. P., pročelnika Porezne uprave, Područnog ureda S., koji je također opravdano prihvaćen po prvostupanjskom sudu. Ovdje se potrebno osvrnuti na značenje porezne procjene, koja je tek prvi korak, a ona se u konkretnom slučaju čak još nije izrazila ni u rješenju o plaćanju odnosno razrezivanju poreza na promet nekretnina. Naime, rješenje o razrezivanju poreza na promet nekretnina predstavlja višu fazu u kojoj porezno tijelo odlučuje u prvom stupnju. Porezno tijelo može prihvatiti vrijednost iz cijene navedene u kupoprodajnom ugovoru, ali može i, zaključiti li da je cijena iz kupoprodajnog ugovora očito prenisko utvrđena, samo utvrditi adekvatnu vrijednost nekretnine kako bi na tom osnovu izračunalo visinu porezne obveze. U potonjem slučaju nezadovoljna stranka ima pravo podnijeti žalbu kojom može osporavati po poreznom tijelu utvrđenu vrijednost nekretnine koja je predmet kupoprodajnog ugovora. Dakle, čak niti u prvostupanjskom rješenju kojim se razrezuje porez na promet nekretnina procjena vrijednosti te nekretnine nije rezultat vještačenja, niti se taj postupak u kojem se utvrđuje vrijednost nekretnine može poistovjetiti s vještačenjem. Prilikom procjene porezno tijelo okvirno utvrđuje vrijednost nekretnina ne izlazeći na teren niti uzimajući u obzir karakteristike konkretne nekretnine, a ti podaci notorno mogu itekako utjecati na vrijednost nekretnine. S tim u vezi, a kako je to već prethodno navedeno, treba na umu imati da porezno tijelo nikada ne snižava vrijednost nekretnine iz kupoprodajnog ugovora pri određivanju visine porezne obveze, već se ograničava na to da ispita je li takva vrijednost eventualno prenisko naznačena. Respektirajući sve izneseno, a u povezanosti s iskazom svjedoka M. P., kojeg je optužena M. L. M. pozvala prije zatražene procjene i prilično jasno sugerirala koju cijenu je spremna platiti i u povezanosti s tim koliku procijenjenu vrijednost od Porezne uprave očekuje, ovaj drugostupanjski sud nalazi potpuno ispravnim zaključak prvostupanjskog suda da je Porezna uprava svoju procjenu uskladila sa tako implicitno sadržanim zahtjevom M. L. M.. U suprotnom, da se samo zahtijevala procjena, ne bi uopće bilo niti potrebno spominjati raspoloživ iznos. Pritom je osnovano prihvaćen iskaz svjedoka M. P. koji se, kako je to već izneseno, podudara u bitnom s iskazima svjedoka J. C., a posredno i svjedoka Ž. B.. Štoviše, iz iskaza svjedoka P. jasno proizlazi da je njegov prvi telefonski razgovor s optuženom M. L. M. vođen na način da ga je optuženica obavijestila da S. županija kupuje određenu zgradu zbog čega joj treba procjena te nekretnine, a informirala ga je i o cijeni koju traži prodavatelj. Ima li se na umu da je svjedok M. P. rekao kako ga je nekoliko dana nakon toga nazvala V. K. i pitala što sve treba sadržavati zahtjev za procjenu te mu istom prilikom rekla da je J. C. određen za građevinskog vještaka, a uzimajući u obzir da su iz S. županije 22. ožujka 2012. od Porezne uprave zatraženi podaci o tržišnoj vrijednosti nekretnine i istog dana zatražena procjena od građevinskog vještaka C., jasno je da je prvi razgovor između svjedoka P. i optužene M. L. M. vođen prije nego što je ponuda trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. zastupanog po B. P. uopće u pisanom obliku formalno prispjela u S. županiju. To pak nesumnjivo ukazuje da su se optuženi M. L. M. i B. P. već prije toga dogovorili o cijeni. S obzirom na sve izneseno pri čemu ni na koji način nije dovedena u pitanje nepristranost i nezainteresiranost svjedoka M. P., ispravno je prvostupanjski sud taj iskaz prihvatio, a istodobno je iskaz svjedokinje V. O., voditeljice ispostave P. uprave S., koja doduše potvrđuje da ju je nazvao M. P. sa zahtjevom da se izradi procjena nekretnine A. P., ali za razliku od svjedoka P. negira da joj je rečeno na koji iznos se očekuje ta procjena vrijednosti, u ovom potonjem dijelu ocijenjen neprihvatljivim. Nema nikakvog razloga da svjedok P. detaljno opisujući svu komunikaciju s optuženom M. L. M. u povodu ovog događaja istu lažno tereti, odnosno da ne postupi u skladu s njenim traženjem u

pogledu iznosa procjene, dok istodobno svjedokinja O. priznajući da je postupila po takvom zahtjevu sebe izlaže neugodnostima da postupa po nalogu koji nije opravdan ni u skladu s pravilima struke. Ovdje je potrebno primijetiti i da revizije procjene P. uprave S. koje je provelo Ministarstvo ne utječu na izneseni zaključak. Naime, revizijama se utvrđuju tek formalni nedostaci u koracima prilikom procjene vrijednosti, a ne ulazi se u suštinu, odnosno sadržaj.

27.12. Sve izneseno, dakle, suglasno i jasno upućuje na to da su se optužena M. L. M. i B. P. dogovorili o kupoprodaji A. P. zasigurno prije nego što je pisana ponuda trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. zaprimljena u S. županiju. Pritom za postizanje takvog dogovora nije bilo potrebno da B. P. osobno dođe u S. županiju, no prema iskazu svjedokinje D. H. (osobna tajnica optužene M. L. M.) koja je izjavila da je jednom optuženi B. P. došao kod županice, ali da se ne sjeća je li taj dolazak u svoj dnevnik upisala, ni to nije isključeno. Takav način postupanja, odnosno propuštanje da se evidentira dolazak neke stranke kod županice, očito nije bio potpuno neuobičajen.

27.13. Građevinski vještak ing. D. Š. je objasnio da je na korekciju procijenjene građevinske vrijednosti A. P. utjecalo više elemenata: smanjena potražnja za poslovnim objektima tipa autosalona, velika ponuda nekretnina na tržištu (a s obzirom da se ne radi o strogo namjenskim nekretninama, jasno je da je uzeo u obzir sve nekretnine, odnosno nekretnine svih namjena koje su tada bile u ponudi), smanjen nivo komunalne opremljenosti lokacije (nedostaje kanalizacija i plin), polumontažna konstrukcija s limenim sandwich vanjskim zidovima (limenka) koja u odnosu na klasično građene objekte ima kraći vijek trajanja i povećane troškove održavanja i korištenja (skuplje grijanje – hlađenje), parcela na kojoj se objekt nalazi koja je okružena neizgrađenim građevinskim zemljištem, prenamjena namjenski građenog poslovnog objekta autoservisa sa salonom prodaje što dodatno poskupljuje prilagodbu nekretnine, a prilikom prenamjene teško je u cijelosti ispuniti uvjete koji u potpunosti tehnički i tehnološki ispunjavaju uvjete druge poslovne namjene. Svi ovi faktori su razumljivi, logični i čak ih i laik može prihvatiti.

27.14. S tim u vezi, inzistiranje obrane na proturječju u iznesenom nalazu i mišljenju vještaka Š. nije prihvatljivo. Naime, čita li se smisleno sve što je vještak naveo u pisanom nalazu i mišljenju (da je jedan od elemenata za umanjenje vrijednosti "izuzetno velika ponuda nekretnina na tržištu i smanjena potražnja za objektima tipa autosalon") i komparira s odgovorima koje je dao na raspravi (prvo da nije rekao da je smanjena potražnja, nego da je ponuda sličnih nekretnina mala, a onda da je doznao da se A. B. dugo nije mogao prodati), jasnim proizlazi da se vještak prilikom izrade nalaza susreo s objektivnim poteškoćama jer je za komparaciju bilo vrlo malo sličnih objekata na prodaju u to vrijeme. Zbog toga su se među usporedivih sedam sličnih objekata našla samo dva autosalona. U isto vrijeme je na području tržišta nekretnina vladala kriza, što ni obrana ne dovodi u pitanje, te su cijene nekretnina pale, a vladala je i manja potražnja za nekretninama. To posebice vrijedi za objekte tipa autosalona, jer je notorno da je spomenuta kriza zahvatila ne samo tržište nekretnina nego sve segmente gospodarskih djelatnosti. U takvim uvjetima potpuno je logično i razumljivo da cijene nekretnina, a posebice onih koje su namijenjene za obavljanje djelatnosti za kojima je interes znatno opao, značajno padaju. To uostalom i potvrđuje svjedok R. (čiju procjenu je prvostupanjski sud opravdano ocijenio nerealnom s obzirom na vrijeme izrade), tvrdnjom da je „nekretninski bum“ trajao sve do sredine 2009. nakon čega dolazi do očitog pada vrijednosti nekretnina

na tržištu u iznosu, zavisno od lokacije, oko 10% godišnje u Z., a u manjim gradovima čak i više, sve do 2014.

27.15. Već je ranije u ovoj odluci na više mjesta naglašeno zbog čega drugostupanjski sud u cijelosti prihvaća analizu i ocjenu dokaza izvedenu po prvostupanjskom sudu, a posebice u ovom dijelu onog što se tiče procijenjene vrijednosti A. P. iz procjene J. C. i Porezne uprave, koja je očito sačinjena i izražena u skladu s unaprijed zadanim iznosom. Stoga nije potrebno posebno se osvrnuti na ono što je u vezi s tim iznio vještak Š.. Što se tiče prigovora žaliteljice M. L. M. koji se odnose na procjenu nekretnine H. G. A. A. N. koju uspoređuje s nalazom i mišljenjem vještaka Š., prvostupanjski je sud detaljno iznio pod točkom 166.17. očitovanje vještaka Š. u odnosu na te razlike. Ovdje treba istaknuti i da procjena H. G. A. A. N. potječe iz 2008. godine, dakle sačinjena je prije velike ekonomske krize, kada su cijene nekretnina bile među najvišima, pa je i laiku jasno da moraju postojati odstupanja u vrijednostima. Uostalom, to u određenoj mjeri potvrđuje i svjedok I. R., koji se inače nalazi na popisu stalnih sudskih vještaka, koji je za potrebe H. G. A. A. N. izradio procjenu vrijednosti te nekretnine, a razlika između onog što je naveo vještak Š. i svjedok R. u suštini se svodi na visinu uvećanja vrijednosti procjene od 45 % koju je primijenio R. (to podupirući stanjem na tržištu 2008.), pri čemu je priznao da je nakon 2008. došlo do općeg sloma nekretninskog tržišta i da su nekretnine prodavane čak i po nižoj vrijednosti od onog koliko je u njih uložio investitor. Ispravno prvostupanjski sud zaključuje da je uvećanje vrijednosti procjene od 45 % nerealno, što je vještak R. obrazlagao pozivajući se na "vrlo dobru pozicioniranost nekretnine s obzirom na djelatnost za koju je služila". Naime, kao što je to iscrpno i logično objasnio vještak Š., namjena nekretnine i način njezine gradnje ne opravdavaju ovakvo uvećanje, a posebno se to ne može prihvatiti u kontekstu inkriminiranog vremena i svrhe i namjene zbog koje i za koju se ista nekretnina kupuje, a respektirajući i brojne faktore koji utječu na korekciju te vrijednosti, pa konačno uvažavajući i tvrdnje svjedoka R. o padu vrijednosti nekretnina na tržištu u razdoblju od 2009. – 2014.

27.16. Žalbeni navod optuženog B. P. kojim se poziva na to da je ranije nudio istu nekretninu drugim kupcima po istoj cijeni potpuno je pritom neodlučan, jer evidentno tu nekretninu za tako visoku cijenu nije prodao. Ne treba pritom zanemariti niti podatak da je nekretnina specifično konstruirana i odgovarala je inicijalnoj gospodarskoj djelatnosti, ali nije odgovarala zahtjevima za obavljanje trgovačke djelatnosti, a posebno ne za Zavod

27.17. Razmotreni su i prigovori oboje žalitelja kako je optužena M. L. M. provodila odluke S. S. županije i njezinih tijela, rukovodeći se u pogledu vrijednosti nekretnine dostupnim podacima i to vještačenjima i procjenama vrijednosti A. P. u koje nije imala razloga posumnjati, kao i njihove tvrdnje da nije utvrđena motiviranost niti jednog od njih, naglašavajući da je posebno neprihvatljivo da prvostupanjski sud motiviranost optužene M. L. M. izvodi iz izjave svjedoka P. da je od svjedokinje Lj. L. doznao kako je P. na ime provizije optuženici dao neki neutvrđeni novčani iznos, što je na nivou neprovjerene spekulacije, posebice jer je svjedokinja L. porekla da je tako nešto izjavila P..

27.18. Čitavu inkriminiranu operaciju kupoprodaje A. P. potrebno je, kako je to, iako sumarno, učinio prvostupanjski sud, razmotriti u kontekstu dinamike i kronologije svih odluka vezanih uz izgradnju Zavoda Naime, tijekom 2011. započele su radnje

radi osnivanja Zavoda ..., te je u skladu s prijedlogom da se izgradi nova zgrada za tu namjenu u proračunu S. županije za 2012. predviđen iznos od 3.714.920,00 kuna. Pronađeno je i zemljište za zgradu na lokaciji J. lječilišta, koje je O. bolnica dr. I. P. ponudila besplatno za tu namjenu. 15. studenog 2011. je od A.-projektnog zavoda – I. d.d. Z. naručena izrada idejnog arhitektonsko-programskog rješenja te građevine na spomenutoj lokaciji, a koje je dovršeno u veljači 2012. nakon čega je za izradu ispostavljen račun 28. veljače 2012. S. županija je 20. veljače 2012., dakle odmah po zaprimanju idejnog arhitektonsko-programskog rješenja, donijela Odluku o izgradnji građevine Zavoda Mjesec dana nakon te Odluke, dana 22. ožujka 2012. optužena M. L. M. predaje pročelnici S. službe za poslove Ž. skupštine, župana i opće poslove pisanu ponudu trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. za prodaju poslovne zgrade u S. za iznos od 9.800.000,00 kuna koja nosi datum 14. ožujka 2012. i od nje traži da za navedenu nekretninu zatraži podatke o tržišnoj vrijednosti nekretnine i da za nju zatraži procjenu građevinskog vještaka, što je učinjeno isti dan. Ta ponuda je formalno zaprimljena u S. županiji, Kabinetu županice, dan kasnije, tj. 23. ožujka 2012.

27.19. U gore izloženi slijed zbivanja treba dodati i podatak da je prema iskazu svjedoka M. P. s njim prije nego što je od Porezne uprave zatražena procjena vrijednosti nekretnine A. P., telefonom razgovarala optužena M. L. M. i obavijestila ga da S. županija kupuje određenu zgradu zbog čega joj treba procjena te nekretnine kojom prilikom ga je obavijestila i o cijeni koju traži prodavatelj. Dakle, iz takvog iskaza nameće se zaključak da je optužena M. L. M. nekoliko dana prije nego što je M. P. 22. ožujka 2012. nazvala V. K. da sazna što sve treba sadržavati zahtjev za procjenu, već znala glavne sastojke namjeravane kupoprodaje, odnosno predmet i cijenu. Uz to, respektirajući da pisana ponuda trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. nosi datum 14. ožujka 2012. za zaključiti je da je B. P. nije sastavio bez da je o tome razgovarao s optuženom M. L. M., a to pak znači da je optužena M. L. M. nakon tri tjedna po donošenju Odluke Ž. skupštine o izgradnji Zavoda ... na lokaciji J. započela dogovore koji su u suprotnosti s takvom odlukom. Nije ni životno logično ni prihvatljivo da osoba intelektualnih sposobnosti i vještina kakve nepobitno posjeduje optužena M. L. M. pritom odmah prihvaća ponuđenu cijenu, a da se uopće ne upušta ni u pokušaj snižavanja takve cijene. To je suprotno i njezinom ponašanju kakvo je demonstrirala prilikom kupovine stana u Z. (djelo pod točkom 2. izreke presude), kada je prema iskazu svjedočkinje I. Č. vješto pregovarajući snizila početnu cijenu prodavatelja za čak $\frac{1}{4}$. Pritom kada zastupa drugoga, a to kao županica čini, potrebno je da uloži i veću pažnju i zaštiti u najvećoj mogućoj mjeri interese županije. Međutim, kako to proizlazi iz obrana oboje optuženika, kao i iskaza svih svjedoka koji imaju iole saznanja o tome, optužena M. L. M. ne ulaže ni najmanji napor da snizi cijenu koju zahtijeva prodavatelj. Pritom na umu treba imati da je svjedočkinja B. P. iskazala kako se trgovačko društvo L. A. P. d.o.o. tada nalazilo u vrlo teškoj financijskoj situaciji zbog čega su i ponudili prodaju S. županiji. U takvim okolnostima, kada je prodavatelj prisiljen na prodaju za očekivati je njegovu spremnost da snizi početno zahtijevanu cijenu. Osim toga, opisano postupanje razmatrano u kontekstu činjenice da od Odluke o izgradnji Zavoda ... na lokaciji J. do postizanja usmenog dogovora između optuženih M. L. M. i B. P. nije prošlo ni mjesec dana samo za sebe predstavlja krajnje neuobičajeno ponašanje i potpuno je u suprotnosti s navodom optužene M. L. M. o tome kako je ona bila pasivna i samo provodila odluke županijske skupštine. Naime, očito je da ih je ona ne samo poticala nego i kreirala, a ponašala se, ovisno o okolnostima, i suprotno već donesenim skupštinskim odlukama.

27.20. Nadalje, prema iskazima svjedoka J. C., Ž. B. i M. P. njihove procjene bile su usuglašene na iznos od oko 10.000.000,00 kuna, što je odgovaralo cijeni iz ponude trgovačkog društva L. A. P. d.o.o., a kako iz tih iskaza proizlazi, M. P. je u osobno vođenom razgovoru s optuženom M. L. M. dobio jasan signal da se i procjena mora kretati u tim okvirima. Da je i J. C. kao vještak bio informiran o tome koliki treba biti konačni iznos procjene proizlazi iz suglasnih iskaza njega i svjedoka Ž. B., a što potvrđuje i svjedok M. P.. Optuženu M. L. M., kako to proizlazi iz suglasnih iskaza svjedoka koji su bili i zaposlenici S. županije (K., M., H., B. i drugi), karakterizirala je sklonost da osobno nadgleda i određuje, da bude neupitni autoritet čije se odluke poštuju i provode i ne prigovara im se, pa je kraj takvih osobina potpuno neuvjerljivo da je izbor osobe građevinskog vještaka prepustila bilo kome od svojih zaposlenika, uključujući i V. K., koja joj je bila sasvim lojalna. Stoga se i iskaz V. K. o tome da joj nitko nije rekao koga od vještaka da angažira za procjenu treba promatrati u tom kontekstu, a kako je to pravilno učinio i prvostupanjski sud, istodobno respektirajući suglasne iskaze svjedoka C., B. i P. koji su govorili o iznosu vrijednosti procjene koji je bio usklađen između građevinskog vještaka i porezne uprave. Dakle, upravo to sinkroniziranje procjena čija je visina unaprijed dirigirana od optužene M. L. M., koja prethodno ni najmanje ne pokušava skinuti cijenu ponuđene nekretnine, što je suprotno ponašanju svakog kupca, nepobitno ukazuje na to da je optužena M. L. M. itekako dobro znala da je vrijednost nekretnine, posebice za svrhu za koju je kupuje i s obzirom na niz nedostataka koje je ta nekretnina imala (montažna građevina sa zidovima – limenkama, neadekvatnog razmještaja prostorija, kraćeg vijeka trajanja, skupljeg grijanja i hlađenja itd.), a koje su očite i nestručnoj prosječno obrazovanoj osobi, i radove koje je trebalo obaviti (nema priključak na kanalizaciju, plinski priključak itd.) kako bi se osposobila za funkcioniranje Zavoda..., objektivno znatno manja. Nije pritom neophodno da optužena M. L. M. bude upoznata s točnim iznosom prave vrijednosti te nekretnine, niti joj se takvo nešto stavlja na teret.

27.21. Nakon što su u Kabinetu županice zaprimljene usuglašene procjene vrijednosti A. P., optužena M. L. M., bez da je prethodno ikoga u Županiji obavijestila o tome da razmišlja o drugim opcijama za osnivanje Zavoda ... (kako to suglasno iskazuju svjedoci M. H., F. G. i J. B., pri čemu je potonja kao pročelnica U. odjela za zdravstvo i socijalnu skrb bila itekako involvirana u radnje koje su uključivale namjeravanu izgradnju Zavoda....), neposredno prije održavanja sjednice Ž. skupštine naložila pročelnici U. odjela za zdravstvo i socijalnu skrb da pripremi prijedlog odluke kojom se odustaje od gradnje Z. za socijalnu skrb i prijedlog odluke o kupnji nekretnine od trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. i da donošenje tih odluka obrazloži hitnošću rješavanja smještaja Zavoda.... Također je naložila da se rebalansom u proračunu osiguraju sredstva za kupnju predmetne nekretnine. Te odluke je potom 20. travnja 2012. Ž. skupština i izglasala. Iz Odluke Ž. skupštine S. županije od 20. travnja 2012. o kupnji nekretnine razvidno je da se ona obrazlaže "kao jedna od najpovoljnijih ponuda" zbog vrlo povoljnog smještaja u blizini brze prometnice te u blizini O. bolnice dr. I. P., kao i da se kupnjom gotovog objekta omogućuje brzo preseljenje H. službe i početak rada Zavoda. Izneseni razlozi, međutim, daleko su od istine jer, prije svega, to je bila jedina ponuda, pa se ne može govoriti o "jednoj od najpovoljnijih ponuda", a netočna je konstatacija o tome da se kupnjom gotovog objekta omogućuje brzo preseljenje, a respektirajući sve neophodne radove koje je bilo potrebno izvesti kako bi se građevina privela posebnoj namjeni – Zavodu Ima li se pritom na umu da je u izvješću Državnog ureda za reviziju od 24. listopada 2013. navedeno kako nije sačinjena analiza isplativosti kupnje poslovnog prostora u odnosu na njegovu izgradnju, da nisu prikupljene

ponude drugih ponuditelja kako bi se postupilo po načelima ekonomičnosti, učinkovitosti i djelotvornosti, očito je da je optuženica postupala upravo suprotno. Optužena M. L. M. je, kako to proizlazi iz iskaza svjedoka L. (ispitanog u odnosu na kazneno djelo iz točke 2.) imala iskustva sa stolarskim radovima za koje je već ranije u više navrata angažirala upravo tog svjedoka, što podrazumijeva da nije bila nevješta i nesvjesna radova koje treba obaviti na A. P. kako bi se priveo svrsi. U vlastitim poslovima (kao pri kupnji stana u Z.) postupala je upravo suprotno, kako bi je kupnja i opremanje stana koštali što manje. Istodobno u funkciji županice ne pokazuje ni približnu pažnju, ne radi nikakvu analizu troškova prenamjene, ne dovodi u pitanje cijenu, a zastupnicima u skupštini ne daje točne i potpune informacije nego vješto manipulira određenim podacima koje prezentira da bi ishodila unaprijed pripremljene odluke. Dakle, nema nikakve sumnje da ona nije samo provodila odluke skupštine, nego ih je kreirala i bila im u ovom slučaju i isključivi autor.

27.22. Zainteresiranost za postizanje u pisanoj ponudi trgovačkog društva L. A. P. d.o.o. istaknute kupoprodajne cijene optuženi B. P. nesumnjivo je imao, kako to proizlazi iz već citiranog dijela iskaza svjedokinje B. P. koja je opisala tešku financijsku situaciju (a što odgovara činjenici da je tada bila jaka ekonomska kriza), a to pak korespondira navodu vještakinje H. kako je takva cijena formirana i radi povrata kredita i pozajmica članovima obitelji P.. Pritom je podatak koji je sam optuženi B. P. iznio, odnosno da je po istoj cijeni ovu nekretninu već više puta bezuspješno nudio na prodaju indikativan, budući da to također ukazuje na svijest optuženog B. P. o precijenjenosti te nekretnine. Osim toga, optuženi P. svjestan je ekonomske krize čije posljedice i sam trpi, poznato mu je da cijene svih nekretnina padaju, a kao poslovnom čovjeku zasigurno mu je jasno da njegov objekt sa specifičnim građevinskim karakteristikama i manama ne odgovara drugačijoj namjeni, a posebno Zavodu U to se u potpunosti uklapa da je izračun cijene napravila svjedokinja Lj. L., koja je vodila poslovne knjige za trgovačko društvo L. A. P. d.o.o., pa joj je bila zasigurno do u detalje poznata financijska situacija društva. Trgovačko društvo L. A. P. d.o.o. je stoga bilo itekako zainteresirano da proda A. i time sanira svoju tešku financijsku situaciju, a pritom je dodatno zainteresiran bio i sam optuženi B. P. koji je bio jedan od vjerovnika tog društva i njegov zakonski zastupnik. U takvim okolnostima životno je logično i jedino razumno da inicijativa za prodaju nekretnine potekne upravo od optuženog B. P.. Informacija da S. županija kreće u osnivanje Zavoda ... nije bila nikakva tajna pa je zasigurno došla i do optuženog P. koji je potom kontaktirao optuženu M. L. M.. To što nije bilo više moguće utvrditi kako i kada i na kojem mjestu se odvila njihova komunikacija irelevantno je za zaključak o postojanju njihovog dogovora i inicijativi optuženog B. P., jer je o bitnom sadržaju te komunikacije moguće zaključiti na osnovu svih već reproduciranih dokaza i njima utvrđenih činjenica. Što se tiče motiviranosti optužene M. L. M. točno je da nije utvrđeno zbog čega je ona na to pristala i aktivno sudjelovala u realizaciji takvog plana. Međutim, iako je identifikacija motiva značajan podatak za utvrđivanje nečije involviranosti i krivnje, ona nije neophodna. U tom kontekstu navod svjedoka M. P. koji tvrdi da je od svjedokinje Lj. L. čuo kako je za prodaju svoje nekretnine optuženi B. P. morao platiti proviziju, a što je svjedokinja Lj. L. u svom iskazu negirala, predstavlja tek naznaku mogućeg motiva koji nije sa sigurnošću utvrđen, a to nije niti stavljeno na teret optuženoj M. L. M.. Međutim, poduzete aktivnosti i radnje optužene M. L. M. kako su analizirane u prvostupanjskoj presudi i još jednom razmotrene u ovoj odluci povodom žalbi optuženika, a u kontekstu kronologije zbivanja nesumnjivo upućuju na to da je ona djelovala u skladu

s dogovorom postignutim s optuženim B. P. i da je bila svjesna okolnosti koje čine objektivna obilježja inkriminiranog djela i htjela njegovo počinjenje.

27.23. Iz iznesenih razloga činjenično stanje je u odnosu na djelo iz točke 3. potpuno i pravilno utvrđeno.

27.24. Konačno, pravilno je prvostupanjski sud zaključio da je svojim radnjama optužena M. L. M. počinila kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11., a optuženi B. P. kazneno djelo poticanja na zlouporabu položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. u vezi članka 37. KZ/11. te je s pravom prvostupanjski sud na ta djela primijenio KZ/11.

27.24.1. U pogledu optužene M. L. M. primjena KZ/11. potpuno je jasna jer je ova optuženica djelo počinila od veljače 2012. do srpnja 2013., dakle i nakon što je stupio na snagu KZ/11. u prvoj svojoj varijanti iz "Narodnih novina" broj 125/11. i 144/12., a koji je u pogledu djela iz članka 291. ostao neizmijenjen. Njezine radnje do stupanja na snagu KZ/11. predstavljale su počinjenje djela iz članka 337. stavak 4. KZ/97., međutim sukladno članku 3. stavak 4. KZ/11. izmijenili se zakon za vrijeme počinjenja kaznenog djela, primjenjuje se zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja radnje, što je ovdje KZ/11.

27.24.2. I u pogledu optuženog B. P. pravilno je prvostupanjski sud primijenio KZ/11., unatoč tome što je ovaj optuženik svoju radnju počinio za vrijeme važenja KZ/97. Nema dvojbe da bi radnja ovog optuženika predstavljala kazneno djelo iz članka 337. stavak 4. u vezi članka 37. KZ/97. Točno je da je za kazneno djelo iz članka 337. stavak 4. KZ/97., propisana kazna zatvora od jedne do 10 godina, a za kazneno djelo iz članka 291. stavak 2. KZ/11. u rasponu od jedne do 12 godina. Međutim, neovisno o tome, treba voditi računa da visina zakonskog obilježja "znatna imovinska korist", odnosno "znatna šteta" kod tog kaznenog djela, prema odredbi članka 87. stavak 29. KZ/11., postoji kada vrijednost imovinske koristi, odnosno štete prelazi 60.000,00 kuna, dok je prema ranijem pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske vrijednost "znatne imovinske koristi" kod kaznenog djela iz članka 337. stavak 4. KZ/97. postojala kada njezina vrijednost prelazi iznos od 30.000,00 kuna. Kako je, dakle, povišeno vrijednosno ograničenje potrebno za ostvarenje obilježja kvalificiranog oblika kaznenog djela, to je KZ/11. za optuženika blaži od KZ/97. Drugim riječima, neovisno o tome je li neki počinitelj ostvario imovinsku korist čija vrijednost višestruko nadmašuje oba navedena iznosa, ostaje činjenica da počinitelj prema odredbama KZ/11. teže ulazi u kriminalnu zonu kvalificiranog oblika kaznenog djela pa je samim time ovaj zakon za njega povoljniji. Dakle, u konkretnom slučaju, za optuženika je blaži KZ/11., time da je sud u tom slučaju vezan maksimumom propisane kazne iz članka 337. stavak 4. KZ/97. pa ne može izreći kaznu težu od 10 godina zatvora. To je u skladu s ustaljenom sudskom praksom izraženom u nizu odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske (npr. I KŽ-Us 21/2021. i tamo navedena sudska praksa).

28. U odnosu na kazneno djelo iz točke 4.

29. Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja optužena M. L. M. najprije uopćeno navodi kako obrazloženje prvostupanjske presude u tom dijelu ima karakter političkog pamfleta, daje stratifikaciju političkih odnosa u S. županiji (opisom preleta vijećnika, političkih intriga itd.) sugerirajući da je optuženica savjete

osnivala ne samo zbog ostajanja na vlasti nego i zbog osobnog interesa (počinjenja djela iz točki 1. i 3.). Tako se insinuira da kad je optuženica u lipnju 2009. kao županica osnovala prvi Savjet znala da će Ministarstvo ... početkom 2012. donijeti nalog na osnovu kojeg će biti potrebno promptno osnivanje županijskog zavoda za hitnu medicinu, te da će 2014. Vlada Republike Hrvatske donijeti odluku da država i jedinice lokalne samouprave izađu iz vlasništva TD. Žalbom se naglašava da županica ima pravo osnivati povremena i stalna radna tijela, na osnovu članka 43. Statuta S. županije, a da je to pravo imala potvrđuje i odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 2. lipnja 2015. broj U-11-4022/2010 u kojoj se navodi da je Statut S. županije (članak 43.) donesen u skladu s Ustavom i zakonom. Nadalje, ističe da ni Statut ni neki drugi akt S. županije ne određuju uvjete - reference za imenovanje članova Savjeta. Dakle, to što neki članovi imaju ili nemaju neke reference ne ograničava njihovo imenovanje, pa je bespredmetno rezoniranje suda da evidentno kvalifikacije osoba koje su imenovane nisu imale nikakvu ulogu kod optuženice. Također tvrdi da je potpuno promašeno utvrđenje suda da se optuženica pri imenovanju članova rukovodila prvenstveno političkim kriterijima u smislu članstva u strankama koje su činile vladajuću koaliciju, a optuženica je u Savjete imenovala članove skupštine S. županije u vezi s navodom svjedoka M. ("tražila da se nađe način da član savjeta bude vijećnik u skupštini što bi bio pandan bivšem županijskom poglavarstvu, a svrha savjeta je bila da budu kohezivni faktor u cilju jačanja veza između članova vladajuće koalicije") nije nimalo inkriminirajuće. Nalazi da je prirodno da se u Savjet imenuju osobe koje su prihvatljive po političkim i inim kriterijima, pri čemu se "isti poslovi" mogu obavljati s različitog aspekta i ne moraju se uopće preklapati jer se radi o dvije odvojene – različite grane vlasti. Optuženicu ne moraju zanimati poslovi koje imenovani članovi eventualno obavljaju u drugim organima. Ničim nije dokazano da je imenovanim članovima savjeta plaćana novčana naknada samo kako bi optužena njihovim glasovima osigurala većinu, niti su u tom pogledu izvođeni dokazi. Deseci svjedoka to nisu izjavili, a prvostupanjski sud se poziva na iskaz M. P., koja je notorna politička protivnica optuženice. Nadalje, što se tiče teze kako je optuženica u cilju prikrivanja protupravnih isplata članovima savjeta krajem 2010. naložila naknadno sačinjavanje zapisnika i izvješća o navodnom radu savjeta koje su članovi naknadno potpisivali, u žalbi se navodi da optuženica nije imala nikakvog razloga išta prikrivati. Izvješća o radu su sastavljana krajem godine kao pomoć pri sačinjavanju godišnjeg izvještaja o radu županice i njezinih organa (a to čak nije bilo ni propisano iako su neki to samoinicijativno činili), a ne u cilju obmanjivanja državne revizije. Sud prvog stupnja pogrešno utvrđenje o neosnovanim isplatama i pribavljanju koristi zasniva na 2 pogrešne premise: prvo, da članovi savjeta nisu imali pravo na isplatu naknade jer su iste poslove istovremeno radili za tijela Skupštine S. županije, zanemarujući da su Savjeti osnovani samo kao pomoć u radu županice, a ne skupštinskih organa i da su poslovi legislative i izvršne vlasti potpuno različiti i drugo, da članovi savjeta nisu radili apsolutno ništa, što je netočno. Prvostupanjski sud se upušta u valorizaciju radnog doprinosa pojedinih nositelja izvršne vlasti, iako za to nije ni kvalificiran ni nadležan jer krši trodiobu vlasti. Neprihvatljivo je o tome zaključivati na osnovu subjektivnih i neodređenih iskaza pojedinaca, političkih protivnika optuženice. Čak i da nisu najažurnije udovoljavali svojim dužnostima neprihvatljivo je iznos protupravne koristi definirati kao 100% naknade, jer su nesporno nešto radili (djelomično postoje i izvješća). Dakle, njihov doprinos ne može biti nula. Konačno, pojedine naknade članovima Savjeta potvrđene su presudama Vrhovnog suda Republike Hrvatske u postupcima koje su naknadno inicirali članovi savjeta kojima je nakon odlaska optuženice s dužnosti županice bila uskraćena naknada. Npr. u predmetu P-198/2017. koji se vodio pred Općinskim

sudom u Sisku Z. K. je ishodio pravomoćnu presudu kojom je utvrđeno kako je naknada koja mu je isplaćivana kao članu savjeta zakonita jer se temelji na aktima koji su zakoniti i koje je županica mogla donijeti. Optužena M. L. M. nadalje nastoji diskvalificirati vjerodostojnost iskaza svjedokinje J. J. koja ju tereti, navodeći kako je ta svjedokinja bila predstojnica ureda županice od prosinca 2011. do 2014., kada je dobila otkaz. Navod te svjedokinje da je od M. i K. doznala da se savjeti uopće ne sastaju i da članovi ne pišu izvješća ni zapisnike, zbog čega su neki zaposlenici uključujući svjedokinju J. na traženje M. napisali lažna izvješća o radu dvaju savjeta neprihvatljiv je. To što svjedokinja J. dopodne nije viđala članove savjeta ne znači da se oni nisu sastajali i radili, kao što naknadno sačinjavana izvješća ne znači da su savjeti postojali tek formalno, a svjedokinja J. nije bila ni ovlaštena dužna pratiti rad članova savjeta, niti su joj se trebali dostavljati zapisnici sa sjednica ni izvješća o radu. Navod svjedokinje J. da se pri sačinjavanju lažiranih izvještaja (pisanih po nalogu M.) koristila podacima protokola i onima s web stranica županije znači da se ipak nešto radilo i zbog toga nužno notiralo u protokolu i na web stranicama. Prvostupanjski sud pritom zanemaruje motive svjedokinje J., koja je dobila otkaz ugovora o radu (što USKOK tretira mobbingom i postupke J. – odnošenje inkriminirajuće dokumentacije na USKOK tumači moralnim, a ne osvetoljubivim razlozima), a svjedokinja J. je za vrijeme dok je radila kao predstojnica ureda županice sklopila 01.04.2013. Ugovor o autorskom djelu s HDZ-om po kojem se uključila u predizbornu kampanju Ž. – protukandidata optužene, pa mu potom za vrijeme porodičnog dopusta pisala i govore, za što je i plaćena od HDZ-a, na temelju potvrde o isplaćenom primitku – dohotku i uplaćenom porezu od 22.01.2014. To nije samo nelojalno nego i duboko nemoralno ponašanje, za koje ju potom nagrađuje župan Ž., odnosno S. županija, dobiva novčanu pomoć za pripremu doktorata od 50.000 kn i sklapa nagodbu sa S. županijom i dobiva novčanu satisfakciju zbog neosnovanog otkaza.

29.1. Prije svega potrebno je osvrnuti se na zakonski i statutarini okvir, odnosno pravne propise koji su bitni. Treba reći da je Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (objavljen u "Narodnim novinama" broj 33/01., te potom izmijenjen i dopunjen u "Narodnim novinama" broj 60/01.) predviđao u članku 39. kao izvršna tijela jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave u županiji župana i županijsko poglavarstvo. Nadalje, u skladu s tim je prema članku 44. izvršne poslove u županiji obavljalo županijsko poglavarstvo, a po članku 45. je župan bio predsjednik županijskog poglavarstva. Članove poglavarstva je biralo predstavničko tijelo u pravilu iz reda svojih članova, a na prijedlog predsjednika poglavarstva, većinom glasova svih članova, a članovi su mogli biti zaduženi za jedno ili više određenih područja iz djelatnosti područne (regionalne) samouprave (članak 46.). U članku 48. definirani su poslovi iz nadležnosti Poglavarstva, među kojima je pod točkom 4. navedeno da poglavarstvo "upravlja i raspolaže nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave kao i njezinim prihodima i rashodima, u skladu sa zakonom i statutom". Prema članku 50. poglavarstvo je odgovorno predstavničkom tijelu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave. U članku 53. bilo je propisano da za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i poslova državne uprave prenijetih na te jedinice ustrojavaju se upravni odjeli i službe (upravna tijela). U Glavi VIII tog Zakona pod naslovom "Imovina i financiranje lokalne i područne (regionalne) samouprave" u članku 67. propisano je da sve pokretne i nepokretne stvari te imovinska prava koje pripadaju jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave čine njezinu

imovinu. Nadalje, prema istom članku jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave mora upravljati, koristiti se i raspolagati svojom imovinom pažnjom dobrog domaćina.

29.2. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine" broj 129/05.) izmijenjen je članak 46. na način da je dodano kako pročelnici upravnih tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu biti birani za članove poglavarstva.

29.3. Bitne izmjene u pogledu izvršnih poslova učinjene su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine" broj 109/07.), kojim je ukinuto poglavarstvo, pa je članak 39. nakon izmjena određivao da je izvršno tijelo jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave u županiji župan. U skladu s tom bitnom izmjenom koja je ustvari ukinula kolektivno tijelo i ustanovila jednu osobu (u županiji župana) kao izvršno tijelo, izmijenjene su i druge odredbe koje su regulirale nadležnost izvršnog tijela, pa tako prema izmijenjenom članku 44. izvršne poslove obavlja u županiji župan. Brisane su odredbe kojima se određivala nadležnost članova poglavarstva. Preformulirani članak 48. sad je određivao da je župan (odnosno općinski načelnik ili gradonačelnik) nadležan za obavljanje poslova koje je ranije obavljalo poglavarstvo. Pritom je sadržaj tih poslova donekle izmijenjen. Ostale odredbe koje su relevantne ostaju neizmijenjene.

29.4. Konačno, bitna izmjena učinjena je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine" broj 144/12.). Prije svega, naslov iznad članka 39. koji je glasio "2. Izvršna tijela" izmijenjen je i glasi: "2. Izvršno tijelo" (što je i logično jer prati ranije izmjene kojima je kao izvršno tijelo određena samo po jedna osoba, odnosno općinski načelnik, gradonačelnik ili župan). Izmjenom članka 48. koji određuje poslove koje je nadležan obavljati župan samo su dodani još neki poslovi i to pod novom točkom 6. da "imenuje i razrješuje predstavnike jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u tijelima javnih ustanova, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba iz članka 35. stavak 1. točke 5. tog Zakona, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno".

29.5. Zbog gore izloženih izmjena Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi kojima je ukinuto poglavarstvo kao kolektivno izvršno tijelo S. županija izmijenila je i odredbe svog Statuta. Naime, u tekstu Statuta objavljenog u Službenom glasniku S. županije broj 11/09. je u članku 44. regulirana nadležnost župana kao nositelja izvršne vlasti u okviru samoupravnog djelokruga Županije, te su nabrojani poslovi koje on obavlja. Među njima je u točki 25. navedeno da župan predlaže članove nadzornog odbora trgovačkog društva kojem je Županija osnivač ili suosnivač, osim ako aktom o osnivanju nije drugačije određeno, te članove nadzornih odbora trgovačkih društava u kojima ima dionice ili poslovne udjele, sukladno aktima društva. U članku 45. dano je sljedeće ovlaštenje županu: "Radi proučavanja pitanja i zauzimanja stajališta odnosno davanja mišljenja o pojedinim pitanjima iz djelokruga rada župana, te usklađivanja stavova od interesa za općine i gradove, te Županiju kao cjelinu, župan može osnovati stalna i povremena radna tijela: savjete, odbore, povjerenstva, komisije i druga radna tijela. Sastav, broj članova, djelokrug i način rada, te visina naknade za rad članova tijela iz stavka 1. tog članka uređuje se posebnom odlukom koju donosi župan." Člankom 46. predviđeno je: "Radi davanja stručnog mišljenja i predlaganja rješavanja određenih

pitanja u pojedinom području iz djelokruga rada Županije, župan može imenovati posebnog savjetnika. Savjetnik po nalogu župana obavlja poslove za koje ga je župan ovlastio. Rješenjem o imenovanju župan određuje naknadu za rad savjetnika." Člankom 79. razrađena je odredba članka 67. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te isti glasi: "Imovinu Županije čine pokretne i nepokretne stvari te imovinska prava koja joj pripadaju sukladno zakonu. Županija upravlja, koristi se i raspolaze svojom imovinom u skladu sa zakonom i ovim Statutom, prema načelima dobrog gospodarenja. Ovlasti za raspolaganje, upravljanje i korištenje imovinom u vlasništvu Županije imaju Županijska skupština i župan u skladu sa zakonom i ovim Statutom."

29.6. Nakon toga Županijska skupština S. županije je na 8. sjednici održanoj 29. travnja 2010. donijela u skladu s odredbom članka 35. točke 1. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine" broj 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08. i 36/09.) Statutarnu odluku o izmjenama i dopunama Statuta S. županije koja je objavljena u Službenom glasniku S. županije broj 5/2010. (dalje: StO). Člankom 3. te Odluke dodana je u članak 44. nova točka 29. koja glasi: "29. Osniva i imenuje stalna i povremena radna tijela iz svog djelokruga: savjete, odbore, povjerenstva, komisije i druga radna tijela", čime je župan ovlašten na osnivanje i tih tijela. Istodobno su tom Odlukom ukinuti članci 45. i 46.

29.7. Ovdje je potrebno navesti i da je prema neizmijenjenim odredbama članka 44. Statuta S. županije župan među ostalim nadležan: da utvrđuje prijedlog proračuna i odluke o izvršavanju proračuna i podnosi ih Županijskoj skupštini, odgovoran za planiranje i izvršenje proračuna Županije, upravlja raspoloživim novčanim sredstvima na računu proračuna, upravlja nekretninama i pokretninama u vlasništvu Županije te prihodima i rashodima Županije u skladu sa zakonom, tim Statutom i općim aktima Županije, obavlja nadzor nad zakonitošću rada upravnih tijela i poduzima mjere za osiguranje učinkovitosti njihova rada, te zaključuje ugovore i druge pravne poslove u skladu sa zakonom drugim propisima i aktima Županijske skupštine.

30. Iz prezentiranih odredaba Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (dalje: ZoLPS) i Statuta S. županije razvidno je da je osnivanje Savjeta i imenovanje savjetnika županice bilo dozvoljeno i te su ovlasti bile u nadležnosti županice, dakle optužene M. L. M.. Drugim riječima, nije formalnopravno bilo nedopušteno da optuženica to u inkriminiranom razdoblju čini. U skladu s tim je i Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-II-4022/2010 od 2. lipnja 2015., na koju se žaliteljica L. M. poziva, a kojom je odbijen zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonom članka 3. StO-e. Međutim, ovdje je potrebno naglasiti i određene dijelove sadržaja te Odluke koje ovaj drugostupanjski sud nalazi relevantnima za predmetnu inkriminaciju.

30.1. Naime, Ustavni je Sud u obrazloženju svoje odluke naveo da ovlast župana, propisana u članku 3. StO-e, sama po sebi nije u nesuglasnosti sa Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i člankom 129. b Ustava zbog čega ne postoje osnove za njegovo ukidanje u postupku pred Ustavnim sudom (točka 17. odluke). Međutim, dalje je članak 3. StO-e Ustavni sud ispitao s aspekta članka 3. Ustava tj. najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske koje uključuju vladavinu prava.

30.2. Tako je, Ustavni sud Republike Hrvatske (točka 17.1.) naglasio je da je radi osnaživanja i učinkovitije provedbe normativnih zaštitnih mehanizama protiv arbitrarnog postupanja izvršnih tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, ocijenio potrebnim razmotriti osnovanost smjernica za provedbu ZoLPS-a koje je Ministarstvo ... navelo u obrazloženju svoje odluke od 8. lipnja 2010. Potom je citiran mjerodavni dio obrazloženja Ministarstva ... od 8. lipnja 2010. (točka 18.) koji ovaj drugostupanjski sud nalazi ključnim za razumijevanje i interpretiranje inkriminiranih postupaka optuženice, a koji glasi: "Napominjemo da bi se statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogle propisati ovlasti općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana za osnivanje savjetodavnih tijela i imenovanje savjetnika, iznimno, radi davanja stručnog mišljenja i predlaganja rješavanja određenih pitanja iz područja koja ne spadaju u djelokrug upravnih tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Također, pri donošenju odluke o osnivanju savjetodavnog tijela i imenovanju savjetnika potrebno je voditi računa o uvjetima za imenovanje i broju članova tih tijela te posebnim aktom utvrditi mjerila za određivanje njihove naknade." Ustavni sud Republike Hrvatske (točka 19.) je uvažio navedena stajališta Ministarstva..., osim u dijelu koji govori o "iznimnoj ovlasti" (s obzirom da za tu smjernicu nema uporišta u ZoLPS-u, a članak 129.b Ustava izriječno ovlašćuje općine, gradove i županije da u okviru zakona svojim statutima samostalno urede unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela te ih prilagode lokalnim potrebama i mogućnostima) i u dijelu koji govori o tome kako mora glasiti zbirni naziv tih tijela (s obzirom da odabir zbirnog naziva tih tijela kao "radnih" ili "savjetodavnih" ili slično, u pravilu nije relevantan sve dok nije riječ o obavljanju upravnih poslova iz nadležnosti upravnih tijela i službi, i sve dok naziv konkretnog tijela odražava njegovu temeljnu zadaću). Uz te rezerve, Ustavni je sud ocijenio da smjernice Ministarstva ... nedvojbeno pridonose ostvarenju zahtjeva koji proizlaze iz načela vladavine prava, a koji uključuju i zahtjeve pravne sigurnosti, pravne izvjesnosti i pravne predvidljivosti usmjerene sprječavanju arbitrarnosti. U točki 20. Ustavni sud Republike Hrvatske polazeći od članka 31. stavka 4 i 5. Ustavnog zakona, rezimira kako u tim okvirima potvrđuje stajališta Ministarstva...i u tom smislu ocjenjuje da Županijska skupština S. županije treba razraditi članak 3. StO-e/10 na način da precizira opću ulogu radnih tijela koje je župan ovlašten osnovati, kao i temeljne funkcije savjeta, odbora, povjerenstava, komisija, odnosno "drugih radnih tijela" u smislu članka 3. StO-e, te propiše obvezu donošenja podstatutarnih akata kojima će se urediti (i) uvjeti za imenovanje te broj članova tih tijela, kao i mjerila za određivanje njihove naknade, ako je riječ o naplatnom pravnom poslu članova tih tijela.

30.3. Iz gore prezentiranih odredaba ZoLPS-a i njegovih izmjena, Statuta S. Županije i njegovih izmjena, te posebice iz citirane Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-II-4022/2010 jasno proizlazi da je ovlast župana na osnivanje savjeta, imenovanje savjetnika i drugih radnih tijela, iako formalno neupitna, bila podnormirana aktima lokalne samouprave. To podrazumijeva da je tako široko dana ovlast bila plodno tlo za eventualne malverzacije. Da bi se utvrdilo radi li se u nekom slučaju osnivanja savjeta ili imenovanja savjetnika o malverzaciji ili ne potrebno je razmotriti sve okolnosti koje su relevantne. Po prirodi stvari, a respektirajući da je ovlast župana (s obzirom na to da su članovima savjeta i savjetnicima bile isplaćivane naknade iz sredstava Županije, kojoj je to bio rashod) pri trošenju sredstava Županije potrebno tumačiti u skladu s odredbom članka 67. ZoLPS i člankom 79. Statuta S. županije, treba u svakom pojedinom slučaju utvrditi da li se župan ponašao s pažnjom dobrog domaćina odnosno postupao prema načelima dobrog gospodarenja. Dakle, trošak odnosno rashod za Županiju mora biti opravdan

(s aspekta koristi koju pruža davatelj neke usluge, odnosno posla koji je obavljen za Županiju, neovisno o tome je li neka osoba pružila uslugu odnosno obavila posao za samog župana ili za skupštinu, jer to mora biti korisno za Županiju općenito), te isti mora zadovoljavati određena načela koja su sadržana u Zakonu o proračunu. Zakon o proračunu se pritom također mijenjao, ali su temeljna načela ostala jednaka kako 2009., tako i 2013. Ovdje su relevantna sljedeća načela: načelo specifikacije (članak 10. Zakona o proračunu, "Narodne novine" broj 87/08. i 136/12., dalje: ZP) prema kojem rashodi i izdaci proračuna moraju biti raspoređeni u proračunu prema proračunskim klasifikacijama te uravnoteženi s prihodima i primicima, načelo financijskog upravljanja (članak 11. ZP) odnosno da se proračunska sredstva moraju koristiti u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, a posebno u skladu s načelima ekonomičnosti, učinkovitosti i djelotvornosti i načelo transparentnosti (članak 12. ZP) koje prvenstveno zahtijeva da se proračun donosi i izvršava u skladu s načelom transparentnosti. Ta načela su razrađena u ostalim odredbama ZP, pa se npr. prilikom isplate sredstava iz proračuna na temelju članka 54. ZP svaki rashod i izdatak mora temeljiti na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi kojom se dokazuje obveza plaćanja, a odgovorna osoba mora prije isplate provjeriti i potpisati pravni temelj i visinu obveze koja proizlazi iz knjigovodstvene isprave. Na temelju članka 95. ZP čelnik jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog korisnika odgovoran je za planiranje i izvršavanje svog dijela proračuna, prikupljanje prihoda i primitaka iz svoje nadležnosti i njihovo uplaćivanje u proračun, preuzimanje obveza, verifikaciju obveza, izdavanje naloga za plaćanje na teret proračunskih sredstava tijela koje vodi i utvrđivanje prava naplate te za izdavanje naloga za naplatu u korist proračunskih sredstava i za zakonitost, svrhovitost, učinkovitost i za ekonomično raspolaganje proračunskim sredstvima.

30.4. Neovisno o tome što je kršenje pojedinih odredaba Zakona o proračunu propisano kao prekršaj, ponašanje pojedine osobe koje karakterizira stalno činjenje istih prekršaja, a koje zbog toga onemogućuje bilo kakvu učinkovitu kontrolu trošenja sredstava, nesumnjivo predstavlja snažan indicij pri procjenjivanju kako objektivnih tako i subjektivnih obilježja određenog kaznenog djela, napose kada se radi o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti. Iz tih su razloga u prethodnoj točki citirane odredbe Zakona o proračunu. Opravdanost, pak, pojedinih rashoda, odnosno odluka koje su do takvih rashoda dovele razmatra se, razumije se, u skladu s načelom pažnje dobrog domaćina, postupanja u skladu s dobrim gospodarenjem, odnosno procjenjivanja je li cilj takve odluke o rashodu bio u skladu s načelom ekonomičnosti, djelotvornosti i učinkovitosti, odnosno na dobrobit cjelokupne Županije (njenih žitelja). Bitno je, dakle, da dobrobit od nekog rashoda imaju svi stanovnici Županije, bilo neposredno ili posredno.

31. Prvostupanjski sud u obrazloženju koje se odnosi na ovo kazneno djelo pošao je od analize političke situacije koja je prethodila osnivanju Savjeta, što metodološki i kronološki nije sasvim ispravno i može dati povoda za kritiku žaliteljice. No, takva analiza nije nepotrebna niti tendenciozna, kako je želi prikazati žaliteljica, ali je trebala uslijediti kasnije, odnosno nakon raščlambe i ocjene svakog pojedinog dokaza i svih dokaza u njihovoj povezanosti. Takav pristup, naime, može objasniti razloge postupanja optuženice koji su činjenično opisani u točki 4. izreke, o čemu će biti riječ naknadno, a što prigovore žaliteljice o politiziranju prvostupanjskog suda potpuno demantira.

31.1. Optužena M. L. M. je u pet navrata svojim odlukama osnivala Savjete i imenovala savjetnike te određivala visine njihovih naknada, te ove činjenice nisu bile sporne. U prva dva navrata (30. lipnja 2009. i 31. srpnja 2009.) optuženica je kao županica osnovala Savjete koji nisu imali specijaliziranu namjenu, te u njih imenovala prvi put devet članova, a drugi put čak dvanaest članova. Potom je 11. kolovoza 2009. imenovala tri posebna savjetnika, pri čemu je uočljivo da su dvojica od njih (Ž. K. i N. S. bili imenovani u prvi Savjet 30.06.2009., ali ne i u drugi Savjet 31.07.2009.). Nakon toga je 11. svibnja 2010. optužena M. L. M. osnovala tri Savjeta s posebnim namjenama (Savjet za zdravstvo, socijalnu skrb i pitanja umirovljenika, Savjet za pitanja hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata i Savjet za obrt, gospodarstvo i turizam.), te je to ponovno učinila 1. kolovoza 2013., s tim da je sastav članstva tih posebnih Savjeta donekle izmijenjen.

31.2. Respektirajući da iz samog naziva "Savjet", neovisno o tome što su naknadno posebnim dodatnim nazivima ti Savjeti bili specijalizirani za pojedina područja, jasno je da je njihova funkcija pružanje pomoći županu/ici savjetima iz područja za koja su potrebna stručna znanja koja župan/ica ne posjeduje. To ne osporava ni obrana. Međutim, kako to proizlazi iz iskaza ispitanih svjedoka, prvenstveno zaposlenika S. županije, kompetencije osoba koje su imenovane za članove pojedinih Savjeta bile su irelevantne. To proizlazi iz suglasnih iskaza svjedoka Ž. M., predstojnika K. Ž. (neovisno o tome što je na raspravi donekle ublažio svoj iskaz dan u istrazi), J. B., pročelnice U. odjela za zdravstvo, V. K., pročelnice S. službe za poslove Ž. skupštine, župana i opće poslove, G. P. V., službenice u S. službi za poslove S., župana i opće poslove, J. J., predstojnice K. Ž. Iako neki od nabrojanih svjedoka nisu sasvim decidirani u takvim tvrdnjama, o tome se jasno može zaključiti na temelju njihovih izjava u kojima opisuju vlastiti angažman koji su ulagali kako bi "papirnato" opravdali isplaćivanje naknada članovima Savjeta. Naime, nakon što je Državni ured za reviziju provedenim nadzorom 2010. utvrdio da Savjeti županice nemaju funkciju, odnosno da je upitna opravdanost njihovog osnivanja, te da nedostaju izvješća o radu, a što je temelj za transparentno poslovanje i kontrolu opravdanosti isplate naknade članovima, budući da bez toga nije moguće niti teoretski propitivati i vrednovati nečiji rad, optužena M. L. M. i dalje je ustrajala na tome da su joj Savjeti potrebni, no naložila je svojim zaposlenicima da retroaktivno sačinjavaju godišnja izvješća o radu Savjeta.

31.3. Neprihvatljiva je žalbena sugestija kako nije bilo propisano ni nužno postojanje zapisnika o sastancima ili sjednicama Savjeta, kao ni sačinjavanje godišnjih izvješća o njihovom radu. Naime, pažnja dobrog domaćina i načelo dobrog gospodarenja podrazumijeva da se sačinjavanjem upravo takvih dokumenata omogućiti nadzor i provjera rada osoba kojima se isplaćuje naknada, odnosno procijeni ekonomičnost i učinkovitost njihovog rada. Uz to postojanje pisanog traga o tome što se na pojedinim sastancima ili sjednicama odvijalo i koji su zaključci ili mišljenja doneseni uvjet je za informiranje, odnosno "savjetovanje" optuženice kao županice. Doista nije ni životno ni logično da su članovi različitih savjeta sve pamtili i potom usmeno izvještavali i savještovali županicu, a niti je to uvjerljivo i prihvatljivo.

31.4. Svi svjedoci koji su ujedno bili članovi različitih Savjeta suglasno kao svoj rad ističu prisustvovanje protokolarnim događajima. Međutim, to zasigurno ne predstavlja svrhu osnivanja savjeta niti je to osnovna funkcija koju trebaju obavljati članovi savjeta. S druge strane, svjedoci članovi različitih Savjeta vrlo različito, kako to pravilno uočava prvostupanjski sud, opisuju način rada u Savjetima, pa se tako ne

mogu složiti ni o frekventnosti njihovih sastanaka (neki navode da je to bilo jednom tjedno, neki jednom mjesečno, svjedok Ž. S. pak jedini tvrdi da su se sastajali čak skoro svakodnevno, dok svjedok Ž. K. navodi da se s ostalim članovima Savjeta nikad nije sastao), pa ni o tome je li im ili nije nazočila optuženica kao županica (to navode svjedoci M. P. N., dok svjedokinja G. K. deciderano tvrdi da optuženica nije prisustvovala sastancima). Svjedoci različito iskazuju jesu li ili nisu vođeni zapisnici o sastancima (da su zapisnici vođeni navode svjedoci B., F. i V., dok negiraju vođenje zapisnika svjedoci T., S., B., K., K., a pojedini svjedoci ne znaju jesu li zapisnici vođeni kao npr. M. K., Ž. K. govoreći o periodu kada je bio osobni savjetnik županice, ili se o tome uopće ne očituju). Svjedoci koji tvrde da su se zapisnici vodili razlikuju se govoreći o tome tko je to činio, pa tako svjedok J. B. kaže da je zapisnik vodila službenica, svjedok E. F. navodi da je zapisnik vodio predsjednik M. B., a svjedok Ž. V. iskazao je da je to činila "gospođa iz Kabineta". Međutim, jasno je da zapisnici nisu vođeni, a to proizlazi i iz iskaza svjedoka, zaposlenika S. županije. Upravo taj podatak indikativan je za zaključak o sadržaju rada Savjeta i njihovih sastanaka, jer bez zapisnika o tome što se na pojedinom sastanku odigravalo i kakva su pitanja razmatrana, s kakvim argumentima i slično, nije moguće prihvatiti navode svjedoka članova Savjeta o tome da su informirali i savjetovali optuženicu kao županicu. Primjerice, tvrdnja svjedoka J. L. da je radio na projektima poticajnih mjera u gospodarstvu toliko je apstraktna bez pisanog traga da ju nije moguće prihvatiti, a pritom svjedok ni u iskazu ne konkretizira kakve su to poticajne mjere bile, na koga su se odnosile i slično. Isto vrijedi u pogledu iskaza svjedoka M. K., jer njegov navod da se rad članova Savjeta sastojao u njihovim dogovorima i pripremanju projekata i pitanja, prijedloga i rješenja koja su iznosili na sjednicama skupštine nikako ne odgovara činjenici da zapisnici o tim sastancima Savjeta nisu vođeni.

31.5. Nadalje, neki od svjedoka članova Savjeta (K., S., K., F., P. N., K., K., Đ., M.) navode kao glavni dio posla njihov rad na terenu, no taj rad ni na koji način ne konkretiziraju niti je iz njihovih iskaza moguće utvrditi što su to obavljali na terenu. Iako samo neki svjedoci (B., K., S., K., P. N., K.) govore da su vodili bilješke o svom radu, upitna je i vrijednost i uporabivost takvih bilježaka, imaju li se na umu iskazi svjedoka, redom zaposlenika SMŽ, G. P. V., S. K. P., V. K. i J. J. iz čijih iskaza nesumnjivo proizlazi da im te bilješke nisu nimalo pomagale pri izradi godišnjih izvješća o radu Savjeta, nego da su se u izradi takvih izvješća služili web stranicama Županije iz kojih su izvlačili protokolarna događanja na kojima su bili prisutni članovi Savjeta. Iako nakon nadzora Državnog ureda za reviziju predsjednici Savjeta počinju izrađivati godišnja izvješća o radu, to i nadalje čine uz pomoć zaposlenika u S. županiji, koji u suštini odrađuju glavni dio tog posla, što je bilo općepoznato u krugu zaposlenika, kako to proizlazi iz iskaza svjedoka F. G.. Indikativan je i iskaz svjedoka M. T. koji je bio član prvog i drugog Savjeta te predsjednik Savjeta za obrt, gospodarstvo i turizam, a poslije predsjednik Savjeta za zdravstvo, socijalnu skrb i pitanja umirovljenika, koji je naveo da su "puno radili", što je potpuno nemoguće provjeriti kad isti svjedok navodi da "nisu vodili zapisnike". Osim toga to je i proturječno, jer nije jasno u čemu se sastojao taj golemi rad. Niti jedan od svjedoka nije u stanju konkretizirati ijedan od poslova koji je obavljao pojedinačno kao član Savjeta ili u zajedništvu s ostalim članovima Savjeta, njihovi su opisi vrlo općeniti, predstavljaju generalizirane fraze.

31.6. Prigovori žaliteljice M. L. M. kojima nastoji osporiti vjerodostojnost iskaza svjedokinje J. J. nisu prihvatljivi. Naime, bez obzira na to je li ili nije ta svjedokinja bila "lojalna" optuženici kao županici, članici SDP-a, činjenica je da se njezin iskaz

suštinski i sadržajno u bitnom podudara s onim što je navela svjedokinja G. P. V. (koja potvrđuje da je upravo J. J. dobila zadatak napisati izvješća o radu dva Savjeta županice za 2011., kao i da su bitne podatke za pisanje tih izvješća skidale s web stranica Županije), a posredno i svjedokinja V. K. (koja govori o načinu naknadnog sačinjavanja godišnjih izvješća o radu Savjeta). Zbog toga otkaz koji je dobila svjedokinja J. očito nije rezultirao njezinim lažnim iskazivanjem, pa su ti prigovori neutemeljeni.

31.7. S obzirom na sve izneseno, cijeneći da čak niti iz iskaza svjedoka članova Savjeta nije bilo moguće utvrditi ijedan konkretan posao, odnosno mišljenje, stav, savjet ili stanovište o bilo kojem konkretnom pitanju, te respektirajući da su pojedini svjedoci čak i sami priznali da nisu bili ni kvalificirani ni kompetentni za članstvo u pojedinim Savjetima (npr. G. K. i N. S.), očito je da osnivanje Savjeta uopće nije imalo svrhu koja je u skladu s načelima dobrog gospodarenja i pažnjom dobrog domaćina pri trošenju sredstava proračuna Županije. Ovdje treba naglasiti i da pojedini svjedoci, zaposlenici S. županije kako bi se formalno opravdalo postojanje Savjeta dobivaju dodatne poslove (kao što to proizlazi iz iskaza svjedoka P. V., K., J. i K. P.) što dodatno opravdava zaključak o nepotrebnosti osnivanja i postojanja Savjeta. Doda li se tome da nije bilo nikakve komunikacije između pojedinih Savjeta i Upravnih odjela (kako to navodi svjedokinja J. B., pročelnica U. odjela za zdravstvo), iako je baš po nalogu optužene M. L. M. taj odbor trebao surađivati sa članovima Savjeta koji se bave resorom zdravstva, opravdano je prvostupanjski sud zaključio da osnivanje Savjeta uopće nije bilo opravdano i nije ispunjavalo cilj koji bi Savjeti trebali imati.

31.8. Nadalje, indikativno je i da su pojedini članovi Savjeta ujedno bili ili članovi radnih tijela Županijske skupštine (za koji su rad dobivali naknadu), ili pak imenovani kao članovi Nadzornih odbora u trgovačkim društvima čiji je osnivač bila S. županija, ili zaposlenici takvih trgovačkih društava, te također s tog osnova primali naknadu ili bili vijećnici u Županijskoj skupštini. Pritom su poslovi koje su pojedini članovi Savjeta trebali obavljati već bili obuhvaćeni ili se preklapali s poslovima radnih tijela čiji su bili članovi, a ispitani kao svjedoci oni nisu bili u stanju objasniti razliku u tim poslovima. To se odnosi na svjedoke M. T., M. K., H. S., Ž. S., J. L., E. F., M. P. N.. Kraj takvog stanja stvari, opravdan je i jedini logičan zaključak prvostupanjskog suda da je osnivanje Savjeta bilo motivirano s drugim ciljem, a ne na dobrobit Županije, jer Savjeti nisu ispunjavali svrhu koja je predviđena zakonom, statutom i načelom dobrog gospodarenja. Ovdje treba naglasiti da neutemeljeno žaliteljica M. L. M. smatra kako sud nije ovlašten analizirati, utvrđivati i procjenjivati sadržaj rada Savjeta, insinuirajući da je izvršna vlast neovisna i da se zbog trodiobe vlasti sud ne smije u to upuštati. Takvo je rezoniranje, ne samo pogrešno, nego i opasno, jer je sud jamac pravne sigurnosti, a da bi se u pojedinom konkretnom slučaju utvrdilo je li došlo do takve zlouporabe koja prelazi granice političke odgovornosti (o kojoj se birači izjašnjavaju na izborima) i predstavlja počinjenje kaznenog djela, može i mora odlučiti jedino sud. Pritom je, dakako, vezan dokazima, njihovom analizom i ocjenom koje moraju biti u skladu s pravilima logike i zdravog razuma. Upravo to je u ovom predmetu prvostupanjski sud i učinio. Dakle, to što je optuženica formalnopravno bila ovlaštena na poduzimanje neke aktivnosti (pa tako konkretno i na osnivanje Savjeta) ili nekog posla ne podrazumijeva samo po sebi i da je svaka takva aktivnost i posao opravdan i u skladu s interesima Županije (pri čemu se mora naglasiti da se ne radi samo o pravnoj osobi čije je interese optuženica dužna štiti, nego se sredstva troše i aktivnosti poduzimaju na dobrobit svih žitelja Županije), a to sud utvrđuje u svakom

pojedinom slučaju, imajući na umu sve okolnosti. U tom kontekstu, pozivanje žaliteljice na presude kojima su prihvaćeni tužbeni zahtjevi tužitelja na isplatu naknada na osnovu imenovanja u Savjet, nije prihvatljivo. Naime, u takvim parnicama sudovi se ograničavaju na utvrđivanje je li postojao pravni osnov za isplatu, što nije sporno, a pritom se ne ulazi u sadržaj povjerenog posla niti se preispituje je li taj posao i kako obavljen.

32. Dakle, opravdano je iz svih gore iznesenih razloga prvostupanjski sud utvrdio da osnivanje i funkcioniranje Savjeta nije bilo u skladu s pravilima dobrog gospodarenja, odnosno da su ti Savjeti bili osnovani s drugim ciljem. Imajući na umu prethodno izneseno utvrđenje da nije postojao nikakav efektivan rad i rezultati Savjeta i savjetnika, a naknadno fabricirani zapisnici su trebali postići dojam da se nešto radilo, kako bi optužena M. L. M. formalnopravno opravdala osnivanje Savjeta i imenovanje savjetnika, utvrđujući zbog čega je to optužena M. L. M. to činila, opravdano je prvostupanjski sud uzeo u obzir političku situaciju koja je vladala uoči osnivanja Savjeta, kao i izmjenu zakonodavstva. Naime, imenujući u Savjete osobe koje su bile ili članovi koalicije ili one koji su kao vijećnici Županijske skupštine bili opozicija, osigurala je nesumnjivo političku podršku tih osoba (P., G.), dok su neke osobe, imenovane u Savjete, očito birane zato što su imale određeni ugled i stoga i utjecaj u pojedinim grupacijama stanovništva (braniteljska populacija, obrtnici i poduzetnici), a neki od imenovanih članova su pak bili ili iste stranačke pripadnosti ili u koaliciji s optuženicom, pri čemu je izdašna naknada koju su dobivali bila nesumnjivo adekvatna garancija da će podržati optuženicu kao županicu u skupštini, u stranci, u grupaciji stanovništva itd. Iako opravdano žaliteljica L. M. prigovara navodu prvostupanjskog suda, koji kao osobni interes žaliteljice navodi i Odluku o kupnji autosalona P., koja je obuhvaćena inkriminacijom pod točkom 3., budući da ne postoji takva direktna vremenska povezanost između imenovanja pojedinih osoba i počinjenja tog djela, time nije dovedena u sumnju ispravnost zaključka o općenitom motivu optužene M. L. M.. Naime, opisanim postupcima osnivanja i imenovanja u članstvo Savjeta koje se i izdašno mjesečno novčano nagrađuje optužena M. L. M. nastoji osigurati ostanak na vlasti iz više aspekata, kako je to ovdje izloženo. Ni subjektivni element, odnosno svijest i volja optužene M. L. M. nije s uspjehom dovedena u pitanje žalbenim navodima, posebice ima li se na umu činjenica da je ona bila konfrontirana s nalazom Državnog ureda za reviziju koji je doveo u pitanje smislenost i opravdanost osnivanja i postojanja Savjeta (kako to slikovito navodi svjedokinja V. K.), ali je usprkos tome nastavila s istom praksom, nesumnjivo svjesna svih okolnosti i neprihvatljivosti takvog postupanja.

33. Iz iznesenih razloga činjenično stanje u odnosu na djelo iz točke 4. je potpuno i pravilno utvrđeno. Drugo je pitanje je li na tako pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostupanjski sud i pravilno primijenio kazneni zakon, koje je ovaj drugostupanjski sud razmotrio pod točkom 50. i njezinim podtočkama i zaključio da je kod pravne oznake optuženičinog postupanja iz ove i sljedeće točke povrijeđen kazneni zakon na njezinu štetu, pa je u tom pravcu i preinačio prvostupanjsku presudu, o čemu će riječi biti kasnije.

34. U odnosu na kazneno djelo iz točke 5.

35. Optužena M. L. M., pobijajući u žalbi ispravnost utvrđenja prvostupanjskog suda, ponavlja da je u skladu sa svojim ovlastima s pojedinim osobama zaključivala ugovore o djelu zbog potreba posla, smatrajući da zaposlenici S. županije ne mogu u

okviru svog redovnog obavljanja poslova obaviti u punom opsegu njoj posebno potrebne poslove. Bila je nadležna za tu procjenu, a radilo se o poslovima analize i davanja stručnih mišljenja na osnovu kojih je njoj olakšano donošenje političkih odluka ili smjernica za rad vezano uz djelovanje S. županije, pri čemu su angažirane osobe bile dobro upoznate s problemima rada lokalne samouprave i bile su apsolutno kvalificirane. Neprihvatljiv je zaključak suda da ona nije dokumentirala i precizirala koje su njezine političke odluke bile na osnovu ovakvih ugovora o radu donesene. Nerealno je i iluzorno 10 godina kasnije očekivati da se za razdoblje od 5 godina sjeti što je sve radila i odlučivala na temelju pojedinih analiza, savjeta i slično.

35.1. Pritom napominje i da su o preuzetim poslovima osobe s kojima je zaključen ugovor o djelu sačinjavale pisane izvještaje, analize, stručna mišljenja i slično, koja je optuženica uzimala u obzir. Prvostupanjski sud izvješća smatra bespotrebim i beskorisnim, konstatira da su izrađivana forme radi i odmah po sastavljanju arhivirana, kao i da nisu dostavljana pročelnicima upravnog odjela za financije i obračun, odnosno zdravstvo i socijalnu skrb, iako su se poslovi odnosili na nadležnost tih odjela, zaboravljajući da su ti poslovi obavljani za potrebe optuženice kao županice, a ne za potrebe županijske skupštine ili skupštinskih tijela. Podatak da su izvješća arhivirana ne znači da ih županica nije prethodno razmotrila i shodno njima postupala.

35.2. Nadalje, drži da izvedeni dokazi ne upućuju na to da je optuženica zaključila ugovore o djelu motivirana prijateljskim odnosom sa Z. B. i K. K., odnosno osiguranjem podrške u Županijskoj skupštini S. županije sa S. K. i H. S., a s M. K. radi osiguranja podrške među braniteljskom populacijom. Prvostupanjski sud samo presumira prijateljstvo optuženice s B. i K., a sličan zaključak donosi na temelju toga što su K. i S. bili vijećnici S. županije, a K. dio braniteljske populacije, a da nema nijednog dokaza koji bi potkrijepio tezu da bi K., S. i K. na bilo koji način bili skloni donositi političke odluke u interesu optuženice.

35.3. Što se tiče S. R. naglašava da Županija nije imala popunjeno radno mjesto administratora u stručnoj službi, a potreba je postojala, pa je R. primljena po službenoj proceduri o ugovoru o djelu, a po iskazima brojnih svjedoka je ažurno i kvalitetno ispunjavala sve radne dužnosti. To što je R. nekad bila u dalekim tazijskim odnosima s optuženicom predstavlja pretjerivanje, budući da je i ta veza otpala. Svjedokinja V. K. kaže da je S. R. prikupljala podatke iz medija i slagala medijske natpise i da tada nisu po sistematizaciji imali osobu koja bi bila zaposlena na tom radnom mjestu. To što je nakon zadnjeg ugovora o djelu primljena za vježbenicu u upravnom odjelu za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam, a onda na radno mjesto administrativne tajnice u tom odjelu, tj. sasvim drugom upravnom odjelu i drugim radnim zadacima od onih koje je obavljala po ugovoru o djelu, nije prihvatljivo zaključivanje, već upravo suprotno – dokazuje da je S. R. radila po ugovorima o djelu. Ako je namjera optuženice bila da preko ugovora o djelu trasira put S. R. prema stalnom zaposlenju, to je pitanje radnopravnog predmeta. No, očito je da je R. ipak nešto radila, kako to proizlazi iz iskaza svjedokinje M. G. S., koja joj je davala određene zadatke vezane za poslove protokola, ali njezinim radom nije bila zadovoljna, pri čemu žaliteljica primjećuje da je takva procjena kvalitete rada upitna, jer nije podložna subjektivnim procjenama pojedinaca. Uostalom, upravo je županica bila ovlaštena ocijeniti potrebu za sklapanjem ugovora o djelu i kvalitetu izvršenog rada, a to nije ovlast kaznenog pravosuđa. Dakle, sve osobe koje su zaključile ugovore o djelu su obavljale određene poslove na temelju tih ugovora i ti poslovi nisu

vrijedili nula, kako se to implicira, a vrijednost tih poslova vještakinja H. ne može procijeniti jer je to nemoguće.

35.4. Prije svega, ovdje treba ponoviti da nije sporna formalna ovlast optuženice kao županice da sklapa ugovore o djelu. O tome je već bilo riječi pod točkama 29.1., 29.2., ove odluke kada je prezentirana formalnopravna ovlast župana da osniva povremena ili stalna radna tijela, savjete i slično, što mutatis mutandis vrijedi i za zaključivanje ugovora, međutim, istodobno je u svim tim točkama naglašeno da formalnopravna ovlast mora imati i svoj sadržaj, odnosno opravdanje, budući da je, kako je to već naglašeno, prilikom upravljanja i korištenja imovinom županica bila dužna postupati s pažnjom dobrog domaćina, a pritom se rukovodeći interesima županije, dakle dobrobiti svih njezinih žitelja. Pritom na umu treba imati i da su prema Statutu S. županije za obavljanje upravnih i stručnih poslova iz samoupravnog djelokruga Županije ustrojena upravna tijela (u konkretnom slučaju upravni odjeli), čijim radom upravljaju pročelnici, koje imenuje župan, a u obavljanju poslova iz samoupravnog djelokruga Županije pročelnici upravnih tijela odgovaraju županu, te su se u obavljanju tih poslova dužni pridržavati uputa za rad župana (članci 64., 66., 67. i 68. Statuta S. županije).

35.5. Dakle, nema sumnje da je optuženica prema odredbama Statuta i ustroju Županije imala stručnu pomoć u vidu zaposlenika Županije koji su bili djelatnici pojedinih upravnih odjela i na čije se znanje i pomoć mogla i morala oslanjati. Dakako, to ne podrazumijeva da ona, bez obzira na to, nije u pojedinim situacijama trebala stručna znanja i pomoć koju joj nisu mogli pružiti zaposlenici u upravnim odjelima Županije. Međutim, u skladu s načelom dobrog gospodarenja bilo je neophodno da optuženica kao županica, kada se takva situacija pojavi, donese pisanu odluku u kojoj će obrazložiti iz kojih razloga joj takva pomoć treba i za koju svrhu. Sve to je u činjeničnim opisima, nabrojenim ugovorima o djelu potpuno izostalo, a iz iskaza svih ispitanih svjedoka – zaposlenika Županije jasno proizlazi da optuženica nikada nije u pisanom obliku donijela odluku o potrebi sklapanja ugovora o djelu, a kamoli da bi takvu potrebu obrazložila. Svjedokinja V. K. iskazala je da su ugovori o djelu sačinjavani po usmenom nalogu optuženice, koja je samostalno odlučivala o tome kada, s kim i u kojem predmetu i razdoblju će se takvi ugovori sklopiti, za koji honorar, a ni u takvim slučajevima nije davala čak ni usmeno obrazloženje takvih odluka. Neki ugovori su, kako to navodi ista svjedokinja, sastavljeni u upravnim tijelima Županije, a ni o njima nisu dostavljane nikakve popratne odluke o njihovom zaključivanju. Takvo postupanje optužene M. L. M. karakterizira sve ugovore o djelu, pa se ne može reći da je riječ tek o povremenim propustima koji bi ukazivali na nemar, nego takvo ponašanje jednoznačno ukazuje na to da optuženica nije nikako dopuštala transparentnost svojih odluka koje bi omogućavalo njihovo preispitivanje i kontrolu. Uostalom, to potvrđuje i Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenoj financijskoj reviziji za S. županiju za 2009. godinu (sastavljeno u srpnju 2010.) u kojem je jedno konstatirano da su ugovori o djelu u 2009. sklapani sa šest fizičkih osoba za pružanje konzultantskih usluga, za poslove vezane uz prava hrvatskih branitelja, izradu dokumenata iz područja civilne zaštite, zaštite na radu i zaštite od požara, izradu stručne analize dodijeljenih kredita u kojima je sudjelovala Županija, usluge vezane za sustav zdravstvene zaštite, te poslovanje trgovačkih društava u vlasništvu Županije, kao i da su poslovi za koje su zaključeni ti ugovori o djelu u nadležnosti upravnih odjela S. županije.

35.6. Iako je točan žalbeni navod kako je od sklapanja svih inkriminiranih ugovora o djelu proteklo više godina, to ne podrazumijeva, kako to potom sugerira žaliteljica M. L. M., da se ona više ne može sjetiti baš niti jedne svoje odluke, odnosno niti jedne situacije u kojoj joj je bila od pomoći usluga koja je pružena po osnovi nekog od tih ugovora o djelu. Ovo tim više što je optuženica tijekom postupka imala uvid u izvješća, koja su osobe s kojima su ti ugovori o djelu sklapani sačinjavale, pa je bilo za očekivati da joj ta izvješća osvježe pamćenje, što se nije dogodilo. U tom kontekstu ni žalbeni prigovor da je optuženica razmotrila svako izvješće prije njegovog odlaganja u arhivu ne dovodi do drugačijeg zaključka od onog koji je izveo prvostupanjski sud. Naime, da su ta izvješća doista bila potrebna i pomagala optuženici pri donošenju odluka, tada bi barem neke od svojih odluka povezala sa sadržajem tih izvješća, a to je izostalo. Nadalje, da je ijedno od izvješća sadržavalo nešto što je optuženica nalazila značajnim, a nisu joj bili u stanju to ponuditi upravni odjeli ili stručne službe, tada bi nesumnjivo sa sadržajem takvog korisnog izvješća upoznala te odjele, a ni to se nije dogodilo. Štoviše, optužena M. L. M. prilikom iznošenja obrane ni u jednom trenutku nije ponudila bilo kakav konkretan razlog ili iznijela neki stručni problem zbog kojeg joj je trebala pomoć educirane osobe izvan zaposlenika i upravnih odjela Županije, nego je inzistirala tek na svojoj formalnopravnoj ovlasti sklapanja ugovora, uporno navodeći da nije bila dužna obrazlagati takve svoje odluke. Ovakav stav optuženice prema poslu koji je obavljala u suštini potvrđuje ispravnost zaključka prvostupanjskog suda o tome da je optuženica postupala samovoljno, ignorirajući potrebu za racionalnim i opravdanim trošenjem novca Županije, očito uvjeren da joj položaj dozvoljava da zanemaruje načelo dobrog gospodarenja i pažnju dobrog domaćina pri upravljanju imovinom Županije, odnosno da se ponaša kao apsolutni suveren za trajanja svog mandata.

35.7. Najbolji primjer potpune netransparentnosti i očite samovolje optuženice prilikom zaključivanja ugovora o djelu predstavljaju dva ugovora o djelu sklopljena s H. S.. Naime, optuženica je angažiranje H. S. interno u Županiji prikazala kao zamjenu za pročelnicu Upravnog odjela za zdravstvo J. B., koja je bila na bolovanju, kako to slijedi iz suglasnih iskaza svjedoka J. B., F. G. i V. K., iako sam H. S. takvo nešto ne potvrđuje, nego govori o tome da je preuzeo obvezu analizirati koliko iznose financijska sredstva iz proračuna S. županije predviđena za pacijente u Županiji, koliko ima pacijenata, koliko ima zaposlenih, kao i kretanja koja se tiču ovih podataka. Izvješća, pak, o radu koja je sačinio H. S., kako to zorno i uvjerljivo navodi svjedokinja J. B., nikada nisu zaprimljena u U. odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb (a to su morala biti ako je on "mijenjao" J. B.), a nisu sadržavala ništa što već nije bilo u Odluci Ministarstva ... vezano za raspored decentraliziranih sredstava, koja je objavljena u "Narodnim novinama", odnosno u Pravilniku o raspodjeli sredstava za udruge iz područja zdravstva, sačinjenom već ranije u istom Upravnom odjelu. Vjerodostojnost iskaza svjedokinje J. B. ni na koji način nije dovedena u sumnju, a pritom ni svjedok H. S. nije konkretizirao svoj posao, štoviše nije mogao niti identificirati razliku između posla na osnovu ugovora o djelu i onog koji je obavljao kao član Savjeta županice. Kraj takvog stanja stvari, a respektirajući i visinu naknade koju je H. S. dobivao po ugovoru (10.000,00 kuna mjesečno kroz dva mjeseca), nema nikakve dileme da za angažman H. S. nije bilo nikakvog razloga koji bi mogao odgovarati načelu ekonomičnosti i dobrog gospodarenja. No, uzme li se u obzir podatak da je H. S. bio član S., da je njegov angažman nakon sklapanja ugovora o djelu nastavljen jer ga je optuženica kao županica imenovala u Savjete (kazneno djelo pod točkom 4.), onda je jedini racionalni zaključak da je to optuženica činila kako bi osigurala njegovu podršku kao vijećnika u Županijskoj skupštini.

35.8. Sve izneseno pod točkom 35.7. *mutatis mutandis* vrijedi i za ugovore o djelu sklopljene sa S. K. i M. K.. Pritom je indikativno da svjedok S. K. jasno kaže da je njegov angažman po ugovoru o djelu rezultat dogovora predsjednika stranaka koje su činile vladajuću koaliciju u S. županiji, a posao koji je po ugovoru trebao obaviti evidentno je bio potpuno nepotreban, jer je pregled kredita koji su dodijeljeni S. županiji za vrijeme ranijeg župana (Đ. B.) bio vidljiv svaki mjesec, budući da su banke svaki mjesec u Županiju dostavljale stanja po pojedinim kreditima, pa su podaci bili uvijek ažurni, kako to navodi svjedok F. G.. Stoga izjava svjedoka K. o uzročnopsljudičnoj vezi između dogovora predsjednika stranaka vladajuće koalicije i sklapanja ugovora o djelu vrlo zorno demonstrira motive i razloge sklapanja takvog ugovora, odnosno osiguravanja glasova u Županijskoj skupštini. Slično vrijedi i za ugovor o radu koji je optuženica kao županica sklopila s M. K., a što sam M. K. kao svjedok, komentirajući da je nakon formiranja Savjeta za branitelje izostavljen iz njegovog članstva jer je njegovo mjesto zauzeo I. P. O., neizravno potvrđuje. M. K. je, kako to proizlazi iz njegovog svjedočkog iskaza, obavljao ugovorom mu povjereni posao u prostorijama H.-e S. županije, čiji je bio predsjednik. S obzirom na to svojstvo (predsjednika H.-e) očito je da je postojala podudarnost između poslova koje je u toj ulozi obavljao i onih koje je trebao obavljati na osnovu ugovora o djelu, a to podrazumijeva da je bilo potpuno nepotrebno njegovo angažiranje po osnovi ugovora o djelu, dok je njegovim angažmanom optuženica nesumnjivo osiguravala podršku u braniteljskoj populaciji, da bi to nastavila angažiranjem I. P. O. svojim savjetnikom.

35.9. Što se tiče sklapanja ugovora o djelu sa S. R., Z. B. i K. K., iz svjedočkih iskaza svih tih osoba razvidno je da su oni bili privatno (obiteljski ili prijateljski) povezani s optuženom M. L. M.. Štoviše, svjedoci S. R. i K. K. iskreno navode da su prije zaključivanja ugovora o djelu bili nezaposleni, u lošoj materijalnoj situaciji i da su to iskomunicirali s optuženom M. L. M.. Z. B., pak, bio je član HNS, u dobrim odnosima s optuženom M. L. M., a do kolovoza 2007. je bio predsjednik skupštine S. županije, da bi krajem 2007. otišao u prijevremenu mirovinu pri čemu je pokušavao naći druge mogućnosti za svoj radni angažman.

35.10. Opis poslova koje je obavljala S. R. kako ga je prikazala sama ta svjedokinja ne odgovara onom što su o tome iskazali svjedoci zaposlenici S. županije s kojima je trebala surađivati. Svjedokinja R. pritom tvrdi da je radila svakodnevno puno radno vrijeme, iako nije imala ni sobu, ni kompjutor, ali da je koristila tuđe radne stolove i kompjutore, što je već samo po sebi neuvjerljivo i neživotno. Nadalje, navodi da je radila poslove vezane uz protokol, primjerice prikupljanje i sređivanje podataka, pisanje i slanje poziva za određene manifestacije, pribavljanje adresa vezanih uz organizaciju određenih manifestacija i organizaciju istih, a ponekad je ispomagala U. odjelu za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam i unosila podatke u kompjutorski sustav, a izvješća predavala V. K., a da su istu vrstu poslova radile M. G. S., S. K. P., Z. V. i potom Ž. M.. Svjedokinja V. K. ustvrdila je da je S. R. "prikupljala podatke iz medija i slagala medijske napise", dok svjedokinja M. G. S. navodi da sa S. R. nije kontaktirala svakodnevno, ali da joj je davala zadatke – ažuriranje liste na kontaktima i adresama osoba s kojima je bilo potrebno kontaktirati vezano za poslove protokola, no da R. to nije uspješno obavljala pa je sve morala ponovno sama raditi. Nadalje, utvrđeno je da je S. županija u isto to vrijeme imala zaključen ugovor s agencijom P. C., koja je izrađivala press clipping za Županiju, a to znači da su zaposlenici P. C. izrezivali informacije iz tiska o nekoj temi, pa je taj dio posla za koji S. R. tvrdi da ga je obavljala već bio obavljan po agenciji. Sadržaji izvješća koje je R. predavala doista predstavljaju nekonkretizirani obrazac, iz njih se

nikako ne može iščitati koje je to poslove R. doista obavljala, a imaju li se na umu iskazi svjedokinja G. S., K. P. i podatak da je u tom razdoblju isti posao obavljalo više osoba, kako to navodi i sama svjedokinja R., jasno je da nije bilo nikakve potrebe za angažiranjem dodatne radne snage u vidu ugovora o djelu, jer je Županija raspolagala s dovoljno zaposlenika za obavljanje tih poslova, a dio ih je obavljala agencija. Konačno, kada se uz sve izloženo na umu ima podatak da je sa S. R. sklopljeno ukupno 13 ugovora o djelu, te da je njezin "angažman" trajao četiri i pol godine, i dovodeći to u vezu sa situacijom u kojoj je S. R. bila neposredno prije, a koju karakterizira nezaposlenost i loša materijalna situacija, na što se i sama potužila optuženoj M. L. M., jedini razuman zaključak je da je optuženica naložila sklapanje ugovora o djelu sa S. R. kako bi joj materijalno pomogla, ali pritom je taj trošak potpuno neekonomičan i suprotan načelu dobrog gospodarenja za Županiju.

35.11. Slično vrijedi i u odnosu na ugovor sklopljen s K. K., koji je i sam kao svjedok naveo da optuženu poznaje dugi niz godina i da ju je neposredno prije sklapanja ugovora o djelu informirao o svojoj teškoj financijskoj i životnoj situaciji. Doda li se tome da je taj svjedok izjavio da je izvješća izrađivao koristeći se Internetom, da na pitanje je li izvršio ugovorene obveze izjavio da ne želi odgovoriti kako sebe ne bi izvrgao kaznenom progonu, tada doista nema nikakve dvojbe o tome da sklapanje tog ugovora o djelu nije imalo nikakav temelj, odnosno razlog za to nije postojao osim što je optuženica, očito rukovođena potrebom da financijski pomogne K. K., istom odlučila omogućiti prihod, pa je zato i sklopljen za Županiju potpuno nepotreban ugovor o radu.

35.12. Najzad, ugovorom o djelu Z. B. trebao je procijeniti stanje i potencijale Š. G.. Međutim, opravdano prvostupanjski sud naglašava da je u to vrijeme S. županija imala većinski udio u TD C. S. d.o.o., te je u svako doba mogla od tog trgovačkog društva (bilo od uprave ili od nadzornog odbora čijeg je člana Županija imenovala) tražiti istovjetne podatke. S tim u vezi treba naglasiti da izvješća o radu koje je doista B. sačinjavao nikada nisu bila iskorištena, a sama optuženica ne nudi objašnjenje za koju ih je svrhu navodno koristila. Kad se uz sve navedeno na umu ima da je prije prodaje većinskog udjela u trgovačkom društvu C. S. d.o.o., S. županija zatražila procjenu vrijednosti tih udjela od trgovačkog društva D. savjetodavne usluge d.o.o., koje je u tom kontekstu moralo uzeti u obzir stanje i potencijale Š. G., a nema nikakvog traga o tome da je to društvo iole koristilo procjenu Z. B., nameće se zaključak da za angažman Z. B. po osnovu ugovora o djelu u svrhu procjene stanja i potencijala Š. G. nije bilo nikakvog razloga niti je za tim postojala potreba. Prema tome, očito je da je optužena M. L. M. za sklapanje ugovora o djelu bila motivirana željom da financijski pomogne Z. B. koji je nešto ranije umirovljen, a tražio je način da se radno aktivira i time nesumnjivo popravi svoju materijalnu situaciju.

36. Iz iznesenih razloga činjenično stanje u odnosu na inkriminaciju iz točke 5. je pravilno utvrđeno. Međutim, kao i u pogledu prethodne točke, ovaj je drugostupanjski sud zaključio da je kod pravne oznake optuženičinog postupanja iz ove i točke povrijeđen kazneni zakon na njezinu štetu, pa je u tom pravcu i preinačio prvostupanjsku presudu, o čemu će riječi biti kasnije.

37. U odnosu na kazneno djelo iz točke 6.

38. Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na inkriminaciju iz točke 6., optužena M. L. M. posebno osporava dijelove inkriminacije kako su izložene u činjeničnom opisu pod točkama a), b) i c).

38.1. Očitujući se na troškove povodom sastanaka pred sjednice Županijske skupštine, navodi da ona kao županica nije imala nikakve ovlasti nad predsjednikom i članovima skupštine, što znači da nije mogla ni organizirati sastanke, niti je u njenoj nadležnosti da poziva članove skupštine na sastanke. Na to je ovlašten predsjednik skupštine, što se i događalo (potvrđuju svjedoci Ž. K., predsjednik skupštine i V. K., pravica S. županije). Optuženica se tek odazivala pozivu predsjednika skupštine na neke sastanke, a ponekad je slala svoje zamjenike.

38.2. Prema podacima sastancima nije nazočio nitko izvan županijskih tijela i odbora, pa tako ni članovi stranaka "vladajuće koalicije" koji nisu bili u odborima. Sastanci su počinjali oko 16,00 sati i trajali po pet i više sati, pa je po prirodi stvari u pauzi bilo posluženo jelo i piće. Prisutni nisu dobivali dnevnice, putni trošak ili materijalni dobitak, a koristili su vlastite automobile. Sastanci su se održavali svakih 2-3 mjeseca (4-6 puta godišnje). Računi su bili skromni, u okviru predviđenog proračuna za troškove reprezentacije. Ponavlja da u sjedištu Županije nema dvorane, pa je bilo nužno koristiti tuđi prostor, zbog čega je izabran prostor državne tvrtke L. k..

38.3. Opravdanost troškova su prvo paraom potvrdili pročelnici pojedinih odjela Županije, a onda je optužena u svojstvu županice potpisivala narudžbenice, kao osoba odgovorna za izvršenje proračuna. Županijska skupština u ukupno predviđenoj reprezentaciji ima svoj dio i potpuno autonomno može odlučivati o korištenju istog.

38.4. Iz nabrojenih sastanaka, broja ljudi i cijena usluga prvostupanjski sud izvodi tezu o prevelikoj i neosnovanoj potrošnji na teret reprezentacije S. županije, sve na osnovu iskaza "univerzalnog stručnjaka" Ž. M., koji je proteže Ž. Ž. koji ga je zaposlio kao direktora u društvu I. T. d.o.o., a bio je u trajno poremećenim odnosima s optuženom. Nije razumljivo zbog čega USKOK nije podigao optužnicu protiv predsjednika skupštine, koji je ovlašten sazivati sastanke.

38.5. Prvostupanjski sud iznosi upitnu logiku po kojoj bi, da su na "pripremnim sjednicama" uz članove vladajuće koalicije sudjelovali i članovi skupštine iz oporbe, sve bilo u redu i opravdano, čime je zapravo optuženica proglašena krivom zbog diskriminiranja članova oporbe. Prvostupanjski sud primjećuje da neki svjedoci ne razlikuju rad na sjednicama skupštine od rada u skupštinskim odborima, iako ni sam ne shvaća da su politički stavovi prethodno zauzeti, bilo na radnim tijelima S. županije ili na pripreмноj sjednici, u konačnici u funkciji donošenja jedinstvenih odluka na redovnoj skupštini S. županije, koje se donose na dobrobit građana Županije. Pitanje je li bilo primjereno poslužiti jelo i piće nakon višesatnog zadržavanja na sastancima koji su se po političkoj procjeni morali održati je suština, a žalbom se naglašava da je tu praksu optuženica prirodno naslijedila od prethodnog župana Đ. B..

38.6. Iako je točno, kako to navodi optužena M. L. M., da je za sazivanje sastanaka u L. k. B. bio formalno ovlašten predsjednik Županijske skupštine, žaliteljica istodobno ignorira da joj se na teret ne stavlja da je to činila osobno, nego da je to činjeno po njezinom nalogu. Dakle, prvostupanjski sud trebao je utvrditi je li točno da su pozivi

za sastanke u L. k. B. bili upućivani po nalogu optužene kao županice, što je i učinio. Prigovor žaliteljice L. M. kako nije jasno zbog čega USKOK nije optužbom obuhvatio i predsjednika Županijske skupštine koji je formalno stajao iza takvih poziva za njezinu odgovornost nije odlučan. Za naglasiti je da baš svi zaposlenici S. županije ispitani kao svjedoci navode da je nalog za održavanje sastanaka u L. k. B. potekao od optužene kao županice, koja je također određivala i da se za potrebe tih sastanaka osigura jelo i piće. Stoga prigovori obrane kojima se nastoji dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza pojedinih svjedoka (konkretno Ž. M. i J. J.) nisu prihvatljivi, jer čak i oni zaposlenici za koje postoji konsenzus da su bili vrlo bliski i odani suradnici optužene (H., K.) ne iskazuju drugačije. Uz to, svjedok M. je naveo kako je i trošak za proslavu njegovog rođendana plaćen iz proračuna S. županije, a to mu zasigurno ne služi na čast, čega je nesumnjivo svjestan.

38.7. Nije upitna ovlast optužene kao županice da organizira i nalaže pozivanje vijećnika, pročelnika upravnih odjela i članova Savjeta na sastanke na kojima se pripremaju za sjednice Županijske skupštine. Pritom nije odlučno ni na koji način i po kojim kriterijima optuženica odlučuje o tome koga će na takve sastanke pozvati. Naime, suština kaznenog djela koje joj se stavlja na teret je da nije bilo opravdanja da troškove koji su pokrivali hranu i piće koja je služena na tim sastancima snosi S. županija. Općenito čašćenje vijećnika, neovisno o tome pripadaju li vladajućoj koaliciji ili oporbi, pročelnika odjela i članova Savjeta županice zasigurno ne predstavlja opravdan trošak pa ni s osnova reprezentacije niti je ta stavka proračuna tome namijenjena. Ima li se na umu što je bila tema tih sastanaka, što je utvrđeno suglasnim iskazima gotovo svih ispitanih svjedoka, a to je usuglašavanje stavova i brušenje pitanja za predstojeću sjednicu Županijske skupštine (pri čemu su radna tijela skupštine i upravni odbori već zapravo o svemu tome iznijeli stavove, pa je nesumnjivo da je cilj održavanja sastanaka bio upravo pripremanje vijećnika za postavljanje pitanja i davanje primjedaba na aktualnom satu ("brusila" su se pitanja koja će biti postavljena kojima će koalicija na vlasti "poentirati", kako to slikovito navodi svjedok M., još jednom su se definirali stavovi da "ne bude iznenađenja među članovima koalicije" – prema iskazu svjedokinje M. H., a svjedoci vijećnici B., S., K. i P. potvrđuju da je svrha bila raspraviti teme koje će biti na dnevnom redu skupštine, kako bi vladajuća politička opcija mogla poentirati), jasno je da je svrha tih sastanaka, popularno između zaposlenika S. županije nazvanih "školice" (čime se jasno definira tema i zadatak), bila da vladajuća politička opcija na predstojećim sjednicama Županijske skupštine bude nadmoćna opoziciji, kako sadržajno u diskusijama, tako nesumnjivo i prilikom glasanja. Niti ta svrha nije sporna, jer vladajuća politička opcija (radilo se o jednoj stranci ili pak koaliciji) ovlaštena je držati pripremne sastanke, dogovarati se o zajedničkim nastupima i koordinirati istupe. Dakle, održavanje takvih sastanaka pa i s pomno izabranim sudionicima nije sporno ni zabranjeno. Ono što je neprihvatljivo, i to ne politički, nego je suprotno načelu dobrog gospodarenja, je da se hrana i piće koji se poslužuju plaćaju iz proračuna S. županije. Imajući na umu definiranu svrhu ovih sastanaka, "školica", trošak za konzumaciju hrane i pića nikako nije smio ići na teret proračuna S. županije, nego su ga morali snositi ili sami sudionici sastanka ili se pak mogao, uz odobrenje političkih stranaka čiji su ciljevi bili odnijeti prevlast na sjednicama skupštine, plaćati iz sredstava tih političkih stranaka.

38.8. Izjednačavanje ciljeva održavanja ovih sastanaka, "školica" s dobrobiti svih žitelja S. županije potpuno je deplasirano i neprihvatljivo. Plaćanje hrane i pića, odnosno čašćavanje vijećnika, bilo članova vladajuće koalicije, bilo članova opozicije,

zasigurno ne predstavlja dobrobit žitelja S. županije, niti je u njihovom interesu. O tome jesu li pak određene odluke i potezi političke opcije bili potrebni i na dobrobit građana Županije birači će donijeti svoju odluku na izborima, pri čemu treba naglasiti da su svi vijećnici plaćeni za svoj rad, pa je njihovo čašćenje kako bi obavili svoj posao dodatno neprihvatljivo.

38.9. Dakle, s obzirom na to da je plaćanje troškova za hranu i piće služeno za vrijeme održavanja sastanaka principijelno neprihvatljivo, pri čemu je uočljivo da je optuženica to ustrajno činila, odnosno da nije bila riječ o jednoj prilici, izlišno je razmatranje visine tih troškova na što ukazuje žaliteljica M. L. M.. Ni pozivanje na istovjetnu praksu ranijeg župana nije pritom odlučno i ne utječe na kaznenu odgovornost za postupke optuženice. Ovdje treba ponoviti da je na temelju članka 95. stavak 1. točke d) Zakona o proračunu ("Narodne novine" broj 87/08.) čelnik jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog korisnika odgovoran je za zakonitost, svrhovitost, učinkovitost i za ekonomično raspolaganje proračunskim sredstvima, a opisano postupanje optužene M. L. M. koja sredstva proračuna troši na čašćenje koalicijskih partnera i pročelnika u direktnoj je suprotnosti s tom dužnošću.

39. U pogledu troškova za privatne domjenke održane u L. k. opisane u točki b) optužena M. L. M. ponovno ističe da su naloge za ispostavljanje narudžbenica ispunjavali pročelnici odjela, resorno nadležni za strukturu gostiju koji su pozivani određenom prigodom, a ne optuženica. Ti pročelnici (G., K., V., B., M., K., L.) su parafirali narudžbenicu, nakon čega ju je potpisivala optuženica. Svjedokinja V. K. tako navodi da je "narudžbenicu 42/11/VK sačinila, odnosno ispunila J. U. K., očito po nalogu Ž. M., čiji je paraf na narudžbenici, a potpisana je po županici". Niti jedan od svjedoka pročelnika nije naveo da su narudžbenice neistinitog sadržaja ili da su ispunjavane po nalogu ili pod pritiskom optuženice, a sva plaćanja su vršena iz stavke reprezentacije odjela čiji je pročelnik potpisao narudžbenicu, a ne sa stavke reprezentacije županice. Optužena M. L. M. zbog protoka vremena ne može dokumentirati svoje navode, što prvostupanjski sud ignorira istodobno se oslanjajući na nepouz dane iskaze svjedoka, koji se nakon toliko godina i brojnih domjenaka teško mogu prisjetiti pod kojim su okolnostima ispostavljane narudžbenice i plaćani računi, odnosno to je nemoguće i životno neprihvatljivo.

39.1. Usporedbom datuma održavanja županijskih skupština proizlazi da su neki datumi pripisani privatnim domjencima optuženice samo zato što županijsko računovodstvo nije dostavilo narudžbenicu. Uz to S. županija je imala sklopljene godišnje ugovore o pružanju ugostiteljskih usluga s pojedinim društvima, kao i s L. k., pa nije bilo obvezno ispostavljati narudžbenice za svaku pojedinu uslugu, što je vještakinja H. previdjela.

39.2. Posebno u pogledu rođendanskih proslava optuženice u žalbi se ističe da se ne radi o dva odvojena događaja, nego je optuženica prilikom održavanja pripremne sjednice iskoristila priliku da počasti prisutne s pićem, hranom i kolačima koje je sama donijela, a prvostupanjski sud to izokreće i utvrđuje da su rođendani održavani nakon pripremnih sastanaka. Pritom se poziva na iskaz svjedokinje D. D. (točka 324.) koja navodi da "su meso, kolače i piće bili donijeli (županica)". Prvostupanjski sud također ignorira da je optuženica navela kako su nakon godišnjih odmora u rujnu 2009. djelatnici S. županije rekli da je potreban sastanak sa svim važnijim čimbenicima u županijskom ustroju da bi analizirali, uskladili planove i programe za

zadnji kvartal u svrhu trošenja decentraliziranih sredstava – prvenstveno za zdravstvo i socijalnu skrb. Tada je održan prvi sastanak 04.09.2009., a na njega nije pozvan niti jedan rođak, prijatelj optužene ili netko izvan poslovnog kruga. Ovakav način organizacije i planiranja bio je uspješan, pa je dogovoreno da se i ubuduće početkom rujna tako postupa. Svjedokinja J. B. potvrđuje takav način organiziranja sastanaka, navodi da je bilo oko pedesetak ljudi, iste osobe koje su sudjelovale na radnim sastancima, posluživana je ista hrana kao na sastancima, razlika je bila da je bilo više vrsta deserta i organizirana je živa muzika. Isto proizlazi iz iskaza i svjedoka Ž. K. (radilo se o 3 rođendanske proslave, županica bi iskoristila sastanke nakon čega bi počastila sve prisutne za svoj rođendan) i Ž. V..

39.3. Što se tiče proslave rođendana unuke optuženice (opisane pod točkom b. 11), žaliteljica navodi da je proslava organizirana u nedjelju 23.09.2012., a plaćena 24.09.2012. na blagajni H. š.. Račun s imenom i prezimenom optuženice – uplatnica ... dostavljen je sudu. U dokaz da je uvijek sama plaćala svoje privatne domjenke je i račun na njeno ime i prezime za 2013. Ovo potvrđuje svjedokinja D. D., koja se sjeća proslave dječjeg rođendana, navodeći da je optuženica donijela nešto hrane, piće i kolače.

39.4. Prije svega, u pogledu toga tko je odgovoran za trošenje sredstava iz proračuna, treba ponoviti, kako je to već ranije konstatirano, da je to prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi u županijama župan. Pritom u S. županiji u inkriminiranom periodu, kako to proizlazi iz suglasnih iskaza svih svjedoka – zaposlenika Županije, upravo je optuženica kao županica bila ta koja je nalagala organizaciju pojedinih domjenaka, odnosno odlučivala o tome hoće li troškovi nekog domjenka biti plaćeni iz sredstava proračuna S. županije. Podatak da su narudžbenice trebali izdavati pojedini upravni odbori ili pak djelatnici Kabineta županice nije odlučan. Svjedok F. G., koji je s obzirom na svoje radno mjesto bio nesumnjivo najbolje upoznat s procedurom nalaganja i naručivanja određenih usluga te plaćanja izvršenih usluga, objasnio je da je S. županija imala s hotelom P., tvrtkom H. š. (L. k. B.) i restoranima C., B. i G. sklopljene ugovore na osnovu kojih je S. županija ispostavljala narudžbenice za ugostiteljske usluge, nakon čega su zaprimane fakture po obavljanju tih usluga. Dakle, nema sumnje da je postojanje ugovora s pojedinim pružateljima usluga bila tek osnova za izdavanje narudžbenica, što je i logično kako s knjigovodstvenog stanovišta tako i zato što računovodstvo županije mora znati i identificirati na koju uslugu se pojedini račun odnosi i je li ta usluga doista i bila naručena od ovlaštene osobe. Prema tome, nema nikakve sumnje da transparentnost poslovanja i Zakon o proračunu, ali i svi ostali propisi zahtijevaju postojanje narudžbenica za plaćanje pojedinih računa. Nadalje, isti svjedok objasnio je da su usluge naručivane za različite manifestacije (državni praznici, lokalni praznici i slično), a narudžbenice su sačinjavane u Kabinetu županice ili u Stručnoj službi za poslove župana, županije i županijske skupštine, pri čemu su postojale četiri knjige narudžbenica (jedna kod tajnice županice D. H., druga kod pročelnice Stručne službe V. K., treća kod šefa Kabineta županice i četvrta kod M. G.). Po logici stvari, svaka izdana narudžbenica imala je inicijale po kojima se moglo identificirati tko ju je sačinio, a potpisivala je županica, pri čemu je naglasio da je sve ugostiteljske usluge odobravala upravo optuženica, a takvo postupanje u skladu je sa zakonskom odredbom da je upravo ona nadležna i odgovorna za trošenje sredstava proračuna.

40. Pokušaj žaliteljice M. L. M. da diskreditira navode pojedinih svjedoka, kao npr. J. J. i Ž. M. sugerirajući da su to pristrani svjedoci koji imaju neke osobne motive da ju neistinito terete potpuno je neprihvatljiv. Naime, niz svjedoka zaposlenika S. županije koji su bili i ostali u dobrim odnosima s optuženicom (a neki su karakterizirani i kao potpuno lojalni optuženici, te su uživali njezino potpuno povjerenje) direktno ili indirektno potvrđuje navode svjedoka J. i M.. Tako npr. svjedokinja D. H., osobna tajnica optuženice, koja je nesumnjivo već i zbog prirode svog posla bilo najbolje upoznata sa svakodnevnim kretanjem optuženice, njezinim kontaktima i angažmanima, navodi da je po nalogu optuženice domjenke organizirala tako da bi rezervirala ugostiteljski objekt za određeni broj osoba, koji bi joj rekla optuženica. Indikativno je da svjedokinja nije pitala optuženicu o imenima tih osoba ako ih optuženica sama nije navela, nego je samo naznačila broj osoba i mjesto održavanja domjenka, pa tako i na upit J. J., svjedokinje koja je bila zadužena za organizaciju različitih protokolarnih događaja, na što se pojedina narudžbenica odnosi i što se nabavlja nije znala što reći, ali je "dobro znala da zadatak mora odraditi".

41. Optužena M. L. M. proglašena je krivom da je u razdoblju od studenog 2005. do rujna 2013. u prostoru L. k. B. u ukupno 12 navrata organizirala privatne domjenke na kojima su služeni hrana i piće, te potom nalogala da za konzumiranu hranu i piće S. županija ispostavi narudžbenice koje je ovjeravala svojim potpisom, da bi potom H. š. račune za ugostiteljske usluge ispostavljale S. županiji, koja je po njezinom nalogu te račune podmirivala. U dva navrata fakture su plaćene i bez da su narudžbenice izdane (b.4) i (b.5), što zasigurno računovodstvo ne bi učinilo bez da je to naložila optužena M. L. M., a imajući na umu da su svi zaposlenici poslušno izvršavali njezine naloge i nisu se suprotstavljali, pa ni postavljali pitanja, kako to zorno navodi svjedokinja D. H., a što u suštini proizlazi i iz iskaza svjedokinje V. K.. Iz tih razloga utemeljeno prvostupanjski sud zaključuje na isti način, kako je to izloženo u točki 31.4. Na takav način funkcioniranja plaćanja troškova ukazuje i iskaz svjedoka F. G., koji je napomenuo da je cijeli sustav vezan za sačinjavanje narudžbenica i plaćanje faktura bio dosta konfuzan, zbog čega je svjedok G. sastavio Upute za preuzimanje obveza na teret proračuna Županije i uvjete za isplatu iz proračuna, a primijetio je i da za neke račune za ugostiteljske usluge nije bilo narudžbenica jer ih nitko nije htio sačiniti, na što je upozorio V. K., a ona je odgovorila da s tim nema veze jer ne zna na što se predmetne usluge odnose.

41.1. Da je u L. k. B. održana proslava rođendana optužene M. L. M. u ukupno 5 navrata (2009. – opisano u b.6), 2010. – opisano u b.7), 2011. – opisano u b.9), 2012. – opisano u b.10) i 2013. – opisano u b.12) proizlazi iz suglasnih iskaza svjedoka zaposlenika S. županije Ž. M., F. G., J. B., D. H., J. J. i V. K., pri čemu je nebitno je li svaki od tih svjedoka nazočio baš svakoj od tih proslava. Indikativno je da su sve te proslave bile održavane u L. k. B., a broj uzvanika nije naročito oscilirao godinama, te iz iskaza tih, ali i drugih svjedoka nesumnjivo proizlazi da su se među uzvanicima, osim određenih zaposlenika S. županije, nalazili i vijećnici koalicije na vlasti, odnosno osobe koje su politički bile bliske optuženici i od kojih je u tom pravcu očekivala podršku. U tom kontekstu nema sumnje da optuženica govori istinu navodeći da je svoje privatne proslave sama plaćala, a što se očito odnosi na proslave rođendana koje je organizirala za svoju obitelj i bliske prijatelje. Na takav zaključak upućuje i iskaz svjedoka Ž. V. koji je izjavio da je samo jednom bio u L. d. B. kada je bila u povodu rođendana optuženice organizirana i živa glazba, dok je na ostale rođendane bio pozivan u krugu obitelji optuženice.

41.2. O karakteru domjenaka opisanih pod točkama b.6), b.7), b.9), b.10) i b.12) govori svjedokinja D. D., zaposlenica u H. š., koja je po nalogu voditelja U. š. S. posluživala u L. k. B., a zbog prirode svog posla vodila i vlastitu, internu evidenciju o tome koliko je uzvanika bilo pojedine prigode, što se i koliko konzumirano i što treba naplatiti. Iz njezinog iskaza jasno proizlazi da je usluge za S. županiju naručivala tajnica optuženice D. H., koja je sve dogovarala s voditeljem. Zahvaljujući internoj evidenciji te svjedokinje utvrđeno je da je domjenak opisan u točki b.6) – prva proslava rođendana, ali i onaj opisan u točki b.9), trajao sve do 02,00 sata i da je bila živa muzika, što životno isključuje pomisao da se radilo o bilo kakvom poslovnom događaju. Nadalje, domjenak pod točkom b.7) trajao je do 24,00 sata, dakle ponovno krajnje neuobičajeno za poslovni susret. I domjenak opisan u točki b.10) trajao je do 02,00 sata, kao i onaj pod b.12), za kojeg je dodala da je te prigode optuženica dobila i puno cvijeća, između ostalog i buket od 50 ruža. Svjedokinja D. D. je osobno potpuno nezainteresirana za ishod postupka, zahvaljujući internoj evidenciji njezin je iskaz dodatno uvjerljiv i detaljan, pa nije bilo nikakvog razloga da joj prvostupanjski sud ne povjeruje. Ovo tim više što je svjedokinja D. naglasila da je u dva od nabrojanih navrata optuženica dio poslužene hrane ili osobno platila (janjetinu iz točke b.10) i meso, kolače i piće iz točke b.12)). Prvostupanjski je sud pritom naglasio da se broj osoba koje je svjedokinja D. interno evidentirala u par navrata ne podudara s onim što je navedeno u narudžbenicama, no s obzirom na broj domjenaka i prigoda koje je svjedokinja D. evidentirala i razliku u broju osoba koja se pojavljuje (a radi se redom o neznatnoj razlici), ispravno je to ocijenio irelevantnim u pogledu ocjene pouzdanosti te svjedokinje. Nadalje, iskaz svjedokinje D. o načinu, vremenu i uvjetima izdavanja narudžbenica suglasan je s onim što je o tome naveo svjedok F. G., pri čemu je svjedokinja D. argumentirano objasnila kako je prilikom sačinjavanja računa za događaje opisane u točki b.6) i b.10) po nalogu voditelja Z. R. iznose za hranu i piće naplati kod računa sljedećih sastanaka Županije, što je i zabilježila u internoj evidenciji.

41.3. Iz svega iznesenog s izvjesnošću je prvostupanjski sud utvrdio da je optuženica u 5 navrata organizirala proslavu svojih rođendana na koje je pozivala određene zaposlenike S. županije i političke saveznike, a potom nalagala izdavanje narudžbenica u S. županiji i plaćanje računa za konzumirane hranu i piće na tim događajima. S obzirom na to, nema nikakve dvojbe da je itekako dobro znala da proslave rođendana ne potpadaju pod stavku materijalnih troškova u rashodima, pa stoga niti troškove reprezentacije i da nema nikakve osnove za to da jedinica lokalne samouprave snosi taj trošak. Svijest i volju optuženice dodatno oslikava izjava svjedokinje V. K., dana tijekom istrage pred USKOK-om kako joj je optuženica sugerirala da, kada bude pitana u vezi s proslavama rođendana, kaže da su tamo bili radi sastanci za Županijske skupštine. Neovisno o tome što je svjedokinja K. na raspravi reterirala od takve izjave navodeći da nije tako iskazivala i da je krivo shvaćena, takvo nastojanje svjedokinje da relativizira tu izjavu prvostupanjski sud opravdano nije prihvatio, budući da je način organizacije i plaćanja rođendana optuženice s izvjesnošću utvrđen iz drugih u toj presudi pobrojanih i reproduciranih dokaza. Da je optuženica nastojala da troškove proslave svojih rođendana prikaže kao prihvatljiv rashod potvrđuje posebice i narudžbenica koja je izdana za domjenak opisan pod b.12), kada je u narudžbenici neistinito navedeno da su naručene ugostiteljske usluge povodom održavanja dana jabuka u V. L., iako svjedokinja D. D. u svojoj evidenciji uopće nema ništa slično, niti je ijednim dokazom potkrijepljen takav navod, a niti da je takav prijem organiziran u inkriminirane datume.

41.4. Sve izneseno mutatis mutandis vrijedi i u odnosu na domjenak opisan pod točkom b.11) koji se odnosi na organizaciju proslave rođendana unuke optužene M. L. M.. Pritom treba naglasiti da iz iskaza svjedokinje D. D. jasno proizlazi da je 30. rujna 2012. u L. k. B. bilo ukupno 30 osoba, a da su bila i djeca iz vrtića. Svjedokinja je naglasila da je vrtićka grupa bila u gornjoj prostoriji, gdje su sami organizirali hranu i piće za djecu, pa iz takvog iskaza jasno proizlazi da trošak za taj dio proslave nije naplaćen S. županiji. Istodobno je svjedokinja D. iskazala da je optuženica zajedno s obitelji bila na terasi (gdje je bilo ukupno 30 osoba) i njima su posluženi hrana i piće, a zapisnik je svjedokinja sačinila 12. listopada 2012. Iskazala je da je čekala narudžbenicu i potom tajnicu D. tražila neki temelj za ispostavu računa, pa joj je rečeno da će trošak platiti Županija kojoj treba ispostaviti račun. Dakle, takav iskaz sadržajno se podudara s navodom svjedokinje J. J., koja nije mogla objasniti račun za ugostiteljsku uslugu iz rujna ili listopada 2012., pa joj je D. H., kojoj se obratila, rekla da se odnosi na ugostiteljsku uslugu proslave rođendana unuke optuženice. Prema tome, neprihvatljiv je navod optužene M. L. M. kako je proslavu rođendana unuke sama platila, jer je očito iz iskaza svjedokinje D. da je optužena doista sama snosila dio ugostiteljskih usluga (hranu i piće) za djecu – uzvanike unuke optuženice (budući da su ta hrana i piće odvojeno doneseni i nije bilo dio usluge L. k. B.), dok je istodobno hranu i piće koju su konzumirali odrasli koje je pozvala i koji su sjedili na terasi, i fizički odvojeno od djece s kojom su bile tete iz vrtićke grupe, naložila da bude plaćena iz sredstava proračuna S. županije, a što se i dogodilo. Ima li se na umu da je u narudžbenici koja je naknadno izdana (12. listopada 2012., a što je podudarno s navodom svjedokinje D. o datumu sačinjavanja zapisnika) navedeno da se naručuju ugostiteljske usluge za prijem zapovjednika vojnih postrojbi i postrojbi MUP-a, sudionika Domovinskog rata povodom obilježavanja dana branitelja, što nije ničim potkrijepljeno niti postoji ikakav podatak o tome da je S. županija organizirala takav prijem, jasno je da je optužena M. L. M. i u ovoj prilici bila itekako svjesna da nema nikakve osnove da trošak hrane i pića za ovu prigodu snosi S. županija, ali je unatoč tome upravo to naložila. Da tome nije tako, tada bi prilikom potpisivanja računa povezanog sa spomenutom narudžbenicom morala uočiti da je osnov za plaćanje neistinito naveden, jer nikakvog prijema nije bilo. Ovdje treba dodati da se Dan branitelja S. županije obilježava svake godine na datum 18. listopada, pri čemu je 2012. taj dan padao u četvrtak, dok je 30. rujna 2012. padao u nedjelju. Ima li se, nadalje na umu da je svjedokinja D. decidirano iskazala da je rođendan unuke optužene M. L. M. bio organiziran 30. rujna 2012., to je tvrdnja optužene M. L. M. kako je taj trošak sama podmirila 24. rujna 2012. neprihvatljiv, a osim što se datumski ne podudara, nije prihvatljiv ni zbog neadekvatnog iznosa na koji se odnosi.

41.5. Optuženica uopćeno prigovara i zaključcima prvostupanjskog suda o tome da se radilo o privatnim domjencima opisanim u točkama b.1) do b.5) i b.8), ne nudeći nikakvu argumentaciju, nego se pozivajući na to da se ne može sjetiti svakog poslovnog događaja. Neovisno o tome što je protek vremena doista ozbiljan problem pri prisjećanju pojedinih događaja, nije prihvatljivo da se optuženica nije u stanju sjetiti baš niti jednog od tih događaja, a na kojima je znao biti velik broj osoba. Ima li se na umu da su narudžbenice u tim prilikama izdavane nakon što su se ti događaji odigrali, da ne sadrže nikakvu svrhu i osnovu izdavanja (a to bi morale, jer čak i pod pretpostavkom da se radilo o nepravovremenom izdavanju službe koje ispunjavaju narudžbenice nesumnjivo su bile svjesne da moraju navesti osnovu i svrhu, što nisu činile, a objašnjenje za to vrlo slikovito daju svjedoci V. K., D. H. koja navodi kako na upite J. J. na što se odnosi koja narudžbenica često nije znala što reći i J. J., koja navodi da su dolazili računi iz različitih ugostiteljskih objekata, uključujući L. k. B., koji

nisu imali nikakve veze s protokolarnim događanjima pa ju je županica na njezin upit kako da to riješi uputila na Ž. M. da joj to objasni, a ovaj i na V. K. koji su je poučili kako ispuniti narudžbenicu da se pokriju već konzumirane ugostiteljske usluge, pri čemu je od D. H. doznala da su usluge iz takvih računa bile vezane za privatne domjenke i večere županice), a povezujući to s iskazom svjedokinje D. D. koja se znala obraćati zaposlenicima S. županije tražeći da je upute na koga izdati fakturu, pri čemu je u internim evidencijama bilježila da je na večerama bila županica, opravdano je prvostupanjski sud zaključio da se radilo o privatnim večerama i domjencima koje je optuženica organizirala, a potom nalagala da trošak konzumirane hrane i pića snosi S.županija.

42. Oспорavajući zaključke prvostupanjskog suda o navodnim privatnim domjencima opisanim u točkama 6.c) optužena M. L. M. ponovno navodi da nije bila ovlaštena naložiti niti je nalagala izdavanje narudžbenica. U pogledu domjenka pod c.1) nakon reprodukcije obrazloženja prvostupanjskog suda koji se poziva na iskaz svjedoka Ž. M., tom iskazu suprotstavlja iskaz svjedoka A. Ž. napominjući da nije iznesen nijedan razlog iz kojeg sud ne vjeruje ovom svjedoku. Uz to smatra irelevantnim o kojoj se svrsi domjenka radilo, jer ističe da je ona bila ovlaštena pozvati i ugostiti pripadnike neke udruge ili stranke s kojima u interesu županije surađuje i da nijedan propis to ne zabranjuje. F. G., pročelnik odjela za financije S. županije ustvrdio je da nikakvih nepravilnosti oko narudžbenica nije bilo i da je optuženica u skladu s ovlastima i aktivnostima bila pokrovitelj niza događaja.

42.1. Što se tiče proslave rođendana svjedoka Ž. M. opisane pod točkom c.2), navodi da tamo uopće nije bila pa nije ni naredila plaćanje računa za taj ručak. Svjedokinja D. H. nije potvrdila navod svjedoka M. kako mu je baš H. prenijela da je županica rekla da će troškove njegove proslave podmiriti Županija.

42.2. U pogledu domjenka opisanog pod c.3) nalazi neprihvatljivim to što prvostupanjski sud zaključak da događaja opisanog u narudžbenici nije bilo pozivajući se na raspored obveza optuženice. Ističe da raspored obveza nije apsolutan i podložan je promjenama, pa je optuženica svoje obveze i agendu znala mijenjati u hodu, zavisno od svakodnevnih događaja i novih iznenadnih obveza. Pretjerano je od optuženice očekivati da se sjeti svakog službenog ručka na kojem je bila.

42.3. To što je u pogledu domjenka pod c.4) u Rasporedu obveza upisan datum 19.07., a ne 17.07. za koji dan glasi narudžbenica nije odlučno za zaključak da se radi o privatnom domjenku, s obzirom na to da Raspored nije obvezno točan i precizan. Bitno je da se radi o istom restoranu i razlici od svega dva dana.

42.4. U pogledu inkriminacije pod c.5) žaliteljica M. L. M. naglašava da je svjedokinja J. J. nevjerodostojna i sklona manipulacijama s motivom da tereti optuženicu. Nalazi nejasnim u čemu se sastoji krimen optuženice i u odnosu na čije je "privatne potrebe" naložila nabavu i plaćanje prehrambenih artikala u trgovini. Ostalo je upitno je li sporni račun bio modus da se Ž. S. pribavi iznos novca ili su za taj iznos kupljeni prehrambeni artikli. Drži da su suštinski u suprotnosti iskazi svjedoka J., Đ., R., G. i K.. Ako je račun izdan fiktivno (kako navodi svjedokinja J.) onda je nelogično da je I. C. isporučilo i dostavilo robu (svjedoci G. i K. navode da je S. županija surađivala s TD I. C. i naručila i platila prehrambene proizvode koji su dostavljeni u L.). Prvostupanjski sud se oslanja na iskaze svjedoka Đ. i R. da I. C. nije bio dobavljač

manifestacije, zanemarujući da je to društvo bilo dobavljač S. županije, a ne L. susreta.

42.5. U pogledu onog navedenog pod točkama c.6) i c.7) optuženica nalazi da su neprihvatljivi argumenti prvostupanjskog suda kako je djelo počinjeno jer da obveze nisu upisane u Raspored obveza optuženice, jer se radi o nepouzdanim podacima.

42.6. Procedura sačinjavanja narudžbenica za konzumaciju hrane i pića kako u L. k. B., tako i u restoranima B. i C. već je ranije u ovoj odluci obrazložena (točka 39.4.), a detaljno je o njoj iskazivao svjedok F. G., pročelnik financijskog odjela, a u skladu s njegovim iskazom navodili su i svjedoci V. K. i Ž. M.. Također je već navedeno da je u skladu sa Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi baš optuženica kao županica bila odgovorna za način trošenja proračuna. Dakle, prigovor optuženice u tom pravcu nije osnovan, pri čemu sama optužena M. L. M. u nastavku žalbe, ali i u obrani, objašnjava da su svi domjenci i događaji obuhvaćeni točkom 6.c) inkriminacije bili opravdani, odnosno da su predstavljali tzv. troškove reprezentacije, uz iznimku događaja pod točkom 6.c.2), odnosno proslavu rođendana Ž. M., o kojoj ništa ne zna niti je išta naložila. Dakle, ovakvim navodima u suštini nalazi opravdanje za izdavanje narudžbenica i plaćanje tih troškova iznoseći razloge za to, što podrazumijeva da je bila upoznata sa tim događajima i smatrala ih opravdanim troškom. Ovdje je potrebno osvrnuti se na to što se sve može priznati kao troškovi reprezentacije. Zakon o proračunu to ne definira, a niti je to sadržano u Statutu S. županije. Zakon o porezu na dobit ("Narodne novine" broj 177/04., 80/05., 57/06., 146/08., 80/10., 11/12. i 148/13.) u članku 2. stavak 6. navodi da državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije nisu obveznici poreza na dobit. Zakon o porezu na dobit u odredbi članka 7. stavak 1. točke 3. pod troškovima reprezentacije navodi ugošćenja, darove sa ili bez utisnutog znaka tvrtke ili proizvoda, troškove odmora, športa, rekreacije i razonode, zakupa automobila, plovila, zrakoplova, kuća za odmor, koji su nastali iz poslovnog odnosa s poslovnim partnerom. Dakle, definicija, odnosno ono što Zakon o porezu na dobit smatra troškovima reprezentacije, mora se smislenim i odgovarajućim tumačenjem primijeniti na ono što po prirodi stvari može biti priznato kao trošak reprezentacije i za tijela lokalne i područne samouprave, pa tako i S. županije. Drugačije tumačenje ovog pojma dovelo bi do arbitrarnosti i potpune autonomnosti tijela lokalne i područne samouprave, a to nije prihvatljivo i suprotno je i pravilima po kojima postupa Državna revizija, te načelu dobrog gospodarenja. Drugim riječima, da bi se određeni trošak koji je S. županija prikazala kao trošak reprezentacije priznao kao opravdan, on mora zadovoljavati kriterije koji su propisani i primjenjivi prema Zakonu o porezu na dobit. Radi provedbe Zakona o porezu na dobit donesen je Pravilnik o porezu na dobit ("Narodne novine" broj 95/05., 133/07., 156/08., 146/09., 123/10., 137/11., 61/12. i 146/13.) koji u članku 23. stavak 1. daje smjernice za tumačenje pojma poslovnih partnera, te glasi: "Poslovnim partnerima iz članka 7. stavak 1. točka 3. Zakona smatraju se osobe s kojima postoji poslovni odnos ili se očekuje da će se takav odnos uspostaviti". Adekvatnim i smislenim tumačenjem potrebno je ovakvu definiciju primijeniti i na određivanje pojma poslovnih partnera lokalne ili područne samouprave, a ovdje jasno može biti i riječ o službenim, odnosno protokolarnim prilikama. Dakako, nesumnjivo je da su troškovi koji se priznaju kao opravdani rashodi lokalne ili područne samouprave i oni koji

nastaju u okviru obavljanja protokolarnih aktivnosti i poslova iz djelokruga rada upravnih tijela Županije, odnosno obilježavanja pojedinih praznika i tom povodu financiranja hrane i pića za zaposlenike upravnih tijela Županije.

42.7. U pogledu događaja opisanog pod točkom c.1) optužena M. L. M. tijekom postupka ustvrdila je da se radilo o organiziranom ručku za udrugu roditelja poginulih branitelja, no takvu je obranu prvostupanjski sud otklonio kao neuvjerljivu, priklanjajući se iskazu svjedoka Ž. M. koji je naveo da se radilo o "domjenku koji je o po nalogu županice organizirao za potrebe koalicijskog partnera DSU, na traženje M. T.", pri čemu je negodovao i to jasno stavio na znanje optuženici, koja je samo odmahнула rukom. Istodobno je prvostupanjski sud navod svjedoka A. Ž., predsjednika Udruge roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata ocijenio neuvjerljivim i usmjerenim na otklanjanje kaznene odgovornosti optuženice. Izloženu analizu i ocjenu iskaza svjedoka M. i Ž. prihvaća i ovaj drugostupanjski sud. Naime, navod svjedoka Ž. koji se na raspravi, gotovo dvanaest godina nakon inkriminiranog događaja precizno sjeća datuma i mjesta ručka koji je navodno organizirala i nazočila mu optužena M. L. M., već je zbog takvog protoka vremena podložan propitkivanju. Nadalje, taj svjedok osim navođenja datuma, mjesta i broja uzvanika (16 do 18 ljudi) nije naveo niti jednu temu o kojoj bi se govorilo tijekom tog događaja, što bi bilo logično očekivati ako mu je sjećanje tako dobro. Uz to, niti taj svjedok, predsjednik Udruge niti optuženica nisu naveli da se radilo o nekom tradicionalnom, redovnom sastajanju županice s članovima te Udruge, a navod svjedoka Ž. o tome da je „poslovno surađivao sa S. županijom i županicom“ predstavlja uopćenu frazu koju nikako nije moguće konkretizirati, a jednako vrijedi i za obranu optužene M. L. M. koja u tom smislu ne daje nikakvo tumačenje. Nasuprot tome, iskaz svjedoka Ž. M. ispravno je prvostupanjski sud prihvatio kao uvjerljiv i argumentiran, budući da je svjedok iskazivao dosljedno u istrazi i na raspravi, po svjedoku opisani način rada s narudžbenicama i naredbodavno, autoritativno ponašanje optužene kao županice potvrđuju izravno ili neizravno i drugi zaposlenici S. (npr. J. J., J. B., D. H., V. K.), zbog čega je neprihvatljiva teza obrane da je svjedok M. nepouzdan i pristran. Uostalom, ovaj svjedok iskazivao je i u odnosu na inkriminaciju pod točkom c.2), prema kojoj je on taj kojem je plaćanjem troškova proslave rođendana pribavljena imovinska korist, a učinjena šteta S. županiji. Da se radilo o organiziranom ručku za Udrugu roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata bilo bi logično i životno da taj događaj bude evidentiran u Rasporedu obveza optuženice kao županice, jer organizacija koja uključuje pozivanje tolikog broja uzvanika ne može biti ostvarena u zadnji čas, pa je isključeno da se radi o događaju koji se neplanirano ubacio u raspored županice.

42.8. Žaliteljica M. L. M. u pogledu inkriminacije pod točkom c. 2) navodi da svjedokinja D. H. nije potvrdila navode svjedoka Ž. M., zbog čega nalazi da je iskaz svjedoka M. neprihvatljiv. Međutim, neovisno o tome što svjedokinja H. doista nije decidirano potvrdila navod svjedoka M. da mu je upravo ona na kraju proslave rođendana prenijela poruku optužene da će troškove proslave podmiriti S. županija, treba naglasiti da ona to nije ni osporila, a ima li se na umu da je narudžbenicu za tu prigodu optužena M. L. M. ovjerila svojim potpisom, kao i da niti jedno ugošćavanje, odnosno plaćanje troškova za hranu i piće iz sredstava S. županije nije mogao odobriti nitko drugi osim optuženice (kako to navodi svjedok F. G.), opravdano je prvostupanjski sud prihvatio iskaz svjedoka Ž. M., koji pritom u određenoj mjeri takvim iskazom tereti i sebe prikazujući se u ne baš moralno pozitivnom svjetlu.

42.9. Optužena prigovara zaključku suda o tome da su događaji opisani u alinejama c.3) i c.7) bili privatni domjenci, navodeći da to što nisu bili evidentirani u Rasporedu obveza ne podrazumijeva da se nije radilo o opravdanim troškovima reprezentacije, ističući da nije moguće unaprijed predvidjeti sve obveze i da je ona mijenjala svoj raspored i agendu u hodu, prema potrebama. Međutim, iz narudžbenice koja je izdana u vezi s ugostiteljskim uslugama opisanim kao ručak u restoranu C. 15. srpnja 2011. razvidno je da ju je sačinila V. K., koja je kao svrhu navela "ugostiteljske usluge za gradonačelnike i općinske načelnike akcijske grupe U. kao goste optužene M. L. M.". Nije životno ni logično da se opisana prigoda organizira u zadnji čas, jer ona traži pozivanje svih uzvanika, kojih je, sudeći po iznosu računa koji je u vezi s tim ispostavljen, bio veći broj. Da se doista radilo o tako hitnom sastanku lokalnih dužnosnika "akcijske grupe U." optuženica bi se toga morala sjetiti, jer je u tom slučaju riječ o neuobičajeno naglo organiziranom okupljanju i to osoba koje su ujedinjene u nekoj akciji koja prema navodima iz narudžbenice predstavlja neki bitni cilj S. županije. Zbog toga je prvostupanjski sud ispravno zaključio da nema govora o troškovima reprezentacije, nego je riječ o privatnom ručku optuženice. Optužena M. L. M. nije se očitovala niti o ručku u restoranu C. od 23. rujna 2013., za koji je izdan račun u iznosu koji ukazuje na veći broj uzvanika. Iako se svjedok Ž. M. koji je prema inicijalu navedenom na narudžbenici koja je pratila taj događaj ("Ž") ne očituje o konkretnom događaju, u narudžbenici je kao svrha navedeno da se radi o službenom sastanku s predstavnicima izvedbenih projekata – Z. cesta, O. P., N. o. š., a ta obveza također nije notirana u Rasporedu obveza. Iznos računa, kako je već rečeno, sugerira veći broj uzvanika, u narudžbenici konkretizirana svrha također podrazumijeva da je bilo potrebno određeno vrijeme za organizaciju tog ručka, pa je izostanak upisane obveze u Raspored obveza snažan indicij za zaključak da se radilo o privatnom ručku. Prvostupanjski sud s tim je ispravno povezao iskaz svjedoka Ž. S. koji je naveo da ga je županica kao člana političke stranke H. (s kojim je politički surađivala) pozvala na ručak u restoran C., gdje su bili i članovi koalicije S.-a, ukupno 15 osoba. Ovaj iskaz opravdano je prvostupanjski sud ocijenio uvjerljivim i prihvatio ga, a vrijeme, mjesto i broj uzvanika podudarni su onom što je navedeno u narudžbenici i u računu, dok se jedino identitet uzvanika razlikuje. Optuženici je nesumnjivo bilo dobro poznato da učvršćivanje koalicije i političkog savezništva ne može predstavljati prihvatljiv trošak reprezentacije za S. županiju, nego je to jačanje veza između političkih stranaka na vlasti, a ne poslovni ili partnerski odnos između S. županije i nekih drugih osoba, pa je zbog toga i izdana narudžbenica u kojoj je navedena potpuno drugačija svrha koja bi opravdavala navedeni trošak.

42.10. Događaj opisan u alineji c.4) optuženica u obrani prikazuje kao ručak organiziran povodom dolaska predsjednika Uprave H. I. vezano za kapitalna ulaganja u željezničku infrastrukturu, a ta bi svrha doista bila prihvatljiva kao trošak reprezentacije. Međutim, ne samo što tog događaja nema za datum 17. srpnja 2012. evidentiranog u Rasporedu obveza (što je i ovdje snažan indicij, ima li se na umu po optuženici iznesena vrsta obveze koja se po prirodi stvari ne odigrava u posljednji trenutak), nego iz iskaza svjedoka Ž. M. proizlazi da je u srpnju te godine u posjet došao ministar prometa S. H. D., koji je obišao gradilište, nakon čega je organiziran ručak na kojem su sudjelovali predstavnici izvođača radova, nadzora i investitora H. c., na kojem on nije bio. Svjedok M. iskazao je da je 19. srpnja 2012. bio u svojstvu ravnatelja Županijske uprave za ceste na otvaranju radova na izgradnji Z. ceste u S., nakon čega je održan službeni ručak 19. srpnja 2012. u restoranu C. na kojem su bili prisutni predstavnici H. c. i H. I., dok drugih posjeta predstavnika H. c. nije bilo.

Svjedok N. M., član uprave T. H. c., sjetio se da je S. županija imala projekt rekonstrukcije i izgradnje Z. ulice D. u S., te da je nakon javnog predstavljanja projekta zajedno s optuženicom i njezinim suradnicima otišao na ručak u neki lokal u S., a bilo je oko deset ljudi uključujući predstavnike H. ž. Iskazi svjedoka M. i M. potpuno se podudaraju, pri čemu je logično da je svjedok M. zbog svog položaja (ravnatelj Ž. uprave za ceste) bio prisutan, kao i da se bolje sjećao, budući da je broj njegovih obveza u tom svojstvu sigurno bile znatno manji od onog koje je imao N. M., koji je član uprave H. c. i zbog toga nesumnjivo znatno češće nazočio sličnim događajima. Vrsta prigode (otvaranje radova) morala je upravo zbog važnosti događaja biti točno ubilježena u Raspored obveza optuženice, pa je njezin prigovor da je moguće da je došlo do zabune u datumu neprihvatljiv. Svjedok E. K. navodi da je, osim svečanom otvaranju u ljeto 2012., bio nazočan i jednom tijekom 2013. kada ga je optuženica pozvala na večeru izvan S. u restoran čijeg se imena ne sjeća, no potonji događaj očito nema nikakve veze s onim iz alineje c.4), respektira li se da je inkriminirani ručak bio godinu dana ranije, kao i da se restoran o kojem u drugom posjetu govori svjedok K. nalazi izvan S., dok se restoran C. nesporno nalazi u S., štovišće u centru. Ima li se na umu i da su i narudžbenica i račun izdani 17. srpnja 2012., a ne 19. srpnja 2012. (što bi bilo logično ako je u pitanju bio službeni ručak održan toga dana), ispravno je prvostupanjski sud zaključio da je ručak u restoranu C. dana 17. srpnja 2012. bio privatne naravi, odnosno da se očito nije radilo o službenom ručku.

42.11. Što se tiče inkriminacije opisane pod točkom c.5) optužena M. L. M. i ovdje nastoji diskreditirati vjerodostojnost iskaza svjedokinje J. J., optužujući je da je sklona manipulacijama s motivom da tereti optuženicu. Međutim, već je odgovoreno na takve primjedbe žaliteljice, pa se upućuje na taj dio obrazloženja ove odluke. Ovdje je potpuno irelevantno, što žaliteljica ignorira, je li izdanom narudžbenicom i plaćanjem računa od strane S. županije Ž. S. pribavljen iznos novca ili je on primio određene artikle iz trgovačkog društva I. c. d.o.o., jer se suština inkriminacije ogleda u tome što je plaćanjem računa izdanog od I. c. d.o.o. S. županija oštećena u iznosu navedenom u tom računu, kako to slijedi iz činjeničnog opisa inkriminacije. U dokaznom postupku izvedeni su dokazi kojima je trebalo utvrditi jesu li prehrambeni artikli bili pribavljeni za potrebe S. županije (u kojem slučaju bi se moglo raditi o opravdanom plaćanju računa). Međutim, prvostupanjski sud je kritičkom i savjesnom analizom svih izvedenih dokaza i njihovom ocjenom utvrdio da ti prehrambeni artikli nisu bili naručeni ni za potrebe S. županije ni za potrebe domjenka u sklopu L. s. čiji je pokrovitelj jednim dijelom bila S. županija. Naime, pokroviteljstvo manifestacije L. s., kako to proizlazi iz iskaza svjedoka G. Đ., tajnika Organizacijskog odbora i člana Pododbora za brošuru i zabavni program te manifestacije, bilo je organizirano na način da je financijskom konstrukcijom bio predviđen iznos od 200.000,00 kuna za njezino održavanje, a taj iznos je prikupljao Organizacijski odbor. S. županija bila je najveći donator i transferirala iznos od 80.000,00 kuna na račun Organizacijskog odbora. Već iz takvog iskaza, kojem odgovara materijalna dokumentacija, jasno proizlazi da donatori, pa tako i S. županija nisu plaćali nikakve račune za potrebe ove manifestacije, nego su transferirali određeni iznos novca na račun Organizacijskog odbora, a Organizacijski je odbor potom iz sredstava tog računa podmirivao financijske obveze direktno dobavljačima. Među dobavljačima uopće nije bilo trgovačko društvo I. c. d.o.o., a prehrambeni artikli su naručeni i isporučeni od obrta Š. Uz to, iz iskaza svjedoka M. R., načelnika općine L., koji potvrđuje sve navode svjedoka Đ., proizlazi da S. županija tijekom održavanja manifestacije L. s. 2012. nije organizirala nikakav domjenak. Niti jedan od tih svjedoka nije imao nikakav razlog za

terećenje optuženice, štoviše s obzirom na višegodišnje sponzorstvo S. županije u ovoj manifestaciji mogli su biti zainteresirani da iskazima pomognu optuženici. Njihovi su iskazi suglasni sadržaju materijalne dokumentacije, pa ih je prvostupanjski sud opravdano prihvatio. Jednako tako, opravdano je prvostupanjski sud prihvatio i iskaz svjedoka P. K. (vozača koji je isporučio robu I. c. d.o.o.) kojem je bilo rečeno da dostavlja robu koju je naručila S. županija za L. s., pri čemu nije govorio o detaljima, budući da je potpuno logično i životno da vozač nije upoznat s detaljima narudžbe, odnosno svrhe i nije ni ovlašten niti raspolaže podacima potrebnim za utvrđivanje istinitosti takve narudžbe i njene opravdanosti. Prvostupanjski sud prihvatio je iskaz svjedokinje B. G., vlasnice I. c. d.o.o. koja je objasnila da je robu koju je telefonom naručila ženska osoba iz S. županije trebalo isporučiti u L., negdje kod crkve, što je učinio P. K.. Ova svjedokinja nije identificirala žensku osobu koja je izvršila telefonsku narudžbu, ali je nesumnjivo da je račun izdan S. županiji i da ga je ona podmirila. Kraj nesumnjivog podatka da S. županija nije organizirala nikakav domjenak u okviru L. susreta niti je roba isporučena Organizacijskom odboru te manifestacije, irelevantno je tko je doista naručio predmetnu robu, jer je očito da je navod u narudžbenici da se roba nabavlja za potrebe te manifestacije neistinit. O tome zašto je to učinjeno govorila je svjedokinja J. J., koja je vrlo detaljno opisala okolnosti pod kojima je sačinila ovu narudžbenicu, koju je potom svojim inicijalima potvrdila svjedokinja V. K., istodobno time osnažujući navod svjedokinje J. da joj je upravo V. K. rekla što da upiše kao svrhu narudžbenice. Dakle, sadržaj iskaza svjedokinje J. potkrijepljen je time, pa nema nikakvog razloga posumnjati u istinitost i ostalih navoda te svjedokinje u kojima objašnjava da joj je Ž. M. rekao da po nalogu županice Ž. S. osigura novčana sredstva u iznosu od 15.000,00 kuna kojima će se opravdati račun koji će odgovarati tom iznosu, a ona za S. županiju sačiniti narudžbenicu da bi taj račun opravdala. Isključeno je da bi J. J. to činila na svoju ruku, kraj podatka o inicijalima V. K., neovisno o tome što svjedok Ž. M. nije iskazivao o tom događaju, kao i činjenice da je narudžbenicu na kraju morala potpisati optužena M. L. M.. Dakle, nema govora o tome da bi prvostupanjski sud pogrešno utvrdio činjenično stanje i da su iskazi svjedoka međusobno suprotni.

42.12. Žaliteljica M. L. M. u odnosu na dio inkriminacije opisan u alineji c.6) uopćeno prigovara zaključcima prvostupanjskog suda nalazeći da su oni neprihvatljivi jer da to što takve obveze nisu upisane u Raspored obveza nije dovoljan dokaz. U obrani je optuženica navela da je ručak u restoranu B. dana 17. listopada 2012. (srijeda) bio organiziran u povodu obilježavanja Dana branitelja S. županije. Međutim, takva obrana ne odgovara podatku da je kao Dan branitelja S. županije proglašen datum 18. listopada, kada se redovito i obilježava. Stoga nije realno ni prihvatljivo da obveza i događaj takvog karaktera, koji se pritom ne obilježava na adekvatan datum, ne bi bio upisan u Raspored obveza, jer organizacija takvog događaja zahtijeva pripreme koje uključuju sastavljanje popisa uzvanika i njihovo obavješćavanje i pozivanje. Također nije bilo nikakvog razumljivog razloga da se ručak u povodu obilježavanja Dana branitelja održi u srijedu 17. listopada 2012. umjesto u četvrtak 18. listopada. Pritom je indikativno da je optužena M. L. M. i događaj od 30. rujna 2012. (opisan pod točkom b.11)) nastojala opravdati upravo obilježavanjem Dana branitelja. Kraj takvog stanja stvari, a respektirajući sve navedeno i uzimajući u obzir navode svjedokinje D. H. koja je postupala na traženje optuženice kao županice i rezervirala mjesta u restoranima na njezino traženje bez pitanja o kakvom je događanju riječ i tko su uzvanici, ali i svjedoka V. K., F. G., Ž. M. i J. J. koji u suštini potvrđuju kaotično i nesređeno stanje u izdavanju narudžbenica i njihovom ispunjavanju, te nepodudarnost između datuma računa i protokolarnih događaja,

opravdan je i ispravan zaključak prvostupanjskog suda da se ni u ovoj prigodi nije radilo ni o kakvom opravdanom trošku, odnosno da je bila riječ o privatnom ručku, a ne događaju koji je upisan kao svrha narudžbenice.

43. Iz iznesenih razloga nije osnovana žalba optužene M. L. M. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na inkriminacije iz točke 6.

43.1. Pravilno je prvostupanjski sud zaključio da je svojim radnjama optužena M. L. M. počinila kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavaka 1. i 2. KZ/11., kao što je opravdano prvostupanjski sud na ta djela primijenio KZ/11.

43.2. Naime, optužena M. L. M. proglašena je krivom jer je djelo počinila u periodu od mjeseca studenog 2005. do kraja 2013., pa se počinjenje kaznenog djela proteže i na period nakon stupanja na snagu KZ/11. u prvoj svojoj varijanti iz "Narodnih novina" broj 125/11. i 144/12., a koji je u pogledu djela iz članka 291. ostao neizmijenjen. Njezine radnje do stupanja na snagu KZ/11. predstavljale su počinjenje djela iz članka 337. stavka 4. KZ., međutim sukladno članku 3. stavku 4. izmijeni li se zakon za vrijeme počinjenja kaznenog djela, primjenjuje se zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja radnje, što je ovdje KZ/11.

44. U odnosu na kazneno djelo iz točke 7.

45. Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, optužena M. L. M. opravdano prigovara da prvostupanjski sud svoje utvrđenje da je sve troškove koji su opisani u toj točki optuženica napravila u namjeri da sebi pribavi protupravnu imovinsku korist a na štetu S. županije temelji zapravo na nalazu i mišljenju vještakinje M. H., koja je izradila tabelu troškova plaćenih karticama, nakon čega je konstatirala da: a) računi ne glase na SMŽ, b) su određeni troškovi nastali za vrijeme godišnjeg odmora županice i c) u dostavljenoj dokumentaciji županica nije pravdala troškove navodeći tko je ugošćen u pojedinom ugostiteljskom objektu. Prvostupanjski sud potom usporedbom obrane, iskaza svjedoka i nalaza i mišljenja imenovane vještakinje utvrđuje da je optužena M. L. M. bila službeno u R., U., F. i D. u vrijeme kada su učinjeni određeni inkriminirani troškovi u tim gradovima, ali smatra da se oni ne mogu opravdati službenom svrhom jer račun ne glasi na S. županiju ili nije navedeno tko je ugošćen, ili nije naveden opis usluge ili nije vidljivo radi li se o računu ili slipu ili računa uopće nema pa ti računi nisu vjerodostojna knjigovodstvena isprava da se mogu pravdati službenom svrhom i o troškovima ne postoji izvješće iz kojeg bi bila vidljiva službena svrha.

45.1. U točki 376. obrazloženja prvostupanjske presude navodi se da je utvrđeno da je optužena M. L. M. službeno boravila u R. (14. ožujka 2010. na Turističkom klasteru sedam kontinentalnih županija), u I. (8. studenog 2010. na skupštini europskih regija koja se održavala od 9. do 13. studenog), u U. (3. svibnja 2009. u H. S. G. na sportskom i znanstvenom natjecanju studenata tehnoloških fakulteta pod pokroviteljstvom S. županije), u B. (14. prosinca 2008. gdje je otišla na poziv iseljenih građana, a boravak je zabilježen od 12. do 14. prosinca 2008.), u F. (21. srpnja 2007. na godišnjem susretu C. u P.), u R. (30. lipnja 2006. na sjednici H. zajednice Ž.), u S. (4. ožujka 2009. na sudjelovanju cvjećara S. županije u organizaciji H. obrtničke komore), u G. (18. prosinca 2007. na B. obrtničkom sajmu gdje su nastupali obrtnici S. županije) i konačno u D. (9. i 10. srpnja 2010. na otvaranju Dubrovačkih ljetnih igara). Usprkos tome, prvostupanjski sud zaključuje da se učinjeni troškovi, iako su

nesporno nastali za vrijeme njenih službenih boravaka i putovanja u tim gradovima, nikako ne mogu opravdati službenom svrhom, jer da računi ne glase na S. županiju, ili da nije navedeno tko je ugošćen, ili nije naveden opis usluge, ili nije vidljivo radi li se o računu ili slipu, ili računa uopće nema, zbog čega ti računi nisu vjerodostojna knjigovodstvena isprava da bi se mogli pravdati službenom svrhom.

45.2. Iako prvostupanjski sud ispravno konstatira da je optuženica bila upozorena koji su podaci bili potrebni da bi se radilo o vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi, no da ipak nije poštovala takvu proceduru, nije za sada prihvatljiv zaključak kako su baš svi troškovi nabrojeni u alinejama točke 7. bili napravljeni u namjeri pribavljanja materijalne koristi optuženici, a posebice oni o kojima je bila riječ u povezanosti sa službenim boravcima optužene M. L. M., a koji su navedeni u točki 45.1. ove odluke. Nema sumnje da je nepostupanje po uputama za ispunjavanje isprava kako bi one bile knjigovodstveno prihvatljive može biti indicij da osoba nešto skriva i onemogućuje kontrolu jer postupa netransparentno, no kraj činjenice da je optuženica nesumnjivo bila na službenim putovanjima u određenim, nabrojenim gradovima i to baš u vrijeme kada su učinjeni troškovi korištenjem kreditnih kartica na tim mjestima, pri čemu se najčešće radi o troškovima za konzumaciju hrane i pića ili hotelskim troškovima, zaključivanje prvostupanjskog suda da se radi o pribavljanju imovinske koristi za optuženicu neprihvatljivo je formalističko. Navod vještakinje da se u dva od tih računa ne može utvrditi opis usluge (računi iz R. i I.) ne predstavlja, kraj nepobitne činjenice da je optuženica tamo službeno boravila, dodatni indicij koji bi nepobitno upućivao na zaključak da je riječ o privatnom trošku, a ne opravdanom trošku bilo reprezentacije ili za vlastitu prehranu. Naime, kada je utvrđeno da je optuženica u nekim periodima bila na službenim putovanjima i boravcima u nekim gradovima, podrazumijeva se da je u tim periodima morala konzumirati hranu i piće, pa knjigovodstvena neispravnost učinjenih troškova ne može biti isključivi dokaz na kojem se temelji zaključak o tome da je tada činila radnje kojima se ostvaruje i kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. Druga je stvar prihvatljivosti knjiženja takvih troškova i njihovog plaćanja od strane S. županije, ali to ne podrazumijeva i počinjenje inkriminiranog kaznenog djela od strane optuženice.

45.3. Ovdje treba dodati i da je prvostupanjski sud u točki 376. naveo i račun iz B. K. (od 26. veljače 2009.) za koji je optuženica navela da se odnosi na ručak s lobistom M. K. i potencijalnim izraelskim ulagačima u Lj. T., a za koji je financijsko-knjigovodstvena vještakinja navela da "se odnosi na jelo i piće, nije vidljiv broj računa, račun ne glasi na S. županiju, nije navedeno tko je ugošćen, pa da se radi o privatnim izdacima optuženice za vrijeme skijanja u razdoblju od 21. do 28. veljače 2009." Međutim, ovdje treba naglasiti da su opravdani prigovori optužene M. L. M. koja je navela da je kao dužnosnik svoju funkciju obavljala tijekom 365 dana u godini, zbog čega je argument da je u pojedinim prilikama bila na godišnjem odmoru neprihvatljiv. Pritom se u žalbi pravilno pozvala na mišljenje Ministarstva.... od 08.09.2011. i presudu Visokog upravnog suda broj USOZ-57/14 od 27.02.2015., prema kojima županica kao izabrani dužnosnik nije zaposlenik županije ni bilo kojeg tijela, te obnaša dužnost na koju je izabrana neovisno o satnici rada ili bilo kojem obliku radnog vremena. Dakle, to znači da izabrani dužnosnik obnaša svoju dužnost 24 sata dnevno, sve dok mu traje mandat na koji je izabran, kao i da mu se ne izdaje rješenje o korištenju godišnjeg odmora i nije dužan opravdati svoju neprisutnost na radnom mjestu. Zbog toga se ovaj razlog koji je navela vještakinja, a prihvatio prvostupanjski sud za neke od troškova ne može prihvatiti.

45.4. Dakle, iako uporno optuženičino ignoriranje pravila koja su nalogala što je sve potrebno priložiti slipu kreditne kartice i navesti kao svrhu učinjenog troška, koje ponašanje s obzirom na to da je optuženica bila višekratno na to upozoravana, pa je to čak bila i primjedba Državnog ureda za reviziju (izvješća za 2009., 2010. i 2011.) zaista predstavlja snažan indicij da je optužena M. L. M. kreditnim karticama plaćala i privatne troškove, u okolnostima i prilikama kada postoje i podaci o tome da su neki troškovi učinjeni u vezi sa službenim putovanjem ili službenim prilikama, odnosno kada postoji barem realna mogućnost da u troškovi učinjeni u vezi sa obavljanjem njezine funkcije nije prihvatljiv zaključak o tome da su i te radnje dio kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11.

45.5. Iz izloženih razloga činjenično stanje je za sada pogrešno, pa i nepotpuno utvrđeno. U ponovljenom postupku prvostupanjski će sud ponovno izvesti sve već izvedene dokaze te po potrebi i dodatne, koje će potom, kao i obranu optuženice, kritički i savjesno analizirati i potom ocijeniti i to pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, imajući na umu primjedbe koje su iznesene u ovoj odluci, nakon čega će donijeti novu odluku, koju će valjano obrazložiti. S posebnom će pažnjom također procijeniti jesu li troškovi za gorivo, koji su plaćeni neadekvatnim kreditnim karticama (umjesto I. ili O. karticom) samo iz tog razloga privatni trošak optuženice, a na umu će pritom imati i podatak da je optuženica prema iskazu svjedoka I. L., koji je bio vođa voznog parka S. županije, koristila sljedeća vozila A. A. 6, Š. (oba na diesel), ali i L. (benzin).

45.6. Prema tome, žalba optužene M. L. M. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. opisanog pod točkom 7. izreke pobijane presude je osnovana. Zbog toga je na temelju članka 483. stavak 1. i članka 484. stavak 2. ZKP/08. pod točkom I izreke, prvostupanjska presuda u odnosu na to djelo ukinuta i predmet upućen u ukinutom dijelu na ponovno suđenje i odluku. Uslijed takve odluke, žalba državnog odvjetnika zbog odluke o kazni u pogledu tog djela je bespredmetna.

46. U odnosu na točku 8.

47. Optužena M. L. M. u žalbi osporava zaključak o dokazanosti elementa poticanja. U tom pravcu, slično kao i u pogledu svjedoka Ž. Ž. (vidi točku 13.6.), tvrdi da se zaključak o njezinoj krivnji u pogledu ovog djela temelji na osuđujućoj presudi protiv svjedoka Z. R. donesenoj na temelju sporazuma koji je svjedok sklopio s državnim odvjetnikom. Ističe da je svjedok Z. R. negirao postojanje poticanja te da svjedok J. M. i ostali ispitani svjedoci o tome nemaju nikakvih relevantnih saznanja, pa smatra da se zaključak o njezinoj krivnji temelji samo na špekulaciji suda.

47.1. Međutim, prema stajalištu ovog drugostupanjskog suda, prvostupanjski sud je savjesno ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima, te je s pravom zaključio da je neizdavanje računa posljedica zahtjeva optužene M. L. M., a ne "aljkavog, neorganiziranog i zaboravnog" postupanja svjedoka Z. R..

47.2. Naime, nije sporno da je žaliteljica svoju svadbenu svečanost održala u poslovnom prostoru i dvorištu L. k. B. u vlasništvu H. š.. Žaliteljica ne osporava činjenicu da su time nastali troškovi na pripremi, organizaciji i održavanju svadbene svečanosti koje su snosile H. š., kako je to prvostupanjski sud utvrdio pod točkama 388.-394. pobijane presude. Kada se te činjenice povežu s iskazom svjedoka Z. R.,

tadašnjeg voditelja uprave H. š., u čijem sklopu je bila L. k. B., koji je prvo osuđen jer je priznao zlouporabu položaja i ovlasti, a potom kao svjedok izjavio da s optuženicom nije osobno razgovarao, a da je dogovore vodio domar J. M. (koji to opovrgava s tvrdnjom da je svjedok R. kao njegov poslodavac odredio angažman i odobrio isplatu prekovremenih sati za rad vezan uz svadbenu svečanost), da nisu izvršene ugostiteljske usluge (iako iz iskaza svjedoka M. J., S. M., E. P. i J. M. proizlazi da ih je svjedok R. angažirao i da su sudjelovale, među ostalim, u poslovima kuhanja gulaša i pranja suđa) i da račun nije izdao jer u cjeniku H. š. nije postojala odgovarajuća stavka (iako je odredio radnicima isplatu prekovremenih sati), tada nema mjesta nikakvom drugom zaključku osim onog da se postupanje Z. R. temelji na poticanju od strane žaliteljice. Kraj takvog stanja stvari, žalbena teza da bi optuženica račun platila, da joj je bio dostavljen i da joj je promaknulo da joj račun nije dostavljen, ne samo da je potpuno promašena, nego govori dovoljno sama za sebe. Da je neizdavanje računa posljedica samo nemarnosti svjedoka R., a ne postupanja po zahtjevu optuženice, ne bi bilo nikakvog razloga da svjedok R. neistinito iskazuje, a nema nikakve dvojbe da je njegov iskaz ne samo u suprotnosti s osudom za kazneno djelo čije je počinjenje priznao, nego je i opovrgnut iskazima ispitanih svjedoka i pročitanim ispravama (točke 390., 387.2.1.-389. pobijane presude), a konačno i životnom logikom da optuženica, tada županica S. županije, svoj zahtjev plasira rukovoditelju (svjedoku Z. R.), a ne da dogovara posao s niže rangiranim djelatnikom (domarom J. M.).

47.3. Zato je s pravom prvostupanijski sud utvrdio da se optuženica počinjenjem ovog djela okoristila za najmanje 9.636,22 kune, na ime isplaćenih bruto iznosa radnicima za odrađene prekovremene sate te da je u tom iznosu i nastala šteta za H. š., što u suštini optuženica niti ne pobija s tvrdnjom da bi račun platila da joj je bio dostavljen i da joj je promaklo da joj račun nije dostavljen.

48. Na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostupanijski je sud je ispravno primijenio kazneni zakon kada je opisanu djelatnost optuženice pravno označio kao kazneno djelo iz članka 291. stavak 1. u vezi članka 37. KZ/11., unatoč tome što je optuženica djelo počinila za vrijeme važenja KZ/97., jer je KZ/11. blaži zakon. Naime, s obzirom na to da su odredbe o poticanju u oba zakona sadržajno u bitnome iste, za ocjenu blažeg zakona relevantne su odredbe oba zakona u pogledu kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti koje je u KZ/97. sadržano u članku 337., a u KZ/11. u članku 291. S obzirom da je počinjenjem kaznenog djela optuženica pribavila imovinsku korist u iznosu najmanje 9.636,22 kuna, to njezina aktivnost *tempore criminis* potpada pod kazneno djelo iz članka 337. stavka 3. KZ/97. za koje je propisana kazna zatvora od jedne do pet godina te koje predstavlja kvalificirani oblik osnovnog djela iz članka 337. stavka 1. KZ/97. To kazneno djelo, s obzirom na visinu imovinske koristi, ima pravni kontinuitet kaznenom djelu iz članka 291. stavka 1. KZ/11., koji je stupio na snagu nakon počinjenja djela, ali je blaži za optuženicu, jer njezino postupanje potpada pod počinjenje osnovnog, a ne kvalificiranog oblika djela, za koje oblik je uostalom propisan i blaži zakonski minimum kazne jer je za kazneno djelo iz članka 291. stavak 1. KZ/11. propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.

49. U odnosu na žalbenu osnovu povrede kaznenog zakona zbog primjene odredbi o stjecaju

50. Optužena M. L. M. smatra da je povrijeđen kazneni zakon, sugerirajući da je sve radnje za koje je proglašena krivom, a koje su opisane u točkama 1., 3., 4., 5, 6. i 7. izreke pobijane presude trebalo pravno označiti kao jedno produljeno kazneno djelo, primjenom odredbi KZ/97., koji je prema njezinom mišljenju vrijedio *tempore criminis*. Smatra da se radi se o istom kaznenom djelu zlorporabe položaja i ovlasti, radnje iz činjeničnog opisa čine jedinstvenu cjelinu, sva djela karakterizira da je počiniteljica postupala u istom svojstvu, sva su počinjena u razdoblju od 2005. do 2013. (vremenski kontinuitet), za trajanja mandata županice, povezuje ih i mjesto počinjenja, a uvijek je oštećen proračun S. županije. Uz to je i namjera optuženice ista, jer se temelji na bitno istovjetnoj situaciji.

50.1. Međutim, izloženo rezoniranje samo je jednim dijelom prihvatljivo.

50.2. Prije svega, na više je mjesta već u ovoj odluci razmotrena pravilnost primjene KZ/11., pa te razloge ne treba ponavljati. Ostaje stoga za razmotriti tvrdnju optužene M. L. M. da zlorporabe položaja i ovlasti zbog kojih je proglašena krivom pod točkama 1., 3. - 6. pobijane presude u stvari predstavljaju jedno produljeno djelo.

50.3. Iz zakonske norme članka 52. stavak 1. KZ/11. razvidno je da zakonodavac predviđa mogućnost da se određeno kriminalno ponašanje smatra produljenim kaznenim djelom, dakle jednim kaznenim djelom, ali samo ako je svaka od počinjenih radnji (koje inače samostalno također predstavljaju kazneno djelo) počinjena s namjerom, a radi se o više istih ili istovrsnih kaznenih djela, koja, s obzirom na prostornu i vremensku povezanost čine jedinstvenu cjelinu u pravnom smislu.

50.3.1. Pri tome je za počinjenje djela dovoljna tzv. "produljena namjera", kod koje počinitelj svaki puta stvara odluku za poduzimanje radnji, ali u jednakim ili sličnim situacijama, tako da njegove pojedinačne odluke upućuju na psihički kontinuitet. U suštini, riječ je o više namjera koje se sukcesivno stvaraju na način da se svaka novostvorena namjera nastavlja na staru odnosno odluka o djelu se ponavlja njegovim ostvarenjem "korak po korak" (tako i u odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske, III Kr-94/2020. od 26. svibnja i 1. rujna 2021. i tamo navedenoj sudskoj praksi).

50.4. U ovom predmetu, optužena M. L. M. je kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti iz točki 1., 3. -6. počinila u svojstvu županice S. županije. Ta činjenica nije odlučna, budući da optuženici na drugi način i nije bilo moguće počiniti kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti iz članka 291. KZ/11. Podatak da je u najvećem broju djela oštećen proračun S. županije nužna je posljedica radnji koje je pritom optuženica činila.

50.5. Međutim, pojedine inkriminacije karakterizira potpuno različit *modus operandi* optužene M. L. M., okolnosti počinjenja i motivi s kojima ona postupa pa, uz iznimku postupanja opisanih pod točkama 4. i 5. izreke pobijane odluke, radnje kojima optuženica ostvaruje obilježja zlorporaba položaja i ovlasti opisana pod točkama 1., 3. i 6. ne predstavljaju jedinstvenu cjelinu.

50.6. Tako je u kaznenom djelu iz točke 1. (privatizacija C. S. d.o.o.) glavnina optuženičkih aktivnosti koncentrirana na pribavljanje imovinske koristi drugoj osobi – pravnoj osobi I. T. d.o.o., pri čemu je za takvo postupanje sama bila motivirana mitom, dakle imovinskom korišću koju je primila od Ž. Ž., a u počinjenju djela

sudjeluje i optuženi S. K.. U kaznenom djelu iz točke 3. (izgradnja Zavoda ...) riječ je o pribavljanju koristi drugoj osobi – sada pravnoj osobi L. A. P. d.o.o., sve na poticaj optuženog B. P.. Konačno, u kaznenom djelu iz točke 6. (plaćanje tzv. "školica" i privatnih domjenaka javnim novcem S. županije) motivi optuženice su različiti, a kako je to vidljivo iz činjeničnog opisa pod točkama a), b) i c), no način izvršenja prati i kazneno djelo krivotvorenja službene ili poslovne isprave.

50.6.1. Prema tome, različite okolnosti koje su uvjetovale i pratile počinjenje kaznenih djela iz točke 1., 3. i 6. nesumnjivo su kod optužene M. L. M. predstavljale činjeničnu osnovu za formiranje nove namjere i cilja postupanja, što je onda rezultiralo i različitim načinima izvršenja, pa ovaj drugostupanjski sud nalazi da nisu ostvarene pretpostavke za kvalificiranje postupaka optužene M. L. M. opisanih u točkama 1., 3., i 6. kao jednog produljenog kaznenog djela.

50.7. Drugačija je međutim situacija u pogledu kaznenih djela opisanih pod točkama 4. i 5. izreke.

50.7.1. U kaznenom djelu iz točke 4. (osnivanje Savjeta i imenovanje njihovih članova) optuženica pribavlja korist fizičkim osobama a sve radi osiguravanja glasova u Ž. skupštini, a u kaznenom djelu iz točke 5. (sklapanje ugovora o djelu) pribavlja korist fizičkim osobama s kojima je prijateljski ili rodbinski povezana ili radi osiguravanja podrške vijećnika na skupštini. Riječ je dakle o u osnovi istoj motivaciji, koju prati i prostorna i vremenska povezanost (djelo iz točke 4. optuženica čini od lipnja 2009. do travnja 2014., a djelo iz točke 5. od svibnja 2006. do kraja 2010.).

50.7.2. Dakle, ovdje je riječ o istovrsnim djelima protiv službene dužnosti, počinjenim na sličan način i pod sličnim okolnostima, usmjerenim u suštini istom cilju, pa je namjera ovdje sukcesivna, a radnje čine jedinstvenu cjelinu. Kako dakle u odnosu na ta djela postoje potrebni sjedinjujući elementi koji dopuštaju da se optuženičina djelatnost, opisana pod točkama 4. i 5., tretira kao jedno produljeno kazneno djelo, to je na temelju članka 486. stavka 1. ZKP/08. pod točkom III izreke pobijanu presudu trebalo preinačiti u pravnoj oznaci djela te izreći da je optužena M. L. M. djelima opisanim pod točkama 4. i 5. izreke pobijane presude počinila jedno produljeno djelo protiv službene dužnosti, zlouporabu položaja i ovlasti iz članka 291. stavaka 1. i 2. u vezi članka 52. KZ/11.

51. U odnosu na odluku o kazni

52. Prije svega, u skladu s ukidnim rješenjem iz točke I izreke, kao i u skladu s preinačenjem u pravnoj oznaci djela iz točke II ove odluke (kojim je postupanje optužene M. L. M. iz točke 1. označeno kao kazneno djelo primanja mita iz članka 347. stavak 1. KZ/97.) i točke III ove odluke (kojim je postupanje optužen M. L. M. opisano pod točkama 4. i 5. označeno kao jedno produljeno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavaka 1. i 2. u vezi članka 52. KZ/11.) trebalo je po službenoj dužnosti preinačiti odluku o kazni u odnosu na optuženu M. L. M., a u vezi s tim razmotrene su i žalbe stranaka u odnosu na odluku o kazni.

52.1. Državni odvjetnik žali se u odnosu na odluku o kazni za sve optuženike. U pogledu optužene M. L. M. nalazi da su ispravno utvrđene otegotne okolnosti, ali da nisu dovoljno cijenjene pobude i stupanj povrede počiniteljeve dužnosti, odnosno to što je optužena M. L. M. kaznena djela počinila radi osobnog bogaćenja i to kao

službena osoba koja je izabrana na dužnosti kako bi svojim aktivnostima osigurala razvoj i bolju budućnost stanovnicima S. županije. Državni odvjetnik smatra da je njezino obijesno i pohlepno ponašanje uz nedostatak odgovornosti prema dužnosti koju je obnašala, te pokazanu drskost i gramzivost prema poziciji koju je iskoristila za stjecanje materijalnih dobara nauštrb šire zajednice i tretiranje državne službe kao sredstva za postizanje osobne materijalne koristi, zahtijevalo odmjeravanje jedinstvene kazne zatvora u duljem trajanju, a respektirajući da zbroj pojedinačno utvrđenih kazni iznosi 16 godina i 4 mjeseca.

52.2. U pogledu optuženih S. K., B. P. i D. R. državni odvjetnik je mišljenja da prvostupanjski sud u odnosu na njih nije dovoljno cijenio pobude i motive koji su doveli do počinjenja kaznenih djela za koje su proglašeni krivima, a koji su isključivo materijalističke naravi, usmjereni na zaobilaženje propisanih i društveno prihvatljivih pravila poslovanja i ponašanja, isključivo radi stjecanja osobne koristi nauštrb šire zajednice. Zbog toga nalazi da je potrebno te optuženike osuditi na strože kazne.

52.3. Optužena M. L. M. ističe da je propušteno olakotnim cijeniti protek vremena od počinjenja kaznenog djela, njezinu životnu dob, da se radi o osobi koja živi obiteljski život i majka je jednog djeteta. Osim toga, radi se o neosuđivanoj osobi, pri čemu nalazi neprihvatljivim drugačije taj podatak vrednovati ako se radi o osobi koja je obnašala najviše državne i lokalne političke dužnosti. Nadalje, smatra da je prvostupanjski sud pogrešno kao otegotno cijenio izostanak samokritičnosti i želju da naknadi štetu, jer to podrazumijeva da joj zamjera određeni način obrane i sugerira kao poželjan samooptuživanje. Izrazi kao što su "upornost" i "kriminalna volja" su puki klišeji, koji se uobičajeno ponavljaju u obrazloženjima presuda, te su zapravo pojmovi bez sadržaja. Neki od njih povezani su s drugim kategorijama, kao što je visina pribavljene koristi, što je također uzeto kao otegotno, pa se radi o višestrukom vrednovanju u osnovi iste okolnosti. Jedinstvena kazna zatvora izrečena optuženoj M. L. M. odudara znatno od kaznenopravne politike odnosno sudske prakse u Republici Hrvatskoj, a žaliteljica se ovdje poziva na niz presuda izrečenih za slična kaznena djela po drugim sudovima, komparirajući visine pribavljene imovinske koristi i izrečene kazne, koje su blaže od ovdje izrečene. Predlaže da joj se izrekne blaža jedinstvena kazna zatvora.

52.4. Optuženi S. K. navodi da je prvostupanjski sud nabrajajući otegotne okolnosti naveo i visinu pribavljene imovinske koristi, iako se ona ne spominje u činjeničnom opisu inkriminacije, pa je nejasno na koju visinu koristi sud misli. Nadalje, fraze kao što su "znatna upornost i izražena kriminalna volja kroz duži vremenski period" predstavljaju uopćene izraze bez sadržaja, tim više što nalazi da je njegova uloga prema činjeničnom opisu tek pomagateljska i stoga počinjena u kratkom vremenskom periodu od svega nekoliko dana. Neprihvatljivim nalazi navod prvostupanjskog suda o "potpunom izostanku želje da nadoknadi štetu" jer isti implicira da mu se otegotnim uzima način obrane, pri čemu naglašava da on uopće nije ostvario ikakvu korist. Smatra da je olakotnim trebalo cijeniti da je sve radnje proveo i izvršio na zahtjev i po nalogu vlasnika trgovačkog društva I. T. d.o.o. Ž. Ž., da se na sudu držao kooperativno, pristojno i ponašao u skladu sa zahtjevima suda. Stoga predlaže da se osudi na blažu kaznu.

52.5. Optuženi D. R. navodi da je prvostupanjski sud propustio olakotnim cijeniti da se radi o oženjenom čovjeku srednje životne dobi, ocu jednog maloljetnog djeteta, da je netom prije djela za koje je proglašen krivim proživio smrt djeteta, da sebe i obitelj

uzdržava radom, jer uz redovan posao vozača u hitnoj pomoći, radi i u vlastitom obrtu, da se korektno držao pred sudom, poštujući u cijelosti procesnu disciplinu.

52.6. Optuženi B. P. smatra da je odluka o kazni u prvostupanjskoj presudi samo paušalno obrazložena, pri čemu su precijenjene otegotne, a potpuno zanemarene olakotne okolnosti, od kojih neke čak nisu ni uzete u obzir. Tako je prvostupanjski sud ignorirao podatak da je optuženi P. tijekom trajanja kaznenog postupka sklopio brak i postao otac dvoje djece, koja su sada već školskog uzrasta te da je neosuđivan. Osim toga nije cijunjena dugotrajnost postupka, da je optuženik iz kupoprodajne cijene podmirio dugove prema dobavljačima i drugim vjerovnicima, što pokazuje da njegovo ponašanje nije bilo motivirano pribavljanjem materijalne koristi za sebe.

53. Ovaj drugostupanjski sud razmotrio je u svjetlu suprotstavljenih stanovišta stranaka po prvostupanjskom sudu pojedinačno utvrđene kazne zatvora i izrečenu jedinstvenu kaznu zatvora optuženoj M. L. M., kao i izrečene kazne zatvora optuženima S. K., D. R. i B. P.

53.1. U odnosu na optuženu M. L. M. prvostupanjski sud je u pogledu svih kaznenih djela olakotnim cijenio protek vremena od počinjenih djela, a kao otegotno je u pogledu kaznenih djela iz točaka 1., 2., 3., 4., 5. i 6. cijenio visinu pribavljene koristi i počinjene štete, u pogledu kaznenog djela primanja mita iz točke 1. i visinu iznosa primljenog mita, a u pogledu svih kaznenih djela (iz točaka 1., 2., 3., 4., 5., 6. i 8.) znatnu upornost i izraženu kriminalnu volju u postupanju kroz duži vremenski period, potpuni izostanak samokritičnosti u ponašanju optuženice kroz duži vremenski period, kao i potpuni izostanak želje da naknadi štetu. Iako opravdano žaliteljica L. M. prigovara tome da je prvostupanjski sud otegotnim cijenio izostanak samokritičnosti i želje da naknadi štetu, budući da takva kvalifikacija predstavlja kritiku iznošenja obrane i negativnu kvalifikaciju te obrane, pa stoga nije prihvatljiva, ostali prigovori žaliteljice nisu opravdani. Naime, visina pribavljene imovinske koristi i nastale štete, koje u pojedinim kaznenim djelima znatno premašuju kvalifikatorni element kaznenih djela o kojima se radi, uobičajeno i ispravno se cijene kao otegotne okolnosti. Također je ispravno prvostupanjski sud kao otegotno cijenio upornost i izraženu kriminalnu volju optuženice. Naime, ona se ne očituje samo u visini pribavljene koristi i nastale štete, nego i u vremenskom periodu kriminalne aktivnosti optuženice i brojnim radnjama koje je poduzela u cilju ostvarenja kaznenih djela. Ranija neosuđivanost i po ocjeni ovog drugostupanjskog suda, premda postoji, nije bitna okolnost, upravo zbog činjenice što bi osobe koje obnašaju najviše državne i lokalne političke dužnosti doista trebale biti časne, poštene i moralne.

53.2. Međutim, s obzirom na to da je prvostupanjska presuda preinačena u pravnoj oznaci djela, pa je postupanje optužene M. L. M. iz točke 1. pravno označeno kao kazneno djelo iz članka 347. stavak 1. KZ/97., prije svega je trebalo za to kazneno djelo optuženoj M. L. M. utvrditi kaznu zatvora za to djelo, što je i učinjeno te je optuženoj M. L. M. na temelju članka 347. stavak 1. KZ/97. utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri godine, a respektirajući da je posebni zakonski minimum jednak kao i za kazneno djelo iz članka 293. stavak 1. KZ/11. (jedna godina). Ovaj drugostupanjski sud nalazi da je kazna zatvora u takvom trajanju adekvatna težini počinjenog djela, visini pribavljene koristi i podatku da je optuženica bila županica, kao i proteku vremena od počinjenog djela.

53.2.1. Također, s obzirom na to da je prvostupanjska presuda preinačena u pravnoj oznaci djela iz točki 4. i 5., a i djelomičnim prihvaćanjem žalbe optužene M. L. M. tako da se umjesto počinjenja dva djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. sada radi o jednom produljenom kaznenom djelu iz članka 291. stavka 1. i 2. u vezi članka 52. KZ/11., to je optuženoj M. L. M. za to djelo utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri godine. Ovaj drugostupanjski sud nalazi da je kazna zatvora u takvom trajanju adekvatna težini počinjenog djela, visini pribavljene koristi i podatku da je optuženica bila županica, kao i proteku vremena od počinjenog djela. Takva kazna također odgovara brojnosti i raznovrsnosti radnji počinjenja, čime je optužena M. L. M. nedvojbeno manifestirala snažnu kriminalnu volju i upornost.

53.2.2. Nadalje, ovaj drugostupanjski sud nalazi da su ostale pojedinačne kazne zatvora koje su utvrđene optuženoj M. L. M. za pojedina kaznena djela adekvatne, pa je prihvatio kao utvrđene kazne zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. opisano u točki 1. izreke, u trajanju od dvije godine i četiri mjeseca za kazneno djelo iz članka 265. stavak 1. KZ/11. opisano u točki 2. izreke, u trajanju od dvije godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. opisano u točki 3. izreke, u trajanju od jedne godine i četiri mjeseca za kazneno djelo iz članka 291. stavka 1. i 2. KZ/11. i u trajanju od šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 279. stavak 1. KZ/11. opisana u točki 6. izreke te u trajanju od šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 291. stavak 1. u vezi s člankom 37. KZ/11. opisano u točki 8. izreke. Svaka od pojedinačno utvrđenih kazni zatvora po ocjeni ovog drugostupanjskog suda odgovarajuća je težini, opasnosti i karakteristikama pojedinog kaznenog djela i ličnosti optuženice, te su u tom smislu prihvaćeni razlozi prvostupanjskog suda, osim onih kojima se referira na način obrane optuženice, kako je to već izloženo. Odmjeravajući novu jedinstvenu kaznu zatvora na temelju članka 51. KZ/11. ovaj drugostupanjski sud uzeo je u obzir visine pojedinačnih kazni zatvora, povezanost između tih kaznenih djela koju karakterizira vremenska povezanost, te dugotrajnost i stoga upornost optuženice, zbog čega nalazi da je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 6 (šest) godina adekvatna i da će se njome ostvariti ciljevi specijalne i generalne prevencije. Ovaj drugostupanjski sud nalazi da, respektirajući brojnost i raznovrsnost kaznenih djela, njihovo trajanje i različite načine izvršenja nema mjesta odmjeravanju blaže jedinstvene kazne zatvora, ali cijeneći i protek vremena od počinjenja tih djela i obiteljsko stanje optuženice ni odmjeravanju kazne zatvora u duljem trajanju. U tu kaznu optuženici je uračunato vrijeme provedeno u istražnom zatvoru u skladu s odredbom članka 54. KZ/11., kao u točki IV izreke.

53.3. Prvostupanjski sud je optuženom S. K. olakotnim cijenio raniju neosuđivanost i protek vremena od počinjenog kaznenog djela, a otegotnim visinu pribavljene koristi i počinjene štete, znatnu upornost i izraženu kriminalnu volju u postupanju kroz duži vremenski period, kao i potpuni izostanak želje da naknadi štetu. U pogledu potonje okolnosti vrijedi sve ono što je u ovoj odluci rečeno u odnosu na optuženu M. L. M. jer nije prihvatljivo kroz ovakvu formulaciju optuženiku otegotnim vrednovati način njegove obrane. S druge strane, neopravdano optuženi K. prigovara tome što je otegotnim cijenjena visina štete, jer su pomagačke radnje optuženog K. bile neophodne da bi djelo bilo dovršeno, odnosno bez njegove koordinirane aktivnosti nije bilo moguće počinjenje kaznenog djela optužene M. L. M.. Optuženi K. je osoba srednje životne dobi s adekvatnim životnim i poslovnim iskustvom i neprihvatljiva je teza da je bio pod utjecajem Ž. Ž. pa da mu zbog toga treba odmjeriti blažu kaznu. Uostalom, kazna zatvora u trajanju od jedne godine, na koliko je osuđen predstavlja

ujedno posebni zakonski minimum koji je prikladan za kriminalnu količinu sadržanu u radnjama koje je poduzeo i njihovoj važnosti za ostvarenje kaznenog djela optužene M. L. M.. S druge strane, ovaj drugostupanjski sud nalazi da je takva kazna adekvatna i da nema mjesta ni strožem kažnjavanju, kako to sugerira državni odvjetnik, posebice respektira li se protek vremena od počinjenja kaznenog djela i ranija neosuđivanost optuženog S. K., pa će se upravo tom kaznom postići svrha kažnjavanja.

53.4. Optuženom D. R. prvostupanjski je sud olakotnim cijenio raniju neosuđivanost i protek vremena od počinjenog kaznenog djela, a otegotnim znatnu upornost i izraženu kriminalnu volju u postupanju kroz duži vremenski period, kao i potpuni izostanak želje da naknadi štetu. Ovdje treba ponoviti da nije prihvatljivo otegotnim cijeniti podatak koji proizlazi iz načina obrane optuženika. Ovaj drugostupanjski sud nalazi da je kazna zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 265. stavak 2. KZ/11. adekvatna, cijene li se sve okolnosti i način počinjenog kaznenog djela, pri kojem optuženi R. dobro zna da svojim djelom prikriva pravog vlasnika nekretnine, odnosno optuženu M. L. M., koja je u to vrijeme istaknuta političarka i lokalna dužnosnica, zbog čega nema mjesta odmjeravanju blaže kazne, ali ni strože budući da je optuženi R. zasigurno bio motiviran na počinjenje tog djela i zbog bliskih obiteljskih veza s optuženom M. L. M.. Međutim, respektirajući istodobno protek vremena od počinjenja kaznenog djela, ali i optuženikove obiteljske prilike i cijeneći činjenicu da je njegova kriminalna angažiranost nesumnjivo jednim dijelom bila uvjetovana već spomenutom obiteljskom povezanošću, ovaj drugostupanjski sud nalazi da je primjereno i adekvatno optuženom D. R. primijeniti djelomičnu uvjetnu osudu. Stoga je žalba optuženog D. R. djelomično prihvaćena, te je prvostupanjska presuda preinačena i na temelju članka 57. stavka 1. i 2. KZ/11. ovom optuženiku izrečena djelomična uvjetna osuda, pri čemu je određeno da će se izvršiti dio koji predstavlja polovicu izrečene kazne zatvora, odnosno devet mjeseci, dok se preostali dio, odnosno dio kazne zatvora u trajanju od devet mjeseci neće izvršiti ako optuženik u roku od pet godina (najdulje trajanje roka provjeravanja koje se na temelju zakona može odrediti) ne počinji novo kazneno djelo. Ovaj sud nalazi da je, s obzirom na sve utvrđene olakotne i otegotne okolnosti, adekvatno za provjeru ove prognoze odrediti najdulji mogući rok kušnje i da će se upravo takvom sankcijom postići svrha kažnjavanja.

53.5. Prvostupanjski sud je optuženom B. P. olakotnim cijenio raniju neosuđivanost i protek vremena od počinjenog kaznenog djela, a otegotnim znatnu upornost i izraženu kriminalnu volju u postupanju kroz duži vremenski period, visinu pribavljene koristi i počinjene štete, kao i potpuni izostanak želje da naknadi štetu. Za potonje vrijedi sve što je već rečeno u odnosu na ostale optuženike. Neovisno o tome što prvostupanjski sud nije posebno olakotnim naveo da je optuženi P. oženjen i otac dvoje djece, to je bilo razvidno iz njegovih osobnih podataka sadržanih u izreci pobijane presude, a te je okolnosti prvostupanjski sud očito i cijenio budući da je optuženi P. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci, koja je tek nešto viša od posebnog zakonskog minimuma za to djelo. Respektira li se podatak da je tim kaznenim djelom pravna osoba kojoj je osnivač optuženik P., suprotno njegovim žalbenim navodima, nesumnjivo stekao imovinsku korist u iznosu koji prelazi stvarnu tržišnu vrijednost te nekretnine tempore criminis, ispravno je prvostupanjski sud odmjerio kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci. Stoga po ocjeni ovog drugostupanjskog suda nema mjesta ni blažem ni strožem kažnjavanju, nego će se upravo izrečenom kaznom postići svrha kažnjavanja.

54. U odnosu na odluku o oduzimanju imovinske koristi

55. Žalitelj D. R. smatra da je izreka pobijane presude u dijelu u kojem je odlučeno o oduzimanju imovinske koristi u pogledu stana nerazumljiva, proturječna sama sebi i razlozima presude. Time upire na bitnu povredu iz članka 468. stavak 1. točke 11. ZKP/08.

55.1. Žalitelj navodi da iz činjeničnog opisa u bitnom proizlazi da je novac stečen mitom, optužena M. L. M. prenijela na optuženog D. R. kao formalnog vlasnika stana. Zbog toga se prema žalitelju imovinska korist mogla oduzeti samo od osobe na koju je prenesena, a tvrdi da to nije razvidno iz izreke. To zato jer da je stan oduzet na temelju članka 77. stavak 1. KZ/11. u vezi s člankom 560. stavkom 1. i 2. ZKP/08., a članak 77. KZ/11. odnosi se i na neposrednog stjecatelja i na osobu na koju je imovinska korist prenesena, dok je članak 560. ZKP/08. odredba općenite naravi. Potom žalitelj navodi da je imovinska korist od primljenog mita u stvari pretvorena u pravo vlasništva na nekretnini, a da se to pravo nije moglo oduzeti na temelju općenite odredbe članka 77. KZ/11. nego na temelju posebne odredbe kojom je propisano kazneno djelo pranja novca iz članka 265. stavak 9. KZ/11. tako da se pravo vlasništva optuženog D. R., koje je stečeno upisom u zemljišnu knjigu, proglasi ništetnim i potom odredi da to pravo postaje pravo koje pripada Republici Hrvatskoj. Te tvrdnje potkrjepljuje odredbama članka 119. stavak 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine" broj 91/96., 68/98., 137/99., 22/00., 73/00., 114/01., 79/06., 141/06., 146/08., 38/09., 153/09., 90/10., 143/12., 152/14., dalje: ZV), naziva "Upis prava vlasništva u zemljišnu knjigu", smještenog u Odjeljak naziva "Stjecanje na temelju pravnog posla".

55.2. Ovako koncipirani prigovori potpadaju dijelom pod žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka, a dijelom pod osnovu povrede kaznenog zakona, zbog čega su razmotreni pod obje osnove.

55.3. Nije u pravu žalitelj s tvrdnjom da je izreka nerazumljiva, jer zanemaruje da je prvostupanjski sud u točki 1. mjerodavnog dijela izreke, utvrdio da je sporni stan - koji je u zemljišnim knjigama upisan kao vlasništvo optuženog D. R. - upravo imovinska korist koju je optužena M. L. M. ostvarila kaznenim djelom primanja mita iz točke 1 izreke, te je stoga pod točkom 2. mjerodavnog dijela izreke odlučio da je taj stan imovina Republike Hrvatske. Uslijed takvog utvrđenja prvostupanjski je sud naložio zemljišnoknjižnom sudu da izvrši prijenos prava vlasništva s optuženog D. R. na ime i u vlasništvo Republike Hrvatske. Stoga ovdje nije riječ o nerazumljivoj izreci, nego o konfuznim žalbenim prigovorima, kojima se oduzimanje imovinske koristi kao logične posljedice jednog od centralnih načela kaznenog prava da se nitko ne smije bogatiti kaznenim djelom pokušava smjestiti u okvire stjecanja vlasništva na temelju pravnog posla prema članku 119. ZZK, zanemarujući pri tome odredbe tog istog ZZK koji kao osnovu stjecanja i prestanka vlasništva navodi i odluku suda, kakva je upravo i pobijana odluka, koju je prvostupanjski sud ispravno utemeljio na općoj odredbi o oduzimanju imovinske koristi. Kako je postupak oduzimanja imovinske koristi propisan u Glavi XXVIII ZKP/08. (članci 556. – 563.), to je slijedom navedenog prvostupanjski sud izreku svoje odluke o oduzimanju imovinske koristi osnovano utemeljio i na postupovnoj odredbi iz članka 560. ZKP/08. kojom je propisan sadržaj izreke osuđujuće presude u pogledu oduzimanja imovinske koristi.

56. Međutim, uslijed odluke pod točkom II izreke, kojom je preinačena pobijana presuda u pravnoj oznaci djela u odnosu na kazneno djelo primanja mita, koje je umjesto prema članku 293. stavak 1. KZ/11. pravno kvalificirano prema članku 347. stavak 1. KZ/97., trebalo je preinačiti i odluku o oduzimanju imovinske koristi u pogledu stana i opreme, s obzirom na utvrđenje prvostupanjskog suda da oni predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom primanja mita iz članka 293. stavak 1. KZ/11., koje je sada pravno kvalificirano prema članku 347. stavak 1. KZ/97. Stoga je i oduzimanje imovinske koristi u pogledu ovog djela trebalo utemeljiti na odredbi članka 82. stavak 1. KZ/97., a ne članka 77. stavak 1. KZ/11. Zbog toga je, na temelju članka 486. stavak 1. ZKP/08. odlučeno kao pod točkom V (1) izreke.

56.1. Već je na više mjesta u ovoj odluci razmotrena i potvrđena pravilnost činjeničnih utvrđenja prvostupanjskog suda u pogledu primanja mita i pretvaranja tog mita u stan i opremu (kako je precizirano u činjeničnom opisu djela iz točke 2. izreke pobijane presude) kao i pravilnost utvrđenja da je stvarni kupac bila optužena M. L. M., a da je optuženi D. R. figurirao kao fiktivni kupac i zemljišnoknjižni vlasnik koji je svoje (formalno) vlasništvo stekao počinjenjem kaznenog djela pranja novca pa te razloge dalje nije potrebno ponavljati. Zato je s pravom, prvostupanjski sud zaključio da su stan i oprema imovinska korist koju je optužena M. L. M. stekla počinjenjem kaznenog djela primanja mita (sada iz članka 347. stavak 1 KZ/97). To je u skladu s odredbama članaka 89. stavak 37. i članka 82. stavak 1. KZ/97. Zbog toga su potpuno promašeni žalbeni prigovori optuženog D. R., kao počinitelja kaznenog djela pranja novca, da je sud trebao imati u vidu rast cijena i vrijednosti nekretnina na moru te stoga izvršiti procjenu vrijednosti stana s pokretninama kako bi se utvrdilo prelazi li ona vrijednost primljenog mita. Takve tvrdnje protive se osnovnom smislu i cilju rečenih odredbi o oduzimanju imovinske koristi prema kojima se nitko ne može bogatiti činjenjem kaznenih djela.

57. U povodu žalbe optužene M. L. M. razmotrena je pravilnost odluke o proširenom oduzimanju imovinske koristi.

57.1. Prvostupanjski sud je zanemario kako se iznos pribavljene imovinske koristi ne može pribrojiti utvrđenom nesrazmjeru, jer je iznos pribavljene imovinske koristi, po prirodi stvari, već ukomponiran u utvrđeni nesrazmjer (tako i Vrhovni sud Republike Hrvatske, I KŽ-Us-23/2020-6. i drugi).

57.2. Prema tome, iznos imovinske koristi koje je optužena M. L. M. pribavila kaznenim djelima za koje je osuđena treba uračunati u nesrazmjer, uz iznimku stana i opreme (točka 58.) jer taj stan, kako je to već navedeno, formalno nije glasilo na optuženicu te stoga niti nije bio uključen u vještačenje optuženičine imovine.

57.3. Prvostupanjski je sud pravilno utvrdio da je optužena M. L. M. kaznenim djelima iz točke 6b) ostvarila imovinsku korist u iznosu 59.636,45 kuna, a pod točkom 8) iznos od 9.636,22 kune, što u zbroju daje 69.272,67 kuna. Zbog toga je pravilnom primjenom članaka 77. i 78. iznos od 69.272,67 kuna trebalo uračunati u nesrazmjer u visini 681.732,46 kuna.

57.4. Slijedom navedenog, u povodu žalbe optužene M. L. M., i uslijed odluke o ukidanju pobijane presude u pogledu kaznenog djela iz točke 7. izreke, na ime oduzimanja imovinske koristi i imovine stečene kao imovinska korist od kaznenog djela za koju optužena M. L. M. i članovi njezine obitelji nemaju pokriće u zakonitim

prihodima, trebalo je, na temelju članka 486. stavka 1. ZKP/08., preinačiti pobijanu presudu na način kako je to učinjeno pod točkom V (2) izreke. Tako je oduzeta nešto manja imovinska korist od one koju je utvrdio prvostupanjski sud.

58. Međutim, činjenično stanje u pogledu imovine za koju optužena M. L. M. i članovi njezine obitelji, koji su ujedno i članovi njezinog kućanstva, nemaju pokriće u zakonitim prihodima, pravilno je i potpuno utvrđeno. Prigovori žaliteljice M. L. M. u pogledu utvrđenog nesrazmjera svode se prvenstveno na nezadovoljstvo nalazom vještakinje M. H..

58.1. Žaliteljičin osnovni prigovor odnosi se na metodu koju je vještakinja koristila u izradi svojih nalaza. Žaliteljica smatra da je primjena ponešto modificirane metode ekvivalentne skale neprikladna za utvrđivanje potrošnje kućanstva.

58.2. Naime, u nalazu od 11. svibnja 2015. vještakinja je postojanje nesrazmjera računala u odnosu na prihode i rashode svake promatrane osobe ponaosob. Međutim, u povodu primjedbi obrane, a nakon dostavljanja podataka o tome tko je, s kime i kada bio u kojem kućanstvu, vještakinja je u dopuni od 30. lipnja 2020. (i kasnijim dopunama) nesrazmjer računala prema članovima kućanstva, primjenom metode modificirane OECD ekvivalentne skale, tako što je prihode i rashode računala ukupno za pojedino kućanstvo, a primjenu te metode sugerirala je upravo žaliteljica (list 19949 spisa). Tako je nesrazmjer u imovini optužene M. L. M. ocjenjivan prema ukupnosti prihoda i rashoda članova njezinog kućanstva, koje su, ovisno o promatranom razdoblju, činili i njezin sin S. L. i suprug M. M.. Istovremeno je u nalazu zasebno razmotreno kućanstvo optuženičine majke M. S., kojem je tijekom dijela promatranog razdoblja pripadao i optuženi D. R., do zasnivanja vlastitog kućanstva.

58.3. Međutim, osnovni žaliteljičin prigovor svodi se ustvari na osporavanje načina na koji je vještakinja utvrđivala rashode za potrošnju. Općenito, što su rashodi za potrošnju manji, to je veći iznos raspoloživih sredstava za stjecanje imovine, što posljedično utječe da nesrazmjer bude manji. U tom svjetlu, suština prigovora svodi se na osporavanje primjene statističkih podataka o potrošnji kućanstva s prosječnim prihodima na kućanstva iznadprosječnim prihodima, koji su po žaliteljici doveli do apsurdnih i životno nelogičnih izračuna o visini mjesečne potrošnje (primjerice za kupnju hrane). Žaliteljica ističe da je neživotno da bi udio potrošnje u prihodima njezinog kućanstva bio isti kao u udio potrošnje u prihodima prosječnog kućanstva kao i da je nelogično da sve grupe izdataka rastu proporcionalno rastu primitaka. Međutim, žaliteljica ovdje zanemaruje cjelinu nalaza kao i da su njezine, ponegdje uopćene tvrdnje, opovrgnute konkretnim rezultatima dokaznog postupka i provedenog vještačenja.

58.3.1. Naime, vještakinja je već od prve dopune rashode računala zbrajanjem troškova potrošnje kućanstva, troškova kupnje pokretnina i nekretnina te troškova otplate kredita i pozajmica.

58.3.2. Vještakinja je potrošnju kućanstva računala na način da je koristila dostupne podatke Državnog zavoda za statistiku (dalje DZS), a tamo gdje oni nisu postojali uzela je referentnim dostupne podatke i ekonomsku situaciju u zemlji te se služila procjenom. Konkretno, služila se podacima DZS-a o prosječnoj potrošnji po odraslom ekvivalentu umnoženom prema faktoru s obzirom na broj i starost članova kućanstva

te podacima DZS-a o prosječnim raspoloživim sredstvima po kućanstvu. Stavljanjem tih iznosa u omjer za svaku promatranu godinu, utvrdila je udio potrošnje kućanstva u raspoloživim sredstvima (primjerice, za 1998., prvu godinu za koju su postojali podaci DZS-a, prosječna potrošnja po odraslom ekvivalentu iznosila je 28.311,00 kuna. To znači da je kućanstvo, poput kućanstva optužene M. L. M., koje se 1998. sastojalo od jednog odraslog i jednog člana mlađeg od 14 godina, množenjem prosječne potrošnje s koeficijentom 1,3 prosječno trošilo 36.804,00 kune. Kako je te 1998. prosječno kućanstvo raspolagalo s 62.572,00 kuna, to znači da je prosječno na potrošnju kućanstva otpalo 58,82% prihoda kućanstva). Dakle, vještakinja bi obračunala stvarni prihod pojedinog kućanstva za pojedinu godinu i od tog iznosa oduzela iznos koji bi odgovarao udjelu prosječne potrošnje prosječnog ekvivalentnog kućanstva.

58.3.3. Međutim, treba istaknuti, da je potonje iznose, koji su se temeljili na uprosječenim podacima, korigirala prema konkretnim stvarnim troškovima tamo gdje je raspolagala s takvim podacima. To je činila na sljedeći način: koristila se podacima DZS-a o strukturi potrošnje koja se sastoji od 12 kategorija (poput hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće i drugih) te podacima DZS-a o udjelu pojedine kategorije u ukupnoj potrošnji (primjerice, 32,21% potrošnje otpada na hranu i bezalkoholna pića, a 2,57% na zdravstvene izdatke). Ako bi stvarni troškovi pojedine kategorije premašili iznose izračunate prema tako uprosječenim podacima za tu kategoriju, vještakinja bi za tako premašen iznos korigirala (povećala) potrošnju (primjerice, iznosi za zdravstvene usluge kućanstva optužene M. L. M. u 2008. prema uprosječenih 2,57% iznosili bi 4.256,54 kune, no vještakinja ih je uvela za 4.343,46 kuna jer su prema raspoloživim podacima stvarno iznosili 8.600,00 kuna). Isto tako, vještakinja je izvršila i odgovarajuće korekcije (smanjenja potrošnje) ako bi se zbog stvarno utvrđenih okolnosti zaključilo da je pojedina kategorija potrošnje izostala (primjerice, trošak prijevoza uslijed izostanka vlasništva nad vozilom) odnosno kada bi stvarni troškovi bili manji (primjerice, trošak komunikacija za 2008. prema udjelu 4,96% iznosio bi 8.214,95 kuna, a stvarno je, prema raspoloživim računima iznosio 6.303,33 kune). Tako je u prihvaćenom nalazu od 27. travnja 2021., ukupna potrošnja žaliteljičinog kućanstva utvrđena na temelju uprosječenih podataka o potrošnji ekvivalentnog kućanstva u promatranom razdoblju od 1995.-2013. u iznosu 3.059.922,40 kuna uvela je za ukupno za 434.307,12 kuna (tako što su pojedine kategorije obračunate prema uprosječenim podacima uvela za stvarno veće troškove u iznosu 700.417,66. kuna, a pojedine zbog stvarno nižih troškova umanjene za 266.110,54 kune).

58.3.4. Zanimajući izložen način izrade i cjelinu nalaza, žaliteljica svoj prigovor (točka 58.3.) temelji na primjeru potrošnje na hranu i bezalkoholna pića, s tvrdnjom da je primjena uprosječenih podataka dovela do apsurdnih rezultata prema kojima je žaliteljičino kućanstvo trošilo astronomske iznose samo na hranu, a to sve kraj činjenice da je ona prisustvovala službenim ručkovima zbog čega očito nije puno trošila na hranu. To potkrepljuje vlastitim izračunom o potrošnji 13.843,28 kuna mjesečno na hranu, a taj iznos izvodi iz njoj najilustrativnije godine 2009. godine, u kojoj je ostvarila najveće prihode. Međutim, s obzirom na nerealnost mogućnosti utvrđivanja stvarnih troškova pojedinih kategorija potrošnje, poput izdataka za hranu u promatranom razdoblju, i ovaj drugostupanjski sud nalazi opravdanim korištenje uprosječenih podataka DZS-a. Konkretno, u pogledu navodno nerealnog iznosa mjesečne potrošnje na hranu, treba reći da žaliteljica zanemaruje ukupnost nalaza prema kojem su troškovi prehrane njenog kućanstva u okviru cijelog promatranog

razdoblja kroz devetnaest godina mjesečno prosječno iznosili više od dvije trećine manje od iznosa na koji se poziva (nešto više od 4.300,00 kuna), što u okviru svih ostalih utvrđenja nije nerealno i stoga ne otvara prostor dvojabama.

58.3.5. Nadalje, potpuno su neosnovani žalbeni navodi kojima žaliteljica nerealnost nalaza dovodi u vezu s navodno nelogičnim troškovima prijevoza s tvrdnjom da bi oni prema uprosječenom udjelu 11,24% u njoj nailustrativnijoj 2009. godini u kojoj je imala najveće prihode iznosili 4.830,74 kune mjesečno (57.968,98 kuna na razini godine), iako je imala na raspolaganju službena vozila. Međutim, žaliteljica je ovdje očito zanemarila da je pobijana presuda utemeljena na nalazu od 27. travnja 2021. u varijanti procjene, u kojoj je vještakinja značajno korigirala troškove prijevoza, tako što ga je umanjila za one godine u kojima žaliteljica nije bila vlasnica vozila, odnosno od 2007.-2013. za 2/3 zbog korištenja službenim vozilima, tako da je vještakinja u tim godinama računala samo 1/3 troškova prijevoza koja se odnosila na žaliteljičinog sina S. L. koji, u razdoblju od 2007. – 2013., imao u vlasništvu automobil (konkretno, troškovi prijevoza su umanjeni za 197.596,21 kunu (tablica 29., nalaz od 27. travnja 2021.). Dakle, čak ni u 2009. troškovi prijevoza nisu iznosili godišnje 57.968,98 kuna, kako to ona neosnovano tvrdi, nego 20.300,37 kuna, što u ukupnosti nalaza nije nerealno. Slično vrijedi i za troškove komunikacija, čemu treba dodati da žaliteljica očito u žalbi zanemaruje da je tijekom promatranog razdoblja njezino kućanstvo u nekim godinama unatoč službenim koristilo i privatne linije, što je razvidno iz pročitanih računa teleoperatera (zbog čega je uostalom vještakinja prvo u prvoj dopuni smanjila potrošnju za troškove komunikacije zbog postojanja službenih linija, a potom, u drugoj dopuni od 27. travnja 2021., nakon što je utvrđeno da je pored službenih optuženičino kućanstvo raspolagalo i privatnim linijama, korigirala to smanjenje za visinu stvarnih troškova (u kojem iznosu je utvrdila potrošnju, tablica 29.). S druge strane, ukupnost stvarnih troškova značajno je premašila uprosječene podatke koji su otpadali na pojedine kategorije (vidi točka 58.3.3. i osobito točke 421. - 422. pobijane presude), pa je tvrdnja vještakinje da kućanstva koja više prihoduju više troše potvrđena konkretnim činjenicama.

58.3.6. Prema tome, izložena metodologija koju je primijenila vještakinja niti ovom sudu nije nametnula nikakve dvojbe, pa je s pravom prvostupanjski sud odbio provođenje novog vještačenja na tu okolnost, tim više što niti jedna strana u postupku nije tvrdila da je bilo kojim aktom ili pravilima struke propisana primjena neke konkretne metode koju bi vještakinja propustila primijeniti.

58.4. Drugi bitan žaliteljičin prigovor tiče se nezadovoljstva utvrđenom visinom njezinih prihoda. Sastoji se od tri grupe razloga, prvoj, zbog neprihvatanja prihoda s osnova darova L. M. ocu žaliteljičinom suprugu M. M. (po osnovi nasljeđivanja i prodaje stana), drugoj, zbog neprihvatanja postojanja prihoda po osnovi korištenja privatnog automobila u službene svrhe, te trećoj, zbog neuvažavanja postojanja prihoda od rada žaliteljičinog oca u S. Nj. i prihoda od poljoprivrednog imanja njezinih roditelja. Međutim, niti ti prigovori nisu osnovani.

58.4.1. U pogledu prve grupe prigovora treba reći sljedeće. Člankom 78. stavak 1. KZ/11. propisano je da se kod počinitelja, kod kojeg dolazi u obzir prošireno oduzimanje imovinske koristi i čija je imovina nerazmjerna njegovim zakonitim prihodima, pretpostavlja da ta imovina predstavlja imovinsku korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito. To znači da je ovdje riječ o oborivoj zakonskoj presumpciji kod koje optuženik može dokazivati

da njegova imovina ima zakonito podrijetlo. Štoviše, ovdje je teret dokazivanja s tužitelja prebačen na optuženika, time da je dokazni standard "učiniti vjerojatnim" u stvari najniži dokazni standard. Takva odredba u skladu je s praksom Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj je korištenje pretpostavki, ako je stranci dana prilika da pobije te pretpostavke, u skladu s člankom 6. Konvencije (vidi, *ESLJP, Geerings protiv Nizozemske*, stavci 43. - 51.).

58.4.2. U tom svjetlu, ovaj drugostupanjski sud ocjenjuje da prvostupanjski sud s pravom nije prihvatio žaliteljinu tezu da je utvrđeni nesrazmjer dijelom posljedica darivanja sina ocu (točka 420. u vezi točki 415. i 417. pobijane presude). Žaliteljica je svoje tvrdnje temeljila na izjavi L. M. od 24. rujna 2013. da je novac dobiven od prodaje stana u S., H. ..., prema kupoprodajnom ugovoru od 20. siječnja 2012. i od nasljedstva iza pokojne majke "dao na raspolaganje svojem ocu". Međutim, s pravom je prvostupanjski sud, unatoč postojanju kupoprodajnog ugovora kojim je L. M. prodao svoju nekretninu kupcu I. M., pobijanu odluku utemeljio na izostanku bilo kakvih kontrolnih dokaza poput popratne dokumentacije, potvrda o isplati ili prometa po računu. Kada tome doda i da je kupoprodajna cijena u iznosu 40.000,00 eura, koju je sin ocu "stavio na raspolaganje", stvarno bila umanjena za 19.576,08 kuna koliko je iznosio upisani teret je podmiren iz kupovine, tada je stajalište ovog drugostupanjskog suda da je sama izjava L. M., čak uz najniži dokazni standard "učiniti vjerojatnim", neprihvatljiva za donošenje drugačije odluke.

58.4.3. Druga primjedba tiče se neuvažavanja primitaka po osnovi korištenja privatnog vozila u službene svrhe, unatoč izjavama svjedoka B. M. i I. K.. Međutim, prvostupanjski sud je iskaze ovih svjedoka koji su iskazivali o pravu žaliteljice na ove naknade ispravno ocijenio osnovanim (točka 410. pobijane presude) te je konačno i prihvatio drugu dopunu nalaza vještakinje H. od 27. travnja 2021. u kojoj su priznati ti troškovi u onom razdoblju u kojem je žaliteljica bila vlasnica vozila. Kako žaliteljica nije navela nikakav podatak o tome kojim bi vozilom ostvarivala pravo na rečenu naknadu, a s druge strane nije imala primjedbi na dio nalaza u kojem je vještakinja umanjila rashode na ime prijevoza zbog izostanka vlasništva nad vozilom (strana 6. i 35. nalaza od 27. travnja 2021.), očito je da je i ovaj žalbeni prigovor neosnovan.

58.4.4. Konačno, u pogledu neuvažavanja prihoda od rada žaliteljičinog oca i imanja njezinih roditelja, žaliteljica očito zanemaruje izmjenu prijedloga za oduzimanje imovinske koristi prema podnesku USKOK-a od 9. studenog 2021., uslijed koje postojanje ovih prihoda više ne predstavlja odlučnu činjenicu te je propitkivanje te imovine u stvari suvišno.

58.4.5. Naime, u optužnici od 2. lipnja 2015. USKOK je predlagao da se od optužene M. L. M. oduzme imovinska korist u iznosu 1.397.018,03 kuna, sve kako je prema nalazu od 11. svibnja 2015. vještakinja M. H. utvrdila da nesrazmjer između prihoda i rashoda optužene M. L. M. iznosi 964.877,64 kune, a njezine majke M. S. 432.140,39 kuna (što u zbroju daje 1.397.018,03). Tim nalazom bio je osim toga utvrđen nesrazmjer i u imovini optuženičinog supruga u iznosu 962.538,48 kuna.

58.4.6. Potom je vještakinja, u prvoj dopuni od 30. lipnja 2020., u kojoj je nesrazmjer računala prema kućanstvima, utvrdila da nesrazmjer u kućanstvu optužene M. L. M. iznosi 856.430,71 kuna, a u kućanstvu njezine majke M. S. 405.407,95 kuna. U drugoj dopuni, u varijanti računanja prihoda samo na temelju postojećih isprava, vještakinja je povicila nesrazmjer u kućanstvu optužene M. L. M. na iznos 947.527,84

kuna dok je nesrazmjer u kućanstvu M. S. ostao nepromijenjen. U varijanti procjene, vještakinja je nesrazmjer u kućanstvu optužene M. L. M. smanjila na 681.732,46 kuna, a u kućanstvu M. S. na 404.351,11 kuna. Potonju je prvostupanjski sud uzeo kao temelj za svoju odluku. Vještakinja je 20. svibnja 2021. dostavila posljednju dopunu, prema kojoj je smanjila nesrazmjer u kućanstvu optužene M. L. M. na 286.063,10 kuna, dok je nesrazmjer u kućanstvu M. S. ostao nepromijenjen. Ovu varijantu, u kojoj je vještakinja uračunala novac koji je L. M. dostavio svojem ocu, sud nije prihvatio iz razloga kako je to već naprijed navedeno (točka 420 pobijane presude).

58.4.7. USKOK je podneskom od 9. studenog 2021. promijenio prijedlog za oduzimanje imovinske koristi iz optužnice te je predložio da se od optužene M. L. M. oduzme 681.732,46 kuna, koji iznos odgovara iznosu iz druge dopune u varijanti procjene, pa nesrazmjer u imovini žaliteljičine majke više nije predmet ovog postupka. Dakle, niti se prijedlog niti odluka o oduzimanju imovinske koristi odnosi na (ne)postojanje nesrazmjera u imovini optuženičine majke, kako je utvrđen u drugoj dopuni u varijanti procjene koju je prvostupanjski sud prihvatio i na njoj utemeljio pobijanu presudu (404.351,11 kuna). Zbog toga je onda propitkivanje imovine M. S. (i s tim u vezi prihoda od njezinog supruga (žaliteljičinog oca) i prihoda od imanja) suvišno, a tim više što optuženica osim paušalne i proizvoljne tvrdnje o visini ušteđevine koja je "u čarapi" ostala njezinoj majci, čije je kućanstvo zasebno razmotreno, ne navodi nikakve druge konkretne i provjerljive činjenice.

59. U odnosu na žalbu optuženog D. R. zbog odluke o troškovima

60. Optuženi D. R. pobija prvostupanjsku presudu u odluci o troškovima, navodeći da on nije birao vještaka nego USKOK, pa da nije logično i prihvatljivo da on snosi troškove vještačenja, tim više što je bio veći broj dopuna vještačenja i suđenje je trajalo predugo. Uz to se poziva na odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III-1157/2015. prema kojoj nitko ne može biti stavljen u nepovoljniji položaj uslijed pravnog sredstva koje je poduzeo u svoju korist.

60.1. Međutim, izneseni prigovori optuženog D. R. nisu prihvatljivi. U troškove postupka prema odredbi članka 145. stavak 2. točke 1. ZKP/08. spadaju i troškovi vještačenja, pri čemu je irelevantno tko je imenovao vještaka, budući da dužnost snošenja troškova ovisi o ishodu postupka i materijalnim prilikama optuženika. U ovom postupku optuženi R. proglašen je krivim, a s obzirom da je zaposlen i ima redovite mjesečne prihode, opravdano ga je prvostupanjski sud obvezao na snošenje troškova postupka, koji se odnose na troškove financijsko-knjigovodstvenog vještačenja i njegove dopune, trošak svjedoka i paušalnu svotu čiji je iznos odmjeren u skladu s trajanjem postupka.

61. Slijedom svega iznesenog, a budući da ispitivanjem pobijane nisu nađene druge povrede zakona iz članka 476. stavka 1. ZKP/08. na čije postojanje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, to je na temelju članka 486. stavka 1. i članka 482. ZKP/08. odlučeno kao pod točkama II – VII izreke ove odluke.

U Zagrebu 3. listopada 2023.

Predsjednica vijeća:
Marija Balenović, v.r.